

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

โดย
นายกันตภณ ชื่นกลิ่นรูป

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT
ON THE BUDDHIST PRINCIPLES OF MATTHAYOMSUEKSA THREE STUDENTS
USING THE FOUR NOBLE TRUTHS METHOD WITH CASE STUDY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (CURRICULUM AND INSTRUCTION)

Department of Curriculum and Instruction

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2021

Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดย ใช้กรณีตัวอย่าง
โดย	นายกันตภณ ชื่นกลิ่นรูป
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. สุวิมล สพฤกษ์ศรี อาจารย์ ดร. บำรุง ชำนาญเรือ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร. สุวิมล สพฤกษ์ศรี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร. บำรุง ชำนาญเรือ)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(รองศาสตราจารย์ อนงค์พร สมานชาติ)

60263302 : หลักสูตรและการสอน แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : การสอนแบบอริยสัจ 4 / กรณีตัวอย่าง / ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นาย กันตภณ ชื่นกลิ่นรูป: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 32 คน โรงเรียนสถาพรวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เป็นหน่วยวิเคราะห์ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 3) แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สูงขึ้น
3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

60263302 : Major (CURRICULUM AND INSTRUCTION)

Keyword : TEACHING THE FOUR NOBLE TRUTHS BY USING A CASE STUDY/ ACADEMIC ACHIEVEMENT

MR. KANTAPON CAENKINTUB : THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT ON THE BUDDHIST PRINCIPLES OF MATTHAYOMSUEKSA THREE STUDENTS USING THE FOUR NOBLE TRUTHS METHOD WITH CASE STUDY THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR CHANASITH SITHSUNGNOEN, Ph.D.

The purpose of this research is 1) to compare the pretest and posttest achievement of the subjects titled “the Dhamma of Buddhism” of Mathayomsuksa three students by teaching the four noble truths by using a case study 2) to study the development of critical thinking skill of Mathayomsuksa three students by teaching the four noble truths by using a case study 3) to study the opinions of Mathayomsuksa three students by teaching the four noble truths by using a case study. The sample was 32 students in Mathayomsuksa three of Sathaporn Witthaya school in Banglen district Nakhon Pathom province during second semester, academic year 2021 are unit of analysis which is obtained by simple random method. The instrument that used in the research consisted of 1) lesson plan of the four noble truths by using a case study 2) achievement test of the subjects titled “the Dhamma of Buddhism” 3) critical thinking skill test and 4) opinion questionnaire of Mathayomsuksa three students by teaching the four noble truths by using a case study. The data analysis by percentage, mean, standard deviation and t-test dependent.

The results with follow:

1. The posttest achievement of the subjects titled “the Dhamma of Buddhism” of Mathayomsuksa three students by teaching the four noble truths by using a case study higher than pretest achievement, was found statistically significant at .05.

2. The development of critical thinking skill after learning of Mathayomsuksa three students by using a case study is higher.

3. The opinions of Mathayomsuksa three students by teaching the four noble truths by using a case study, as a whole were at a most agree level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน อาจารย์ ดร.สุวิมล สพฤกษ์ศรี และอาจารย์ ดร.บำรุง ชำนาญเรือ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คอยแนะนำให้คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัยเป็นอย่างดีผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย ที่กรุณาเป็นประธานสอบในการพิจารณาวิทยานิพนธ์และ รองศาสตราจารย์ อนงค์พร สมานชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนคณาจารย์ในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้และประสบการณ์อันมีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัยตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ให้ประสบความสำเร็จได้

ขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ดร.กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ อาจารย์ ดร.อนัน ปันอินทร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สร้อยญา จันทร์ชูสกุล ที่กรุณาให้คำแนะนำ และปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ประกอบการวิจัย เพื่อให้เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพ

ขอบพระคุณ พระครูถาวรศีลวัตร (พรหม ถาวรสีโล) ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอบางเลน เจ้าอาวาสวัดลานคา พระครูไพศาลกิตติธรรม เจ้าคณะตำบลบางระกำ เจ้าอาวาสวัดเวฬุวนาราม นางสาวนงคราญ ชุนอภิชาติ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนสถาพรวิทยา สิบตำรวจเอก สาทิต จ้อยเจริญ ผู้อำนวยการโรงเรียนสถาพรวิทยา นางสาวรองกาญจน์ อรุณเมฆ ตลอดจนคณะครูและนักเรียนโรงเรียนสถาพรวิทยา และผู้ที่ไม่ได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ อีกทั้งยังให้กำลังใจ ความห่วงใยและปรารถนาดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอบพระคุณ คุณพ่อวิรัช คุณแม่หนึ่งฤทัย ชื่นกลิ่นรูป นางสาวศุภากร ชื่นกลิ่นรูป และครอบครัว ที่คอยดูแล สนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจ รวมถึงพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นแรงใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์อันใด ผู้วิจัยขอขอบคุณความดีทั้งมวล แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ทำให้วิทยานิพนธ์นี้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

นาย กันตภณ ชื่นกลิ่นรูป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
คำถามการวิจัย.....	9
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
สมมติฐานการวิจัย.....	9
ขอบเขตการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	12
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสถาพรวิทยา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม.....	13
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบอริยสัจ 4.....	24
ความหมายของอริยสัจ 4.....	25
กิจในอริยสัจ 4.....	25

ความหมายการสอนแบบอริยสัจ 4.....	26
ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4.....	28
คุณค่าและประโยชน์ของการสอนแบบอริยสัจ	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบอริยสัจ 4.....	31
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง.....	36
ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง	36
ลักษณะของการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง	37
การสร้างกรณีตัวอย่าง	38
องค์ประกอบของการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง.....	39
บทบาทของผู้เรียนและครูผู้สอนของการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง	42
ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง	44
ประโยชน์ของการใช้กรณีตัวอย่าง	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง.....	47
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์	50
ความหมายของการคิดวิเคราะห์	50
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์.....	52
ลักษณะของการคิดวิเคราะห์.....	55
องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์.....	59
ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์.....	62
ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์	63
สรุป	66
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	68
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	68

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	68
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	69
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย	69
แบบแผนการวิจัย	70
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง	71
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	71
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล	88
การวิเคราะห์ข้อมูล	92
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	94
ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อน เรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณี ตัวอย่าง	94
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการ สอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง	95
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง	99
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	103
สรุปผลการวิจัย	104
การอภิปรายผล	104
ข้อเสนอแนะ	108
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้	108
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	110
รายการอ้างอิง	111
ภาคผนวก	120

ภาคผนวก ก	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	121
ภาคผนวก ข	การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	126
ภาคผนวก ค	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	144
ภาคผนวก ง	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	175
ประวัติผู้เขียน.....		189

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 โครงสร้างรายวิชา ส23101 สังคมศึกษา 5 ภาคเรียนที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	19
ตารางที่ 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ตามแนวคิดของสาโรช บัวศรี	28
ตารางที่ 3 เนื้อหา ตัวชี้วัด จำนวนชั่วโมง ของหน่วยการเรียนรู้เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	69
ตารางที่ 4 แบบแผนการวิจัย The One Group Pretest- Posttest Design เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 144).....	70
ตารางที่ 5 แบบแผนการทดลองแบบอนุกรมเวลา (One-Group Time Series Design) เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง (สุรเชษฐ์ กานต์ประชา, 2562: 18).....	70
ตารางที่ 6 การวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน โดยจำแนกตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ของแต่ละแผน	72
ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ข้อสอบปรนัยที่แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธพิสัยตามแนวคิดของ Anderson and Krathwohl (Anderson and Krathwohl's Taxonomy, 2001).....	78
ตารางที่ 8 การคิดวิเคราะห์แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน.....	82
ตารางที่ 9 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	83
ตารางที่ 10 เกณฑ์ระดับความคิดเห็นตามรูปแบบของ Likert	86
ตารางที่ 11 เกณฑ์การแปลความหมายของค่าแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน	86
ตารางที่ 12 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้.....	91
ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง	95

ตารางที่ 14 ผลการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง (ระยะที่ 1-3)	96
ตารางที่ 15 ผลการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง.....	97
ตารางที่ 16 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง.....	100
ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง	127
ตารางที่ 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง	132
ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	137
ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	139
ตารางที่ 21 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง	140
ตารางที่ 22 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง	142
ตารางที่ 23 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง	176
ตารางที่ 24 ผลการประเมินการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 แบบประเมินการคิดวิเคราะห์ ระยะที่ 1 สถานการณ์กรณีตัวอย่างที่ 1 (กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการทำเลาะวิวาทของวัยรุ่น)	178

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	8
แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้.....	76
แผนภูมิที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	81
แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์	85
แผนภูมิที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน	88

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพการณ์ของสังคมโลกในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมาต่างเผชิญกับปัจจัยต่างๆ อันนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม เช่น กระแสโลกาภิวัตน์ กระแสโลกเสรี การสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน เป็นต้น ส่งผลให้การศึกษาในแต่ละสาขาต่างพยายามค้นหาคำตอบใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการดำรงอยู่ในสังคมโลกได้อย่างยั่งยืน ไม่เว้นแม้แต่ในแวดวงการศึกษาของประเทศไทยภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสภาพสังคมไทยในทศวรรษใหม่ เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสารความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมการหล่อหลอมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคน ที่บุคคลในสังคมจะต้องตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งชั่วร้ายหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รอบตัวก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมากมาย ทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ฯลฯ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคม เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจจะเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่ายครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตที่ดีเป็นภูมิคุ้มกัน ให้รอดพ้นจากการครอบงำความคิดของสื่อเทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2563: 9) ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้บัญญัติในเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาหมวด 4 ตามมาตรา 22 ไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนรู้ ต้องสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจรวมทั้งความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ ตามสติปัญญาและความสามารถของตนการจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิดความสามารถคุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทั้งนี้หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ยังให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้เป็นกำลังที่สำคัญของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 6)

การจะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับหลักการ วิสัยทัศน์และเจตนารมณ์ของการพัฒนาการศึกษาได้นั้นครูต้องมีการปรับปรุงวิธีการสอนแบบใหม่ ให้นักเรียนเกิดความใฝ่เรียนรู้ คิดวิเคราะห์เป็น สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาการกับโลกที่เป็นจริง รวมทั้งต้องสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ว่าการศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์หลายทาง ที่เราสามารถเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ ได้มากกว่าจากตำราและครูในห้องเรียน ซึ่งหลักการการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ผู้สอนและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และผู้เรียนมีอิสระที่เลือกทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามความถนัดของตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำและการจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องสอดคล้องกับสภาพสังคม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนนั้นจึงควรให้นักเรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันนั้นผู้สอนให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner Center) โดยใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย เพื่อที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งเป็นการพัฒนา ทักษะต่างๆ แก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นทักษะการคิด การสื่อสารการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีหรือทักษะชีวิต ผู้เรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ ที่ตอบสนองความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง (เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม, 2554: 435) อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะส่งผลให้นักเรียนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้งทางด้านวิชาการความรู้และคุณธรรม จริยธรรมด้วย ซึ่งการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านทักษะและความสามารถให้สอดคล้องกับสาขาอาชีพในปัจจุบันและจำเป็นที่ต้องมีทักษะในการเรียนรู้ (learning skills) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563: 10)

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ สถานศึกษา/ผู้จัดการศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สถานศึกษาและผู้จัดการศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบวิธีการตามปรัชญาและความต้องการในการพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุคุณภาพตามมาตรฐาน โดยอาจสอดแทรกบูรณาการสาระวิชาต่าง ๆ รวมทั้งสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้าด้วยกัน ตามแนวคิดหรือปรัชญาการศึกษาสภาพและบริบทที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ และควรให้ผู้เรียนได้ฝึกความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ โดยมีการประยุกต์วิธีการแก้ปัญหามาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555 :21) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ที่ต้องรู้จักนำวิธีการจัดการเรียนรู้ หรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้ เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทบาทได้อย่างไม่มี ขีดจำกัดและสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา (วิจารณ์ พานิช, 2556: 67)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับ บริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่ เหมาะสม ได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. ศาสนา ศิลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ
2. หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคม ปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
3. เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
4. ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน
5. ภูมิศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพของโลก แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 1-2)

ปัจจุบันนักเรียนให้ความสนใจต่อพระพุทธศาสนาน้อยลง สวนหนึ่งเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีไม่หยุดนิ่ง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556: 1) ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของพรหมมา ดวงบุตร (2559: 53) ที่กล่าวว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาที่ผ่านมา นักเรียนต้องเรียนเนื้อหาสาระมากมาย ซ้ำซ้อน โดยเฉพาะเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งการเรียนรู้เรื่อง คุณธรรม จริยธรรม เป็นเรื่องที่ยากต่อการทำความเข้าใจสำหรับนักเรียนในปัจจุบัน อีกทั้งไม่ทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดในการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนขาดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ไม่สามารถเห็นความสำคัญและประโยชน์ต่อการเรียนได้ จึงเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ส่งผลให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสถาพรวิทยา ที่ผ่านมายังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในปีการศึกษา 2561-2563 จากรายงานผลการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 60.38 ร้อยละ 53.15 และร้อยละ 66.06 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ คือ ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไปและความสามารถในการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับ ต่ำ (รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสถาพรวิทยา, 2564: 10) นอกจากนี้ จากการสอบถาม (นางสาวปุณยนุช แก้วเรือง, วันที่ 20 พฤษภาคม 2563) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนสถาพรวิทยา พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับ ต่ำ ผู้เรียนขาดความสามารถในการคิด ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ตามแนวทางของสาโรช บัวศรี ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน ได้ฝึกการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการให้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทาง แนะนำและให้คำปรึกษา นอกเหนือจากนั้น ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนว่าจะเรียนรู้ได้มากเพียงใด อีกทั้งการสอนแบบอริยสัจ 4 สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์มีความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งการสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนที่เป็นรูปธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบอริยสัจ 4 ตามแนวทางของสาโรช บัวศรี (2526: 6) มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ขั้นทุกข์หรือขั้นกำหนดปัญหา คือ การระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข
- 2) ขั้นสมุทัยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐาน
- 3) ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานหรือวิธีการแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) ขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลของการแก้ปัญหา คือ สรุปแนวทางการแก้ปัญหาและผลการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้น

ในการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยได้ประยุกต์การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่สำคัญและจำเป็นต่อตัวนักเรียนอย่างแท้จริง ครูต้องสอนคนให้เป็นมนุษย์ที่เรียนรู้การใช้ทักษะการคิดเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูจึงควรเป็นผู้ออกแบบและอำนวยความสะดวก (facilitate) ในการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ศึกษากรณีปัญหาที่เป็นสถานการณ์ในปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน ได้รู้จักคิดวิเคราะห์ประเด็นหรือสถานการณ์ ที่จะนำไปสู่การกระตือรือร้นที่จะสืบค้น รวบรวมความรู้จาก

แหล่งต่าง ๆ มาสนับสนุนหรือโต้แย้งคำตอบ พัฒนาทักษะการตัดสินใจ และนำเสนอแนวทางแก้ปัญหา สร้างเป็นกระบวนการที่คนใหม่แทนของเดิม ซึ่งการสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นหลักการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี และมีความเป็นสากลสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาการศึกษา ปัญหาด้านอาชญากรรม เป็นต้น บุคคลที่เรียนรู้หรือเข้าใจอริยสัจ 4 ก็จะเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นว่าคืออะไร มีสาเหตุมาจากสิ่งใด จะเกิดผลอย่างไรและมีวิธีการ หรือกระบวนการแก้ปัญหาอย่างไร จึงเป็นกระบวนการที่ทำให้รู้จักคิดหาทางออกของปัญหาได้อย่างเป็นระบบ หลักการสำคัญคือ ต้องพิจารณาให้ดีหรือมองให้ออกกว่าอะไรคือตัวปัญหาและอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา จึงจะสามารถหาทางแก้ไขได้ถูกวิธี (พระปัญญาธรรมาจารย์ สิริภทฺโท, 2555: 215) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอีกที่สามารถยกระดับผลการเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและผู้เรียนได้วิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมีส่วนร่วมในกลุ่มมีโอกาสทำงานร่วมกันและได้พัฒนาการวิเคราะห์สถานการณ์โดยใช้ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงประกอบ รู้จักวางแผนปฏิบัติการและรู้จักตัดสินใจ (ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน, 2560: 33) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Santos (1994, อ้างถึงในปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553: 13) ที่พบว่าวิธีการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างจะทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์ได้อย่างง่ายดาย และเป็นวิธีที่ถูกต้องแม่นยำในการเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับชั้นเรียน โรงเรียน และบริบทของสังคม เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Powell (1944 อ้างถึงในปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553: 13) ที่พบว่าวิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ที่เน้นความสามารถในการแก้ปัญหา และส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียนได้ดี (ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553: 55, ทิศนา แคมมณี, 2558: 364) นอกจากนี้ ประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์ (2556: ก) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยในการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างว่าสามารถส่งผลให้พัฒนาการทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาดีขึ้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกรณีตัวอย่าง เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้นและเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาที่เป็นสถานการณ์จริง และได้ฝึกแก้ปัญหาช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะแก้ปัญหาเมื่อเผชิญปัญหานั้นในสถานการณ์จริง อีกทั้งยังเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูงส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกัน และการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง ยังเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดที่หลากหลายของผู้เรียนทั้งทักษะการคิดระดับต่ำไปจนถึงการคิดระดับสูง และเป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้เป็นกลุ่ม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย

จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นว่าการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เหมาะสมที่จะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้นักเรียน มีทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

ยิ่งขึ้น และสามารถนำกระบวนการคิดหรือวิธีการตามหลักอริยสัจ 4 ไปประยุกต์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกรณีตัวอย่างเพื่อยกระดับมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการดังกล่าวไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ของโรงเรียนสถาพรวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดการสอนแบบอริยสัจ 4

การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตามแนวทางของสาโรช บัวศรี สาโรช บัวศรี (2526 : 6) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นทุกข์หรือขั้นกำหนดปัญหา คือ การระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข
- 2) ขั้นสมุทัยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐาน
- 3) ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานหรือวิธีการแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) ขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลของการแก้ปัญหา คือ สรุปแนวทางการแก้ปัญหาและผลการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้น

แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case study) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่นำสถานการณ์ เหตุการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาใช้เป็นกรณีตัวอย่างให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การหาทางออก และแนวทางการป้องกันแก้ไขร่วมกัน (Herried 1997 อ้างถึงใน ภัทราทิพย์ ทรงบุญญา, 2556: 9 ; Shulman, 1992: 21, อ้างถึงใน ประณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553: 37 ; ประณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553: 37 ; ประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์, 2556: 3 ; ทิศนา แคมมณี, 2558: 362 ;

ธัญวลัย กุลวงษ์, 2557: 24 ; ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558 : 334 ; เกศรา คณธา, 2559: 20 ;
ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน, 2560: 22 ; วันเพ็ญ สุลง, 2561: 35)

แนวคิดการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์ถือเป็นทักษะที่มีความจำเป็นที่ใช้ในการจำแนกแยกแยะ องค์ประกอบของ
สิ่งต่างใดๆ อย่างรอบคอบตามหลักการของเหตุผล โดยมีหลักฐานอ้างอิงเพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจน ซึ่ง
ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ (Piaget, อ้างถึงใน
พรณี ช เจนจิต, 2548: 87 – 91; Bruner, อ้างถึงใน ประสาท อิศรปริดา, 2523: 133 – 136;
Sternberg, 1985: 97-107 อ้างถึงใน: ปรีดาบรรณ อ่อนนางใย, 2555: 16-17 ; Marzano, 2001 :
30–60, อ้างถึงใน ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553: 58) ซึ่งทั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการ
คิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,
2548: 52; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2549: 26; Bloom 1956 ; Hudgins 1977 : 95,
Marzano 2001, อ้างถึงใน ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553: 59)

1) ทักษะการจำแนก หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบย่อย ๆ ที่
เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ให้เข้าใจอย่างมีหลักเกณฑ์และสามารถบอก
รายละเอียดต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ หมายถึง ความสามารถในการจัดประเภท จำลำดับ จัดกลุ่มของ
เหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน

3) ทักษะการเชื่อมโยง หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆ
ว่ามีลักษณะความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันอย่างไร

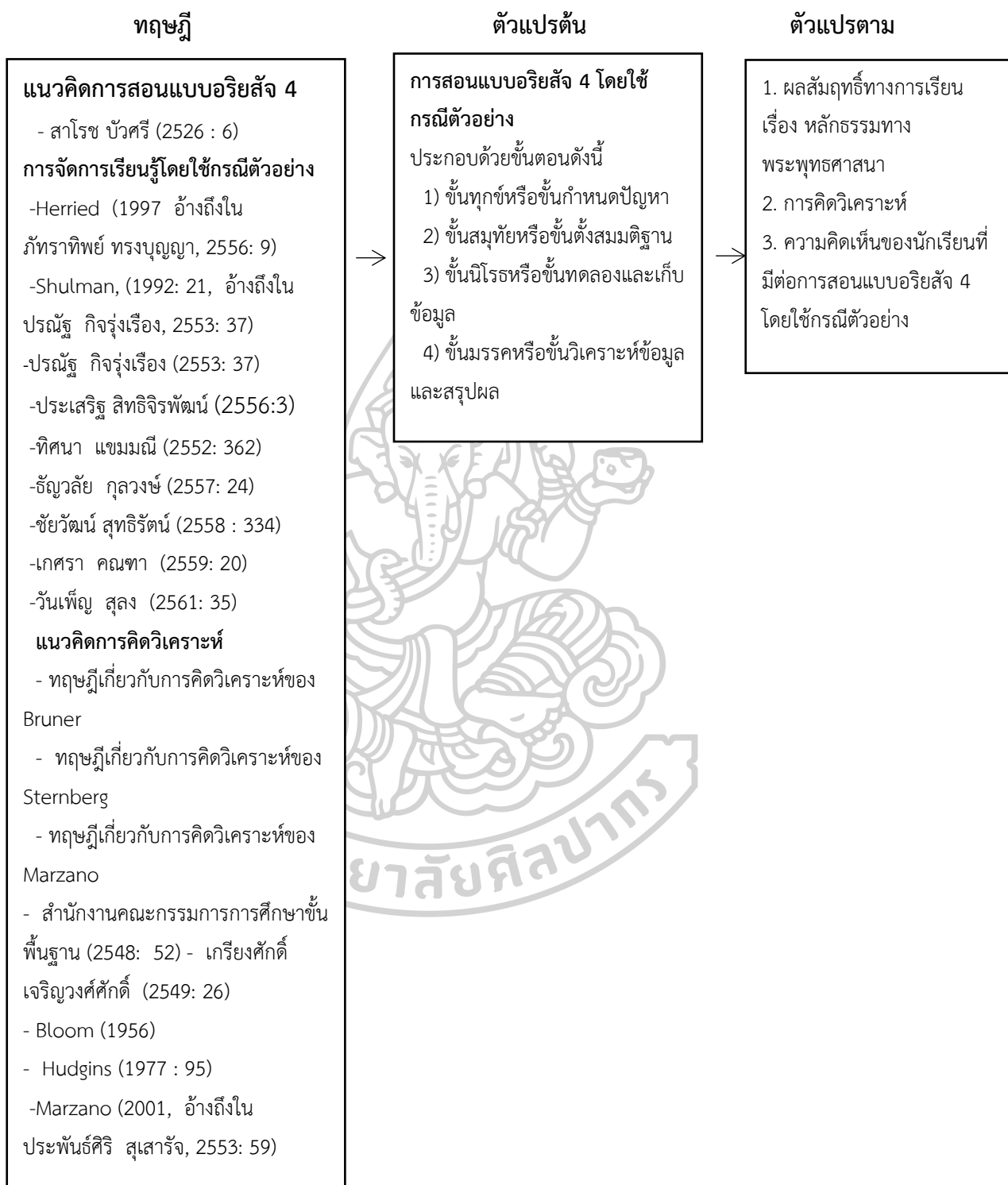
4) ทักษะการสรุปความ หมายถึง ความสามารถในการสรุปประมวลข้อมูล หรือจับประเด็น
จากเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่กำหนดให้

5) ทักษะการประยุกต์ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ หลักการ และทฤษฎีมา
ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ และสามารถคาดคะเนหรือพยากรณ์เหตุการณ์ เรื่องราวที่จะเกิดขึ้น
ในอนาคตได้อย่าง มีเหตุผล

จากการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปเป็น
กรอบแนวคิด การวิจัย ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
2. พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สูงขึ้นหรือไม่
3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สูงขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ซึ่งได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ตัวแปรที่ศึกษา

1.1 ตัวแปรต้น

การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

1.2 ตัวแปรตาม

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- 2) การคิดวิเคราะห์
- 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณี

ตัวอย่าง

2. ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสถาพรวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 65 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 3/1 โรงเรียนสถาพรวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีการจับสลาก

4. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาจากเนื้อหาของรายวิชา สังคมศึกษา 5 (ส23101) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ คือ 1) พระรัตนตรัย 2) อริยสัจ 4 3) พุทธศาสนสุภาษิต สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตัวชี้วัด ม.3/6 อธิบายสังฆคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดและม.3/7 เห็นคุณค่า และวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการมีครอบครัว

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือดำเนินการภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 6 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง (ไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน)

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำหลักการทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ตามแนวคิดของ สาโรช บัวศรี (2526 : 6) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นทุกข์หรือขั้นกำหนดปัญหา ขั้นสมุทัยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล ขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยมีการนำสถานการณ์ เหตุการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นจริง มาให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การหาทางออกและแนวทางการป้องกันแก้ไขร่วมกัน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง รายวิชา สังคมศึกษา 5 (ส23101) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (ส 1.1 ม.3/6 , ม.3/7) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็น แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการในการจำแนก แยกแยะ เปรียบเทียบ ข้อมูลของเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยการหาข้อมูลหรือหลักการที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน หรือข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้มายืนยันเพื่อพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจสรุปความ ซึ่งวัดจากการทำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ทักษะการจำแนก หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบย่อย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ให้เข้าใจอย่างมีหลักเกณฑ์
- 2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ หมายถึง ความสามารถในการจัดประเภท จัดลำดับ จัดกลุ่มของเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน
- 3) ทักษะการเชื่อมโยง หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆ ว่ามีลักษณะความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันอย่างไร
- 4) ทักษะการสรุปความ หมายถึง ความสามารถในการสรุป หรือจับประเด็นจากเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้

5) ทักษะการประยุกต์ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ หลักการ และทฤษฎี มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล

ความคิดเห็นของนักเรียน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อการสอนแบบ อริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ ด้านบรรยาย การการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ และประโยชน์ที่ได้รับ จำนวน 5 ข้อ รวมเป็น 15 ข้อ ซึ่งวัดได้จากการ ทำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิด ของ Likert ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสถาพรวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีพัฒนาการการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น และเกิดการ เรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน ชีวิตประจำวันได้
2. ครูสามารถนำแนวการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ไปประยุกต์ใช้ในการสอน สาระอื่นของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เช่น สาระประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เป็นต้น
3. โรงเรียนสามารถนำองค์ความรู้และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ในการ บริหารงานอื่นๆได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสถาพรวิทยา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบอริยสัจ 4
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสถาพรวิทยา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสถาพรวิทยา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิสัยทัศน์

โรงเรียนสถาพรวิทยา มุ่งผลิตผู้เรียนเป็นใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เลิศล้ำคุณธรรม น้อมนำศาสตร์พระราชา พัฒนาชีวิต ห่างไกลสารเสพติดและอบายมุขเพื่อเป็นพลเมืองโลกที่ดีสู่มาตรฐานสากล

พันธกิจ

1. พัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านวิชาการให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ
2. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต
3. น้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต
4. พัฒนาผู้เรียนให้ห่างไกลจากสารเสพติดและอบายมุข เพื่อเป็นพลโลกที่ดี
5. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้เป็นผู้มีอาชีพเทียบเคียงมาตรฐานสากล
6. บริหารจัดการโรงเรียนเป็นฐานด้วยหลักธรรมาภิบาลเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

จุดมุ่งหมาย

โรงเรียนสถาพรวิทยา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิด กับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตามตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันใน สังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง
2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูล สารสนเทศ
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย

4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

**โครงสร้างรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ของโรงเรียนสถาพรวิทยา**

คำอธิบายรายวิชา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชา ส23101 สังคมศึกษา 5
รายวิชา พื้นฐาน จำนวน 1.5 หน่วยกิต
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 60 ชั่วโมง/ภาคเรียน

ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศต่างๆทั่วโลก และการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเหล่านั้นในปัจจุบัน ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขให้แก่โลก สัมมนาพระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน พุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆ สรุปลักษณะวิเคราะห้พุทธประวัติ (ปฐมเทศนา โอวาทปาฏิโมกข์) พระอัญญาโกณฑัญญะ พระมหาปชาบดีเถรี พระเขมาเถรี พระเจ้าปเสนทิโกศล นันทิวิสาลาชาก สุวัณณหังสชาดก พระรัตนตรัย (สังฆคณ 9) อริยสัจ 4 ทุกข์ (ชั้น 5) สมุทัย (หลักกรรม) นิโรธ (อตัถะ 3) มรรค (มรรค มืองค์ 8 ปัญญา 3 สปัปฺริสธรรม 7 บุญกิริยาวัตถุ 10 อุบาสกธรรม 7 มงคล 38) พุทธศาสนสุภาษิต การปฏิบัติตนตามหลักธรรม พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 2 วิธี คือวิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย สวตมมตต์แปลและแม่เมตดา วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจัดการและเจริญปัญญา การฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ วิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน วิธีการดำเนินชีวิตของ ศาสนิกชนศาสนาอื่นๆ หน้าที่ของภิกษุในการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยและจริยาวัตรอย่างเหมาะสม การปฏิบัติต่อพระภิกษุในงานศาสนพิธีที่บ้าน การสนทนา การแต่งกาย มรรยาทการพูดกับภิกษุตามฐานะ การเป็นศิษย์ตามหลักทิสเบื่องขวาในทิส 6 ของพระพุทธศาสนา การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามพุทธปณิธาน 4 ในมหาปริณีพพานสูตร พิธีทำบุญ งานมงคล งานอวมงคล การนิมนต์พระภิกษุ การเตรียมที่ตั้งพระพุทธรูปและเครื่องบูชา การวางด้ายสายสิญจน์ การปลุกเสกอาสนะ การเตรียมเครื่องรับรอง การจตุรปูเทียน ข้อปฏิบัติในวันเลี้ยงพระ การถวายข้าวพระ

พุทธ การถวายไทยธรรม การกรวดน้ำ ประวัติวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย (วันวิสาขบูชา วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ) หลักปฏิบัติตน การฟังธรรมเทศนา การแต่งกายในการประกอบศาสนพิธีที่วัด การงดเว้นอบายมุข การประพฤติปฏิบัติในวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ขึ้นเตรียมการ ขึ้นพิธีการ การศึกษาเรียนรู้เรื่ององค์ประกอบของพระพุทธศาสนา นำไปปฏิบัติและเผยแพร่ตามโอกาส การศึกษา การรวมตัวขององค์การชาวพุทธ การปลูกจิตสำนึกในด้านการบำรุงรักษาวัดและพุทธสถานให้เกิดประโยชน์

ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ ศึกษาข้อมูลเชิงภูมิศาสตร์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่ แปลความหมายเชิงภูมิศาสตร์ของทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้โดยสังเขป ศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม วิเคราะห์การเกิดสิ่งแวดล้อมใหม่ทางสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและสังคม พร้อมทั้งเสนอแนวคิดอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้และผลกระทบที่มีต่อประเทศไทย

ใช้กระบวนการทำงาน กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสืบค้น กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการฝึกปฏิบัติ กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการเปรียบเทียบ กระบวนการพัฒนาค่านิยม กระบวนการนำข้อมูลไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างมีกระบวนการ

เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุข และเห็นความสำคัญของการศึกษาแนวคิดอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ เพื่อสามารถปฏิบัติตนอยู่ในสังคมได้อย่างถูกต้องและเห็นคุณค่าของการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีตามค่านิยมหลัก 12 ประการและเป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน

มาตรฐานและตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนา ที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้องยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ม.3/1 อธิบายการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศต่างๆ ทั่วโลก

ม.3/2 วิเคราะห์ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือใน ฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรม และ ความสงบสุขแก่โลก

ม.3/3 อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ม.3/4 วิเคราะห์พุทธประวัติจากพระพุทธรูป ปางต่างๆ หรือประวัติศาสตร์ที่ตนนับถือตามที่กำหนด

ม.3/5 วิเคราะห์และประพจน์ตามแบบอย่าง การดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวกชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด

ม.3/6 อธิบายสังฆคณ และข้อธรรมสำคัญใน กรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

ม.3/7 เห็นคุณค่าและวิเคราะห์การปฏิบัติตน ตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการมีครอบครัว

ม.3/8 เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการ เรียนรู้และดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือ วิธีคิดแบบอริยสัจและวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือ การพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ

ม.3/9 สวดมนต์แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ

ม.3/10 วิเคราะห์ความแตกต่างและยอมรับวิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนา อื่น ๆ มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวชี้วัด

ม.3/1 วิเคราะห์หน้าที่และบทบาทของสาวกและปฏิบัติตนต่อสาวกตามที่กำหนดได้ถูกต้อง

ม.3/2 ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคล ต่าง ๆ ตามหลักศาสนาตามที่กำหนด

ม.3/3 ปฏิบัติหน้าที่ของศาสนิกชนที่ดี

ม.3/4 ปฏิบัติตนในศาสนพิธีพิธีกรรมได้ถูกต้อง

ม.3/5 อธิบายประวัติวันสำคัญทางศาสนา ตามที่กำหนดและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

ม.3/6 แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ

ม.3/7 นำเสนอแนวทางในการธำรงรักษา ศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ม.3/1 วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของ ทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ โดยเลือกใช้แผนที่เฉพาะเรื่องและ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล

ม.3/2 วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติของทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ม.3/1 สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรม ทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้

ม.3/2 วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัย ทางสังคมที่มีผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีป อเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้

ม.3/3 สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีป อเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้

ม.3/4 วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้อย่างยั่งยืน

ม.3/5 ระบุความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
รวม 24 ตัวชี้วัด

1.3 โครงสร้างรายวิชา ส23101 สังคมศึกษา 5 ภาคเรียนที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 1 โครงสร้างรายวิชา ส23101 สังคมศึกษา 5 ภาคเรียนที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วิชา ส23101 สังคมศึกษา5

รายวิชา พื้นฐาน

จำนวน 1.5 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ภาคเรียนที่ 2

จำนวน 60 ชั่วโมง/ภาคเรียน

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
1	ประวัติและ ความสำคัญของ พระพุทธศาสนา	ส 1.1 ม.3/1 ม.3/2 ม.3/4	<p>1.1 การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และการนับถือ พระพุทธศาสนาของประเทศเหล่านั้น ใน ปัจจุบัน</p> <p>1.2 ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรม และความสงบสุขให้แก่โลก</p> <p>1.3 ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูป ปางต่าง ๆ เช่น ปางมารวิชัย ปางปฐมเทศนา ปางลีลา ปางประจำวันเกิด</p> <p>1.4 สรุปลักษณะและวิเคราะห์พุทธประวัติ ปฐมเทศนา โอวาทปาฏิโมกข์</p>	6
2	หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา	ส 1.1 ม.3/6 ม.3/7	<p>2.1 พระรัตนตรัย สังฆคุณ 9</p> <p>2.2 อริยสัจ 4 1) ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ชั้น 5 ไตรลักษณ์</p>	12

หน่วย ที่	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
			<p>2) สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) หลักกรรม วิภวัญญะ 3 ปปัญจธรรม 3 (ตัณหา มานะ ทิฏฐิ)</p> <p>3) นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) อัสถะ 3</p> <p>4) มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) มรรคมืองค์ 8 ปัญญา 3 สัพปุริสธรรม 7 บุญกิริยาวัตถุ 10 อุบาสกธรรม 7 มงคล 38 มีศิลปวิทยา พบสมณะ ฟังธรรมตามกาล สนทนาธรรมตามกาล</p> <p>2.3 พุทธศาสนสุภาษิต</p> <p>1) อดตา หเว ชิต์ เสโย ชนัตถน นั้นแลดีกว่า</p> <p>2) ธมฺมจารี สุขํ เสติ ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข</p> <p>3) ปมาโท มจฺจุโน ปทํ ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย</p> <p>4) สุขุสุตฺถิ ลภเต ปญฺญํ ผู้ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา</p> <p>5) เรื่องนำรู้จากพระไตรปิฎก : พุทธปณิธาน 4 ในมหาปรินิพพาน สูตร</p>	

หน่วย ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
3	ประวัติพุทธ สาวก พุทธ สาวิกา และ ชาดก	ส 1.1 ม.3/5	3.1 พระอัญญาโกณฑัญญะ 3.2 พระมหาปชาบดีเถรี 3.3 พระเขมาเถรี 3.4 พระเจ้าปเสนทิโกศล 3.5 นันทวิสาลชาดก 3.6 สุวัณณหังสชาดก	3
4	หน้าที่ชาวพุทธ มรรยาทชาว พุทธและชาว พุทธตัวอย่าง	ส 1.2 ม.3/1 ม.3/2 ม.3/3 ม.3/6 ม.3/7	4.1 หน้าที่ของพระภิกษุในการ ปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย และจริย วัตรอย่างเหมาะสม 4.2 การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุในงาน ศาสนพิธีที่บ้าน การสนทนา การแต่ง กาย มรรยาทการพูดกับพระภิกษุตาม ฐานะ 4.3 การเป็นศิษย์ที่ดี ตามหลักทศ เปื้องขวาในทศ 6 ของพระพุทธศาสนา 4.4 การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามพุทธ ปณิธาน 4 ในมหาปริณิพพานสูตร 4.5 การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ 4.6 การศึกษาเรียนรู้เรื่อง องค์ประกอบของพระพุทธศาสนา นำไปปฏิบัติและเผยแพร่ตามโอกาส 4.7 การศึกษาการรวมตัวขององค์กร ชาวพุทธ 4.8 การปลูกจิตสำนึกในด้านการ บำรุงรักษาวัดและพุทธสถานให้เกิด ประโยชน์	9

หน่วย ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
สอบกลางภาค				1
5	การบริหารจิต และการเจริญ ปัญญา	ส 1.1 ม.3/8 ม.3/9	5.1 พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิด แบบ โยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิด แบบอริยสัง และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุ ปัจจัย 5.2 สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา 5.3 รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและ ประโยชน์ของการบริหารจิตและ เจริญปัญญา 5.4 ฝึกการบริหารจิตและเจริญ ปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานา ปานสติ 5.6 นำวิธีการบริหารจิตและเจริญ ปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน	6
6	วันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา	ส1.2 ม.3/5	6.1 ประวัติวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนาในประเทศไทย วันวิสาขบูชา (วันสำคัญสากล) วันธรรมสวนะและเทศกาล สำคัญ 6.2 หลักปฏิบัติตน : การฟังพระธรรม เทศนา การแต่งกายในการประกอบ ศาสนพิธีที่วัด การงดเว้นอบายมุข 6.3 การประพฤติปฏิบัติในวันธรรม สวนะและเทศกาลสำคัญ	3

หน่วย ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
7	ศาสนพิธี	ส 1.2 ม.3/4	7.1 พิธีทำบุญ งานมงคล งาน อวมงคล 7.2 การนิมนต์พระภิกษุ การเตรียม ที่ตั้งพระพุทธรูปและเครื่องบูชา การวาง ด้ายสายสิญจน์ การปลุกเสกอาสนะ การ เตรียมเครื่องรับรอง การจุดธูปเทียน 7.3 ข้อปฏิบัติในวันเลี้ยงพระ การ ถวายข้าวพระพุทธรูป การถวายไทยธรรม การกรวดน้ำ	3
8	สัมมนา พระพุทธศาสนา กับปรัชญาของ เศรษฐกิจ พอเพียง	ส 1.1 ม.3/3	สัมมนาพระพุทธศาสนากับปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขใน อาเซียนตามค่านิยมหลัก 12 ประการ	1
9	ศาสนาสากล	ส 1.1 ม.3/10	วิธีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชน ศาสนาอื่นๆ	1
10	เครื่องมือทาง ภูมิศาสตร์	ส 5.1 ม.3/1	เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่แสดง ลักษณะทางกายภาพและสังคมของ ทวีป อเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้	2
11	ทวีปอเมริกา เหนือ	ส 5.1 ม.3/2 ส 5.2 ม.3/1 ม.3/2 ม.3/3 ม.3/4 ม.3/5	11.4 ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาเหนือ 11.5 ผลกระทบต่อเนื่องของสิ่งแวดล้อม ในทวีปอเมริกาเหนือ ที่ส่งผลต่อ ประเทศไทย	6

หน่วย ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
12	ทวีปอเมริกาใต้	ส 5.1 ม.3/2 ส 5.2 ม.3/1 ม.3/2 ม.3/3 ม.3/4 ม.3/5	12.1 ลักษณะทางกายภาพและสังคม ของทวีป อเมริกาใต้ 12.2 การเปลี่ยนแปลงประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของ ทวีปอเมริกาใต้ 12.3 ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาใต้ 12.4 ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาใต้ 12.5 ผลกระทบต่อเนื่องของ สิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาใต้ ที่ส่งผล ต่อประเทศไทย	6
สอบปลายภาค				1

จากตารางโครงสร้างรายวิชา สังคมศึกษา 5 ผู้วิจัยใช้เนื้อหาที่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง
 หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (ส 1.1 ม.3/6 , ม.3/7) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีเนื้อหาสาระการ
 เรียนรู้ คือ 1) พระรัตนตรัย 2) อริยสัจ 4 3) พุทธศาสนสุภาษิต ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียน
 สถาพรวิทยา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 12 ชั่วโมง เป็นหน่วยการ
 เรียนรู้ในการดำเนินการศึกษาวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบอริยสัจ 4

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสืบค้นข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ
 อริยสัจ 4 เพื่อให้สอดคล้องงานวิจัยที่ศึกษา ดังนี้

ความหมายของอริยสัจ 4

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) (มปป.: 4-5) กล่าวว่า อริย แปลว่า ประเสริฐ และ สัจ แปลว่า ของจริง อริยสัจ จึงแปลว่า ของจริงอันประเสริฐ หรือแปลอีกอย่างหนึ่งว่า ของจริงที่ทำให้เป็นผู้ประเสริฐขึ้น ใครรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่ง 4 ประการนี้ก็กลายเป็น “อริยบุคคล” แปลว่า “ผู้ประเสริฐ”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1337) ได้ให้ความหมายของอริยสัจ หมายถึง ความจริงของพระอริยะความจริงอันประเสริฐ ซึ่งเป็นธรรมสำคัญหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนา มี 4 ข้อ คือ

1. ทุกข์
2. ทุกขสมุทัย (เหตุให้เกิดทุกข์)
3. ทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์)
4. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา หรือ มรรค (ทางแห่งความดับทุกข์)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2559: 155) ได้กล่าวไว้ว่า อริยสัจ 4 หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ, ความจริงของพระอริยะ, ความจริงที่ทำให้ผู้ถึงกลายเป็นอริยะ ประกอบด้วย

1. ทุกข์ ความทุกข์, สภาพที่ทนได้ยาก, สภาวะที่บีบคั้น ชัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง, ได้แก่ชาติชรา มรณะ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความปรารถนาไม่สมหวัง โดนย่อว่า อุปาทานชั้น 5 เป็นทุกข์

2. ทุกข์สมุทัย เหตุเกิดแห่งทุกข์, สาเหตุให้ทุกข์เกิด ได้แก่ ตัณหา 3 คือ กามตัณหา ภวตัณหา และ วิภวตัณหา

3. ทุกขนิโรธ ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไป, ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา สำรอกตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกยึด ไม่ติดข้อง หลุดพ้น สงบ ปลอดภัย เป็นอริสระ คือ นิพพาน

4. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์, ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ อริยอัฐมรรคหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า “ทางสายกลาง” มรรคมืองค์ 8 นี้สรุปลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

จากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า อริยสัจ หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ คือ 1. ทุกข์ (สภาพที่ทนได้ยาก) 2. สมุทัย (เหตุให้เกิดทุกข์) 3. นิโรธ (ความดับทุกข์) 4. มรรค (หนทางแห่งความดับทุกข์)

กิจในอริยสัจ 4

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2559: 156) กล่าวถึง กิจในอริยสัจ 4 (หน้าที่อันจะพึงทำต่อ อริยสัจ 4 แต่ละอย่างข้อที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องและเสร็จสิ้นในอริยสัจ 4 แต่ละอย่างจึงจะชื่อว่ารู้ อริยสัจหรือเป็นผู้ตรัสรู้แล้ว – functions concerning the Four Noble Truths)

1. ปริญา (การกำหนดรู้เป็นกิจในทุกข์ตามหลักว่า ทุกข์ อริยสัจจ์ ปริณฺเอยยํ ทุกข์ควรรู้ คือ คว้าการศึกษาให้รู้จักให้เข้าใจชัดตามสภาพที่เป็นจริง ได้แก่ การทำความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหา – comprehension; suffering is to be comprehended)

2. ปหานะ (การละเป็นกิจในสมุทัย ตามหลักว่า ทุกฺขสมุทฺโย อริยสัจจ์ ปหาตพฺพํ สมุทฺทัยควรรละ คือ กำจัดให้หมดสิ้นไป ได้แก่ การแก้ไขกำจัดต้นตอของปัญหา – eradication; abandonment; the cause of suffering is to be eradicated)

3. สัจฉิกิริยา (การทำให้แจ้งเป็นกิจในนิโรธ ตามหลักว่า ทุกฺขนิโรธอ อริยสัจจ์ สัจฉิกาทพฺพํ นิโรธควรรทำให้แจ้ง คือ เข้าถึงหรือบรรลุ ได้แก่ การเข้าถึงภาวะที่ปราศจากปัญหาบรรลุจุดหมายที่ต้องการ – realization; the cessation of suffering is to be realized)

4. ภาวนา (การเจริญเป็นกิจในมรรค ตามหลักว่า ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสัจจ์ ภาเวตพฺพํ มรรคควรรเจริญ คือ คว้าฝึกอบรม ลงมือปฏิบัติกระทำตามวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย ได้แก่ การลงมือ แก้ไข ปัญหา – development; practice; the path is to be followed or developed)

ในการแสดงอริยสัจจ์ก็ตี ในการปฏิบัติธรรมตามหลักอริยสัจจ์ก็ตี จะต้องให้อริยสัจจ์แต่ละข้อสัมพันธ์ตรงกันกับกิจแต่ละอย่างจึงเป็นการแสดงและเป็นการปฏิบัติโดยชอบทั้งนี้วางเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. ทุกข์ เป็นชั้นแกล่งปัญหาที่จะต้องทำความเข้าใจและรู้ขอบเขต (ปริญา) – statement of evil; location of the problem.

2. สมุทัย เป็นชั้นวิเคราะห์และวินิจฉัยมูลเหตุของปัญหาซึ่งจะต้องแก้ไขกำจัดให้หมดสิ้นไป (ปหานะ) – diagnosis of the origin.

3. นิโรธ เป็นชั้นชี้บอกภาวะปราศจากปัญหา อันเป็นจุดหมายที่ต้องการให้เห็นว่าการแก้ปัญหานั้นเป็นไปได้ และจุดหมายนั้นควรเข้าถึงซึ่งจะต้องทำให้สำเร็จ (สัจฉิกิริยา) – prognosis of its antidote; envisioning the solution.

4. มรรค เป็นชั้นกำหนดวิธีการ ขั้นตอน และรายละเอียดที่จะต้องปฏิบัติในการลงมือแก้ปัญห (ภาวนา) – prescription of the remedy

ความหมายการสอนแบบอริยสัจ 4

สาโรช บัวศรี (2526 : 6) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีการสอนที่ก่อให้เกิดความสะดวกรในการปฏิบัติเป็นการประยุกต์ จากกิจหรือข้อปฏิบัติในชั้นต่าง ๆ ของอริยสัจ โดยถือด้านปฏิบัติเป็น ส่วนใหญ่ มิได้ประยุกต์โดยตรงจากตัวอริยสัจ เรียกว่า เป็นการประยุกต์จากส่วนหนึ่งของอริยสัจเท่านั้น จึงได้เสนอชั้นของอริยสัจ 4 กิจของอริยสัจ 4 และวิธีการสอนตามชั้นทั้ง

4 ของอริยสัจ ได้แก่ ชั้นทุกข์ (ชั้นการกำหนดปัญหา) ชั้นสมุทัย (ชั้นตั้งสมมติฐาน) ชั้นนิโรธ (ชั้นทดลองและเก็บข้อมูล) และชั้นมรรค (ชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล)

ระพีพรรณ ดวงใจ (2550 : 38) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และมีเหตุผลซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาที่ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้เกิดขึ้นผู้เรียน การฝึกจากสถานการณ์ต่างๆ ในแบบฝึกประกอบกรเรียนในชั้นเรียน จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

วิภาวรรณ พินลาและคณะ (2555 : 119) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทาง แนะนำและให้คำปรึกษาภายนอกเหนือจากนั้นขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนว่าจะเรียนรู้ได้มากเพียงใด กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) ชั้นวิเคราะห์ปัญหา (ชั้นทุกข์) หมายถึง การแยกแยะประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น โดยครูเป็นผู้สร้างสถานการณ์ปัญหาขึ้นหรือนักเรียนกำหนดประเด็นปัญหาเอง

2) ชั้นหาสาเหตุ (ชั้นสมุทัย) หมายถึง การให้ผู้เรียนได้ค้นหาที่มาของปัญหาด้วยตัวเองว่ามีปัญหาอะไรบ้าง

3) ชั้นทดลองเก็บข้อมูล (ชั้นนิโรธ) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รู้ที่มาของปัญหาแล้วทดลองเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ จนกระทั่งค้นพบวิธีแก้ปัญหาก็ถูกต้องและได้ผลที่สุด

4) ชั้นวิเคราะห์และสรุปผล (ชั้นมรรค) หมายถึง เมื่อนักเรียนค้นพบวิธีแก้ปัญหาก็ให้สรุปเป็นกระบวนการเพื่อนำไปปฏิบัติทั้ง 4 ขั้นตอนนี้จะทำให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบและมีเหตุผลและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระมากขึ้น

พระพุทศศักดิ์ แวงสูงเนิน (2563 : 21) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนทั้ง 4 ของอริยสัจ ได้แก่ 1) ชั้นทุกข์ (ชั้นการกำหนดปัญหา) 2) ชั้นสมุทัย (ชั้นตั้งสมมติฐาน) 3) ชั้นนิโรธ (ชั้นทดลองและเก็บข้อมูล) และ 4) ชั้นมรรค (ชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้และมีเหตุผล โดยครูผู้สอนควรกระตุ้นให้เกิดขึ้น จากสถานการณ์ต่าง ๆ ในแบบฝึกประกอบกรเรียนในชั้นเรียน ซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากการศึกษาค้นคว้าข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การสอนแบบอริยสัจ 4 หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามแนวคิดของสาโรช บัวศรี ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นทุกข์หรือชั้นกำหนดปัญหา คือ การระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข 2) ชั้นสมุทัยหรือชั้นตั้งสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐาน 3) ชั้นนิโรธหรือ

ขั้นตอนการทดลองและเก็บข้อมูล คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานหรือวิธีการแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ขั้นบรรณหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลของการแก้ปัญหา คือ สรุปแนวทางการแก้ปัญหาและผลการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นแนวทางการปฏิบัติ และให้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้น

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

สาโรช บัวศรี (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540: 201-202) ได้นำขั้นตอนของอริยสัจมาประยุกต์เป็นการสอน ไว้ดังนี้

ตารางที่ 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ตามแนวคิดของสาโรช บัวศรี

ขั้นตอนการสอน	เทคนิคสำคัญ
<p>1. กำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) ผู้สอนกำหนดและนำเสนอปัญหาอย่างละเอียด พยายามให้ผู้เรียนทำความเข้าใจต่อปัญหา นั้นตรงกันและพยายามสร้างความรู้สึกให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักว่าสิ่งที่ผู้สอนนำเสนอเป็นปัญหาของทุกคน ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น และทุกคนจะต้องร่วมมือกันช่วยแก้ปัญหาเพื่อความสุขของทุกคน</p> <p>ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาดูปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองด้วยความรอบคอบและพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหาซึ่งผู้เรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้</p>	<p>1.1 การอธิบายอย่างกระจ่างชัด สร้างภาพเหตุการณ์ให้เห็นผลของการละเลยไม่แก้ปัญหาและการโน้มน้าวชักชวนให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของการ แก้ปัญหาอาจใช้สื่อที่เหมาะสมในการนำเสนอปัญหาให้สมจริง</p> <p>1.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายและทั่วถึงและเขียนความแสดงความคิดเห็นทั้งหมดนั้นบนกระดาน เพื่อป้องกันการลืมและเป็นการเสริมให้ ผู้เรียนพยายามมีส่วนร่วมในบทเรียน</p>
<p>2. ตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้พิจารณาด้วยตนเอง ว่าสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมากล่าวในขั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง</p> <p>ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้ เกิดความเข้าใจตระหนักว่าในการแก้ปัญหาใดๆนั้นจะต้องกำจัด</p>	<p>2.1 ใช้คำถามเร้าให้ผู้เรียนช่วยกันคิดและแสดงความคิดเห็น ผู้สอนเขียนข้อมูลสาเหตุของปัญหาตามที่ผู้เรียนเสนอไว้คู่กับประเด็นปัญหาที่ 1.2 ที่เขียนไวบนกระดาน</p> <p>2.2 ใช้วิธีการอภิปรายเชื่อมโยงเหตุผล</p>

ขั้นตอนการสอน	เทคนิคสำคัญ
<p>หรือดับ</p> <p>ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้คิดว่าการแก้ปัญหาที่สาเหตุนั้นอาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือ ให้กำหนดสิ่งที่จะกระทำเป็นข้อๆ ไป</p>	<p>2.3 ให้ตัวอย่างการกำหนดสิ่งที่จะกระทำแล้วเปิด โอกาสและกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในการเสริมแรงผู้เรียนที่แสดงความคิดเห็น เขียนข้อมูลที่ผู้เรียนเสนอไว้บนกระดาน</p>
<p>3. ทดลองและเก็บข้อมูล (ชั้นนิโรธ)</p>	<p>3 ให้เทคนิคการแบ่งงาน และการทำงานเป็นกลุ่มและเสนอแนะวิธีการจัดบันทึกข้อมูล ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนช่วยกันเสนอว่าจะจัดบันทึกข้อมูลอย่างไรหรือช่วยกันออกแบบตารางบันทึกข้อมูล</p>
<p>4. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ชั้นมรรค) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสรุปได้ว่าในบรรดาการทดลองหรือการกระทำด้วยตนเองหลายๆ อย่างนั้น บางอย่างก็แก้ปัญหาไม่ได้ บางอย่างก็แก้ปัญหาได้ชัดเจน การแก้ปัญหาให้สำเร็จจะต้องทำอย่างไรแน่</p> <p>เมื่อลงข้อสรุปวิธีแก้ปัญหาได้แล้วให้ผู้เรียนช่วยกันกำหนดแนวทางในการปฏิบัติและลงมือปฏิบัติตามแนวทางนั้นโดยทั่วกันรวมทั้งให้ผู้เรียน ช่วยกันคิดว่าวิธีการควบคุมและติดตามการปฏิบัติ เมื่อแก้ไขปัญหานั้นๆ ด้วย</p>	<p>4.1 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้บันทึกไว้แล้วช่วยกันลงข้อสรุปโดยผู้สอนช่วยเชื่อมโยง ความคิดของผู้เรียนแต่ละคน</p> <p>4.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นโดยผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ข้อมูลย้อนกลับ ทบทวนเสริมความสำคัญ สรุปเชื่อมโยง ข้อคิดเห็นของผู้เรียนและบันทึกข้อมูลต่างๆ บนกระดาน</p>

วิทย์ วิศเวทย์และเสฐียรพงษ์ วรรณปก (2547 : 42-43) ได้กล่าวถึงวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหาหรือขั้นทุกข์ ครูช่วยนักเรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาดูปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองด้วยความรอบคอบและพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหา ซึ่งนักเรียนจะต้อง คิดแก้ไขให้ได้
2. ขั้นสมมติฐานหรือขั้นสมุทัย

2.1 ครูช่วยให้นักเรียนได้พิจารณาเองว่าสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมากล่าวในชั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง

2.2 ครูช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจว่าในการแก้ปัญหาใด ๆ นั้นต้องกำจัดหรือดับที่ต้นตอหรือแก้ปัญหาเหล่านั้น

2.3 ครูช่วยให้นักเรียนได้คิดว่าการแก้ที่สาเหตุนั้น อาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือ กำหนดสิ่งที่กระทำเป็นข้อ ๆ

3. ขั้นการทดลองหรือเก็บข้อมูลหรือขั้นนิโรธ

3.1 ขั้นทำให้แจ้ง ครูต้องสอนให้นักเรียนได้กระทำหรือทำการทดลองด้วยตนเอง ตามหัวข้อ ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในชั้นที่ 2

3.2 เมื่อทดลองได้ผลประการใด ต้องบันทึกผลการทดลองแต่ละอย่าง หรือที่เรียกว่า บันทึกข้อมูลไว้เพื่อพิจารณาในขั้นต่อไป

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลหรือมรรค

4.1 จากการทดลองกระทำด้วยตนเองหลาย ๆ ครั้งย่อมจะได้ผลออกมาชัดเจนผล บางประการใช้ให้เห็นว่าแก้ปัญหาได้บ้างแต่ไม่ค่อยชัดเจนนักผลที่ถูกต้องใช้ให้เห็นว่า แก้ปัญหาได้ แน่นนอนแล้วและได้บรรลุจุดหมายแล้ว ได้แนวทางหรือข้อปฏิบัติที่เราต้องการแล้ว เหล่านี้หมายความว่า จะต้องวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้นั้นไว้ชั้นที่ 3 จนแจ่มแจ้งว่าทำอย่างไรจึงจะ แก้ปัญหาที่กำหนดในชั้นที่ 1 ได้สำเร็จ

4.2 จากการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ จะทำให้เห็นว่าสิ่งใดแก้ปัญหาได้จริง ต่อไปก็สรุป การกระทำที่ได้ผลนั้นไว้เป็นข้อ ๆ หรือเป็นระบบหรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือกระทำหรือ ปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 สามารถสรุปได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นทุกข์หรือขั้นกำหนดปัญหา คือ ผู้สอนกำหนดหรือนำเสนอปัญหาที่นักเรียนจะต้อง ร่วมกันคิดแก้ไข 2. ขั้นสมุทัยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน คือ การกำหนดสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมา กล่าวในชั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง

3. ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลอง เพื่อพิสูจน์สมมติฐานหรือวิธีการแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลของการแก้ปัญหา คือ สรุปแนวทางการ แก้ปัญหาและผลการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือ กระทำหรือ ปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนี้

คุณค่าและประโยชน์ของการสอนแบบอริยสัจ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554: 2) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของการสอนแบบอริยสัจไว้ว่า อริยสัจเป็นการศึกษาเรียนรู้ที่มุ่งค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบโดยเริ่มจากการรู้จักปัญหา (ทุกข์) คติวิเคราะห์ สาหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) มีเป้าหมายในการแก้ปัญหาได้ชัดเจน (นิโรธ) และมีวิธีในการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง (มรรค) นับเป็นการเรียนรู้ที่มีความสำคัญ ยิ่งเฉกเช่นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงเรียนรู้ปัญหา คือ ความทุกข์ แล้วสืบสาวหาต้นตอของปัญหา ทดลองแก้ปัญหา ด้วยตนเองจนพบหนทางแก้ที่ถูกต้องและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างหมดจด การค้นพบองค์ความรู้นี้จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ควรแก่การศึกษา และน้อมนำมาประพฤติกปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นคนดีเก่ง และมีความสุข

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2560: 14) ได้กล่าวถึง หลักอริยสัจ 4 เป็นวิธีการแก้ปัญหา ที่มีเหตุมีผล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดปัญหา (ทุกข์) 2) หาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) 3) ตั้งสมมุติฐานหรือตั้งเป้าหมายของการแก้ปัญหาให้เกิดความสำเร็จ (นิโรธ) 4) ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนที่ถูกต้อง ด้วยการกระทำที่ดี มีสติและความตั้งมั่นในการทำงาน (มรรค) หากสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการคิดการปฏิบัติงานของคนไทยในทุกระดับ ก็น่าจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะด้านการศึกษาของนักเรียนก็น่าจะทำให้ให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น ส่งผลดีต่อนักเรียนในการแสวงหาองค์ความรู้แสวงหาคำตอบจากปัญหาที่ตนเองสนใจ ซึ่งตรงกับสุภาษิตที่ว่า “ถ้าให้ปลาแก่คนจน เขาก็มีปลากินเพียงวันเดียว แต่ถ้าสอนวิธีจับปลาให้เขา เขาก็มีปลากินตลอดชีวิต”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบอริยสัจ 4

งานวิจัยในประเทศ

บงกชรัตน์ สมานสินธุ์ (2551) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 28 คน ใช้เวลาในการสอน 19 คาบ แบบแผนการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบ One – Group Pretest–Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ t-test dependent samples และค่าสถิติ one sample t-test

ผลการศึกษาพบว่า

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังจากได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 สูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังจากได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 60 ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหากิติพิงษ์ ภูมिरา (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของสามเณรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นสามเณร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา มีความเชื่อมั่น .84 และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความเชื่อมั่น .74 ใช้แบบแผนการวิจัย Randomized Control Group Pretest-Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test

ผลการศึกษาพบว่า

1. สามเณรที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. สามเณรที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สามเณรที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. สามเณรที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. สามเณรที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. สามเณรที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณัฐมา ศุภขนานันท์ (2554) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์)

เทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ผู้ประเมิน จำนวน 5 คน ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศึกษานิเทศก์ กองการศึกษา เทศบาลเมืองพะเยา อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการพัฒนากิจกรรม การเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย แผนการจัดการกิจกรรม การเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิด และแบบประเมินแผนการจัดการกิจกรรมเรียน การสอนแบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิด จำนวน 4 แผน ส่วนการประเมินแผนการจัดการกิจกรรม การเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิด โดยรวมทุกแผนการจัดการกิจกรรมมีความ เหมาะสมมาก ($\mu = 2.60 - 3.00$) ทั้งด้านการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาทักษะการคิด แหล่ง / สื่อการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล และแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 78.30 / 83.02 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

พระปลัดชินภัทร วิทยารุ่งเรือง (2555) ได้ศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ การสร้างแผนการ เรียนรู้ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เน้นการใช้หลักอริยสัจสี่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูสอนสังคม ศึกษาและศึกษานิเทศก์ชำนาญการ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องปัญหา สิ่งแวดล้อมที่เน้นการใช้หลักอริยสัจ 4 จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินแผนการ จัดการเรียนรู้ จำนวน 4 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ได้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เน้นการใช้หลักอริยสัจ 4 สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 แผนการ จัดการเรียนรู้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 ชั่วโมง แผนการ จัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง สภาพและสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา จำนวน 3 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การลดปริมาณขยะ จำนวน 3 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง แนวทางการลดปริมาณขยะ จำนวน 3 ชั่วโมง

2. ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ปัญหา สิ่งแวดล้อม มีมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับเหมาะสมมากทุกมาตรฐาน และมีระดับมาตรฐานของ แผนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากเช่นกัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง สภาพและ สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา มีมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับเหมาะสมมาก ทุกมาตรฐานและมีระดับมาตรฐานของแผนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับ เหมาะสมมากเช่นกัน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การลดปริมาณขยะ มีมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับเหมาะสมมาก

ทุกมาตรฐานและมีระดับมาตรฐานของแผนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากเช่นกัน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง แนวทางการลดปริมาณขยะ มีมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับเหมาะสม
มากทุกมาตรฐานและมีระดับมาตรฐานของแผนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากเช่นกัน

จำเนียร กิ่งแก้ว (2558) ได้ศึกษาผลของการสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถใน
การคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่าช้า จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้
ด้วยวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ แบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบค่าที

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 มีความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจ 4 หลังเรียนสูงกว่า
ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พรศรี อุ้นตุ้ม (2558) ได้ศึกษาการคิดแก้ปัญหาโดยใช้กิจกรรมแบบอริยสัจ 4 สาระ
เศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดกุฎีคำ อำเภอสนป่าตอง จังหวัด
เชียงใหม่ กลุ่มประชากรที่ ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2
ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนวัดกุฎีคำ อำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน เป็นการวิจัย
เชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้ 1 กลุ่ม ดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัยขั้นพื้นฐาน
(Pre Experimental Design) ที่มีกลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
(One-Group Pretest-Posttest Design)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ได้แผนการจัดการเรียนรู้การคิดแก้ปัญหาโดยใช้กิจกรรมแบบอริยสัจ 4 สาระ
เศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 แผน และโดยภาพรวมมีคุณภาพ
อยู่ในระดับดีมาก มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.92/82.47 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80
2. หลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้การคิดแก้ปัญหาโดยใช้กิจกรรมแบบอริยสัจ 4
สาระเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมนักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์
ที่กำหนดอยู่ในระดับ ดี ขึ้นไป

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้ได้คะแนนก่อนเรียนคิด เป็น ร้อยละ 69.83 หลังเรียนได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 81.58 และมีผลต่างคิดเป็นร้อยละ 11.75

อรอนงค์ ศรีชัยสุวรรณ (2558) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนรวม 53 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวสอบก่อนสอบหลัง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบไม่อิสระ

ผลการศึกษาพบว่า

1. ชุดการสอนแบบอริยสัจ 4 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.42/86.85
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบอริยสัจ 4 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

Scherer (2003 : 1974 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการเสริมแรงและการลงโทษในระหว่าง การสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 จุดมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลกระทบที่ เกิดขึ้นจากการใช้แรงเสริมและการลงโทษในการสอนโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนระดับวิทยาลัย จำนวน 4 คน การดำเนินการทดลอง คือ การสอนโดยใช้ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่ปฏิบัติกิจกรรมได้ดีและลงโทษนักเรียนโดยการคิดแก้ปัญหา

ผลการศึกษาพบว่า การให้การเสริมแรงและการลงโทษที่เหมาะสมจะช่วยให้การเรียนโดยใช้ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ประสบความสำเร็จมากขึ้น เพราะการเสริมแรงและการลงโทษจะทำให้ ผู้เรียนเพิ่มความสนใจในการเรียน และประสบความสำเร็จในการเรียนมากขึ้น

Dallas (อ้างถึงในซูชีพ เอี่ยมฉ่ำ, 2553 : 46) ได้ศึกษาวิธีการสอนสังคมศึกษาศาสนาและ วัฒนธรรมที่อาศัยแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ซึ่งกำหนดให้นักเรียนค้นหามโนคติจากการ ลงมือทำปฏิบัติการและสร้างความหมายจากประสบการณ์เหล่านั้น

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความมั่นใจในการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน โดยภาพรวมพบว่า นักเรียน มีแรงจูงใจต่อความพึงพอใจมากขึ้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง (Case study) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในหลายๆด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้สืบค้นและรวบรวมประเด็นสำคัญไว้ดังนี้

ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง

Herried (1997, อ้างถึงใน ภัทราทิพย์ ทรงบุญญา, 2556: 9) กล่าวว่า กรณีตัวอย่าง คือ “เรื่องราวที่มีข้อความบรรยาย” หรือ “เรื่องราวที่ใช้สำหรับศึกษา”

Shulman (1992: 21, อ้างถึงใน ประณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553: 37) กล่าวว่า กรณีตัวอย่าง เป็นเรื่องราว หรือชุดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดในสถานที่ที่เฉพาะเจาะจง นอกจากนี้กรณีตัวอย่างเป็นได้ทั้งลักษณะของเอกสารที่บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือในลักษณะของเรื่องแต่งขึ้น

ประณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553: 37) กล่าวว่า กรณีตัวอย่างเป็นสื่อการสอนที่มีลักษณะเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทที่มีความเฉพาะเจาะจง เป็นประเด็นที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ ซึ่งต้องอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุป และตัดสินใจ

ประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์ (2556: 3) กล่าวว่า กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริงและตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

ฉัญวลีย์ กุลวงษ์ (2557: 24) กล่าวว่า กระบวนการสอนที่ผู้สอนนำเสนอกรณีตัวอย่างหรือตัวอย่าง หรือเรื่องราวที่เกิดจากสถานการณ์ใดๆซึ่งมีปัญหาความขัดแย้งอยู่ โดยนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันในแนวทางแก้ปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจพื้นฐานของปัญหา และตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ทิตินา แคมมณี (2558: 362) กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง คือ กระบวนการที่ครูใช้ในการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้นักเรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริงและหาคำตอบเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2558 : 334) กล่าวว่า กรณีตัวอย่างเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง หรือเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา โดยมีประเด็นปัญหาทำให้ผู้เรียนคิดค้น อธิบาย ถกเถียงกัน เพื่อสร้างเสริมให้มีการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ ให้เหตุผล และมีแนวทางการแก้ปัญหา

เกศรา คณหา (2559: 20) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง เป็นการนำกรณีตัวอย่างที่สร้างขึ้นหรือสถานการณ์ปัญหาที่เป็นสถานการณ์จริงนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนสอนฝึกให้นักเรียนศึกษา วิเคราะห์ อภิปราย และตัดสินใจหาทางแก้ปัญหาหรือคำตอบทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่มได้

ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน (2560: 22) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง เป็นการที่ ครูผู้สอนกำหนดสถานการณ์ปัญหาที่เป็นสถานการณ์จริง มาให้นักเรียนได้หาแนวทางในการแก้ไข ปัญหาเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะการคิดแก้ปัญหาและ การตัดสินใจที่เป็นเหตุเป็นผลกัน

วันเพ็ญ สุลง (2561: 35) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง เป็นรูปแบบ วิธีการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในห้องเรียน โดยการนำเรื่องราวจากประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเหตุการณ์สมมุติมาเป็นตัวอย่างกรณีศึกษา ทำให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น สามารถเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาของรายวิชาได้ ผู้เรียนต้องคิดหาหลักการและเหตุผล มาอภิปราย ร่วมกับเพื่อน ๆ ในกลุ่มเล็กหรือในชั้นเรียน เพื่อเป็นการสรุป ความรู้ ข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น กับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่นำสถานการณ์ เหตุการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเรื่องราว ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาใช้เป็นกรณีตัวอย่างให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การหาทางออกและแนวทางการป้องกันแก้ไขร่วมกัน

ลักษณะของการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ปรียา สมพีช (2559: 263) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างไว้ดังนี้

1. กรณีตัวอย่างทำให้ผู้เรียนเรียนแบบกระตือรือร้น และสามารถจัดให้เรียนเป็นกลุ่ม เพื่อ ร่วมกันแก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่างก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
2. กรณีตัวอย่างทำให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการเผชิญปัญหาที่ยุงยาก ซับซ้อน ไม่มีรูปแบบ ตายตัว ผู้เรียนจึงต้องมีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่ใหม่และสอดคล้องกับสถานการณ์นั้น
3. ผู้สอนจะต้องเป็นผู้เตรียมกรณีตัวอย่างที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา บางครั้งอาจต้อง เป็นผู้นำเสนอกรณีตัวอย่างและคอยอำนวยความสะดวกในการเรียนรวมทั้งคอยสนับสนุนและ เสริมแรง
4. กรณีตัวอย่างช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีตัวอย่าง

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างข้างต้น สรุปได้ว่า การเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นการศึกษาแบบวิเคราะห์เกี่ยวกับ เรื่องราว เหตุการณ์หรือ สถานการณ์ที่ผู้สอนจัดเตรียมหรือนำเสนอข้อมูลเพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันแก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่างที่

กำหนด ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล

การสร้างกรณีตัวอย่าง

แนวคิดในการสร้างกรณีตัวอย่างที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ซึ่งกระบวนการในการสร้างกรณีตัวอย่างมีดังนี้

ปรมัญญ์ กิจรุ่งเรือง (2553: 43) ได้เสนอแนวทางการสร้างกรณีตัวอย่าง ไว้ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษาสภาพปัญหา รวบรวมเนื้อหาและประสบการณ์เพื่อนำมาใช้ในกรณีตัวอย่างแต่ละกรณีตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอน
2. ขั้นวางโครงเรื่อง เป็นการวางแนวทางในการนำเสนอเรื่องโดยการกำหนดเป็น ส่วนนำ ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนสรุปเรื่อง ตลอดจนแนวการตั้งคำถาม หรือประเด็นปัญหา
3. ขั้นเขียนเรื่อง เป็นการนำเสนอเหตุการณ์ ความคิด หรือการกระทำของบุคคลในสถานที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และเพียงพอต่อการกำหนดปัญหาหรือประเด็นเพื่อการคิดและตัดสินใจ
4. ขั้นทดลองใช้ เป็นการนำเสนอกรณีตัวอย่างที่เขียนขึ้นไปทดลองเพื่อศึกษาว่าผู้เรียนมีปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์ในกรณีตัวอย่างที่ต้องการหรือไม่
5. ขั้นปรับปรุงแก้ไข เป็นการปรับปรุงแก้ไขกรณีตัวอย่างจากผลการทดลองใช้เพื่อให้เป็นกรณีตัวอย่างที่สมบูรณ์สำหรับนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

Shulman (1992: 21) ได้กล่าวถึงการสร้างกรณีตัวอย่างไว้ดังนี้

1. การวางโครงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ส่วนนำ เนื้อหา และการสรุปเหตุการณ์ โดยเนื้อหานั้นจะต้องกระตุ้นให้เกิดการหาทางออกที่เหมาะสม
2. เป็นเรื่องที่มีความเฉพาะเจาะจง
3. มีการระบุเวลา สถานที่ของเหตุการณ์
4. เห็นภาพการกระทำ การเคลื่อนไหวและพฤติกรรมที่แสดงออก
5. สะท้อนบริบทของสังคมที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นเหตุการณ์ที่น่าสนใจ

ต้นต้น

จากแนวคิดการสร้างกรณีตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า การสร้างกรณีตัวอย่างเป็นขั้นตอนในการวางแผนโครงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ขั้นรวบรวมข้อมูล ขั้นวางโครงเรื่อง ขั้นเขียนเรื่อง และขั้นการนำข้อมูลต่างๆ เพื่อศึกษาว่าผู้เรียนมีปฏิกิริยาต่อเหตุการณ์ในกรณีตัวอย่างที่ต้องการหรือไม่

องค์ประกอบของการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ชนาธิป พรกุล (2554: 165-167) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างไว้ดังนี้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างหรือการใช้กรณีตัวอย่างจัดการเรียนการสอน ครูจำเป็นต้องเข้าใจองค์ประกอบที่สำคัญของการสอน 3 ประการคือ

1. การเตรียมการ

1.1 จุดประสงค์ เป็นสิ่งแรกที่ครูต้องทำ เพราะจุดประสงค์เป็นกลไกสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางการอภิปราย

1.2 สิ่งที่ใช้ในการสอน ครูต้องทำความเข้าใจความคุ้นเคยกับกรณีตัวอย่างและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอภิปราย ครูจะพบมโนทัศน์หลักที่ตรงกับจุดประสงค์ของการสอน และมโนทัศน์รองจำนวนหนึ่งซึ่งครูนำมาทำขอบเขต (outline) เพื่อระบุทิศทางของการอภิปรายและเชื่อมโยงความคิดที่เกิดขึ้นระหว่างการอภิปราย

1.3 ขอบเขตคำถาม ครูควรจัดทำให้สอดคล้องกับขอบเขตของมโนทัศน์ เพื่อให้ทราบว่า จะเริ่มการอภิปรายตรงไหน เริ่มอย่างไร และทำการเชื่อมโยงเมื่อใดซึ่งจะทำให้การแลกเปลี่ยนความคิดราบรื่น คำถามที่คิดควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้ามามีมโนทัศน์มากกว่าการค้นหาคำตอบที่ถูกต้อง และเป็นคำถามที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกคน

1.4 การใช้บอร์ด ครูวางแผนว่าจะเขียนอะไรบนบอร์ด และเขียนอย่างไร การใช้บอร์ดมีหลายวิธี เช่น เขียนเป็นคอลัมน์จากซ้ายไปขวาตามลำดับหัวข้อ หรือเขียนแสดงความคิดเห็นความหลากหลายของความคิดเป็นกลุ่มๆ ซึ่งครูต้องคิดล่วงหน้าว่าผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็นแบบใด และด้วยวิธีคิดแบบอุปนัย (inductive) ผู้เรียนจะมองเห็นความคิดที่ดูเหมือนไม่เกี่ยวข้องกันในตอนแรก แต่ต่อมาเริ่มมองเห็นภาพปะติดปะต่อกันเป็นภาพรวม

2. การจัดชั้นเรียน ชั้นเรียนเป็นสถานที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องจัดให้สะดวกในการทำกิจกรรมอภิปราย

2.1 ชั้นเรียนตามหลักการ ควรจัดเก้าอี้เป็นรูปตัว U (U-shape) เพื่อให้ทุกคนมองเห็นกัน และสะดวกในการแลกเปลี่ยนความคิด มีโต๊ะเล็ก 1 ตัววางเอกสารของผู้นำการอภิปราย มีบอร์ดติดที่ผนังอย่างน้อย 2 อัน ห้องต้องกว้างพอที่จะให้ครูเคลื่อนที่เพื่ออำนวยความสะดวกเมื่อจำเป็นหรือเพื่อเขียนข้อความลงบนบอร์ด

2.2 ชั้นเรียนปกติ มักเป็นห้องสี่เหลี่ยม กระดานดำที่มีฝุ่นซอล์ โต๊ะเก้าอี้วางเป็นแถว ห้องเรียนลักษณะนี้ไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เมื่อครูยืนหน้าชั้น ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับครู การอภิปรายที่มีคุณค่าควรเป็นกระสือสารระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

3. การดำเนินการในชั้นเรียน มีเรื่องที่ครูต้องทำดังนี้

3.1 การเริ่มบทเรียน ครูมีคำถามที่เตรียมมาว่าจะถามคำถามใดเป็นคำถามแรก แต่การเลือกผู้ตอบว่าจะให้ผู้เรียนที่อาสาหรือครูเลือกผู้ตอบเองมีผลต่อบรรยากาศในชั้นเรียนครูต้องนึกอยู่เสมอว่า ทุกคนต้องการมีส่วนร่วม เมื่อครูถามคำถาม และเว้นวรรคสัก 4-5 วินาทีจะทำให้มีคนอยากตอบหลายคน

3.2 การถามคำถาม การฟัง และการตอบโต้ ครูควรมีทักษะการฟัง สามารถจับประเด็นที่ผู้เรียนพูด ครูอาจขอให้ผู้เรียนพูดอีกครั้ง หรือขยายความ บางครั้งครูต้องทำงานร่วมกับผู้เรียนเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกัน ครูใช้การถามคำถาม การฟัง และการโต้ตอบเพื่อให้การอภิปรายอยู่ในแนวทางที่นำไปสู่จุดประสงค์

3.3 การใช้เวลา เป็นเรื่องที่ต้องวางแผนว่าจะใช้เวลาเริ่มต้นดำเนินการ และจบเมื่อใด ครูควรมีนาฬิกาวงไว้หน้าชั้นเพื่อตรวจสอบเวลา ซึ่งน่าจะดีกว่าดูเวลาที่นาฬิกาข้อมือ ไม่ควรมีการพักระหว่างการอภิปราย เพราะมักมีปัญหาในการอภิปรายต่อ ถ้าจำเป็นควรพักก่อนหรือหลังการอภิปราย

3.4 งานกลุ่ม โดยปกติการเรียนด้วยวิธีนี้ ผู้เรียนแต่ละคนต้องศึกษาก่อนมาทำงานกับกลุ่มย่อย แล้วจึงอภิปรายในชั้นเรียน

3.5 การจบบทเรียน โดยทั่วไปครูจะเป็นผู้สรุปการอภิปราย อาจเป็นการบรรยายสั้นๆ หรือเสนอแนะให้ไปอ่านเพิ่มเติม

สจูนธ์ สนิทพานนท์และคณะ (2554: 166) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการสอนแบบการศึกษากรณีตัวอย่างดังนี้

1. การอภิปรายที่มีความสำคัญ เพราะจะทำให้ความกระจ่างในเรื่องที่ศึกษาการสอนแบบศึกษากรณีตัวอย่างนั้น ควรจะมีการอภิปรายกันเป็นกลุ่มย่อย ในแต่ละกลุ่มจะมีประธานเป็นผู้ดำเนินการให้มีการอภิปรายตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีเลขานุการเป็นผู้บันทึกสาระสำคัญประเด็น หลักการ ข้อตกลงของการอภิปราย สมาชิกของกลุ่มแต่ละคนจะมีโอกาสแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์อย่างมีอิสระ ในการอภิปรายนั้นควรดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1) การกำหนดขอบเขตของปัญหาอย่างชัดเจน มีหัวข้ออภิปรายที่มีลักษณะให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นหรือเจตคติกันได้ มีการตกลงถึงขอบเขตปัญหา และเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนด

2) มีการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูล และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นผู้เรียนจึงควรได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องที่จะอภิปรายมาล่วงหน้าก่อน เพื่อจะได้ข้อมูลที่หลากหลาย เป็นพื้นฐานในการอภิปราย สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องตั้งใจฟังเพื่อน ๆ อภิปราย เพื่อที่จะให้แสดงความคิดเห็นได้อย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน

3) การนำข้อยุติ เมื่อมีการอภิปรายดำเนินต่อไปจนถึงขั้นหาข้อยุติได้แล้ว ก็ต้องมีการสรุปความเพื่อเป็นข้อยุติ ที่เลขานุการกลุ่มจะบันทึกข้อสรุปของกลุ่ม ซึ่งจัดได้ว่าเป็นความสำเร็จตามจุดประสงค์ของการอภิปราย

2. การระดมสมอง เป็นเทคนิคที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกัน และทำให้เอกความริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นการรวบรวมความคิดเห็นของสมาชิกของกลุ่มให้ได้มากที่สุดภายในระยะเวลาสั้น ในการระดมพลังสมอง จะต้องให้โอกาสทุกคนในกลุ่มให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่วิจารณ์ความคิดเห็นผู้อื่น การระดมพลังสมองจะมุ่งในด้านปริมาณของความคิด เพื่อให้ได้ความคิดมากที่สุด ไม่ได้เน้นเรื่องคุณภาพ แต่จะนำความคิดทั้งหลายมาคัดเลือกในภายหลัง เมื่อระดมความคิดจากสมาชิกได้แล้ว ก็ให้นำความคิดดังกล่าวมาแยกประเภทความคิดเป็นกลุ่ม เขียนความคิดให้กะทัดรัดชัดเจน สรุปความคิดทั้งหมด

3. การใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ผู้เรียนระดมพลังสมองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยมีผู้เรียนซึ่งกระทำความเข้าใจในปัญหา หาสาเหตุของปัญหา วางแผนการทำงานเพื่อแก้ปัญหาตามวิธีที่กำหนดไว้ และลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนด แล้วจึงสรุปประเมินผลการแก้ปัญหา

ชนลิตี สิทธีสุนีน (2560: 24) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการเรียนการสอนด้วยกรณีตัวอย่างที่ควรมีลักษณะที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. กรณีศึกษาที่ใช้ ควรมีลักษณะดังนี้

1.1 เขียนด้วยข้อความบรรยายที่ชัดเจน ใช้คำสอดคล้องกัน และไม่ควรมีความยาวจนเกินไป

1.2 มีเนื้อหาบนพื้นฐานของเรื่องจริง และมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียน

1.3 มีจุดเน้นที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ หรือข้อปัญหา หรือความท้าทายในด้านวิทยาศาสตร์

1.4 กระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การสืบเสาะหาความรู้หรือแนวทางการแก้ปัญหาต่อไป (หากเป็นกรณีศึกษาแบบปิดที่มีแนวทางการแก้ปัญหาแล้ว ควรมีการนำเสนอแนวทางนั้น ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักการทางวิทยาศาสตร์)

1.5 ส่งเสริมให้มีการบูรณาการทางวิชาการเช่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และสังคมนอกเหนือจากเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์

2. ผู้เรียน ควรมีลักษณะ ดังนี้

2.1 เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่ศึกษามาก่อนอย่างน้อยในขั้นพื้นฐาน

2.2 มีการเตรียมตัวโดยการศึกษาข้อมูล สถานการณ์ปัญหามาก่อน

2.3 ผู้เรียนทุกคนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

3. ผู้สอน ควรมีลักษณะ ดังนี้

- 3.1 เป็นผู้ที่เตรียมกรณีศึกษา หรือเลือกกรณีศึกษา ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้
- 3.2 ให้แนวทางผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่สำคัญ
- 3.4 ร่วมกำหนดคำถาม เพื่อการอภิปราย
- 3.5 ร่วมอภิปราย เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา
- 3.6 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

4. บรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ควรมีลักษณะ ดังนี้

- 4.1 เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 4.2 ส่งเสริมให้ทุกคนมีอิสระในการคิดเปิดกว้าง และปลอดภัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนในการมีส่วนร่วม

สะดวกให้ผู้เรียนในการมีส่วนร่วม

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ

- 1) การเตรียมการในจัดเตรียมกรณีตัวอย่างที่สอดคล้องกับเนื้อหา และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2) การจัดชั้นเรียนโดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยตามความเหมาะสมและ
- 3) การดำเนินการในชั้นเรียนซึ่งครูผู้สอนเริ่มบทเรียนในการใช้กรณีตัวอย่าง เป็นเครื่องมือในการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และอภิปรายร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ

บทบาทของผู้เรียนและครูผู้สอนของการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ทิสนา แคมมณี (2558: 363) ได้กล่าวถึงเทคนิคและข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างให้มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. การเตรียมการก่อนการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมกรณีตัวอย่างให้พร้อมกรณีตัวอย่างที่เหมาะสมจะต้องมีสาระ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง กรณีที่นำมาใช้ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องที่มีสถานการณ์ปัญหาขัดแย้ง ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความคิดของผู้เรียน หากไม่มีสถานการณ์ที่เป็นปัญหาขัดแย้ง ผู้สอนอาจใช้วิธีการตั้งคำถามที่ท้าทายให้ผู้เรียนคิดก็ได้ ผู้สอนอาจนำเรื่องจริงมาเขียนเป็นกรณีตัวอย่าง หรืออาจใช้เรื่องจากหนังสือพิมพ์ ข่าว และเหตุการณ์ รวมทั้งจากสื่อต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ เป็นต้น เมื่อได้กรณีที่ต้องการแล้ว ผู้สอนจะต้องเตรียมประเด็นคำถามสำหรับการอภิปรายเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการ

2. การนำเสนอกรณีตัวอย่าง ผู้สอนอาจจะเป็นผู้นำเสนอกรณีตัวอย่างหรือ อาจใช้เรื่องจริงจากผู้เรียนเป็นกรณีตัวอย่างก็ได้ (แต่ครูต้องมีความชำนาญในการวิเคราะห์กรณีตัวอย่างนั้น และตั้ง

ประเด็นคำถามได้เร็ว) วิธีการนำเสนอทำได้หลายวิธี เช่น การพิมพ์เป็นข้อมูลมาให้ผู้เรียนอ่านการเล่ากรณีตัวอย่างให้ฟัง หรือนำเสนอโดยใช้สื่อ เช่น สไลด์ วิดิทัศน์ ภาพยนตร์ หรือ อาจให้ผู้เรียนแสดงเป็นละครหรือบทบาทสมมติก็ได้

3. การศึกษากรณีตัวอย่างและการอภิปราย ผู้สอนควรแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยและให้เวลาอย่างเพียงพอในการศึกษากรณีตัวอย่าง และคิดหาคำตอบไม่ควรให้ผู้เรียนตอบประเด็นคำถามทันที ผู้เรียนแต่ละคนควรมีคำตอบของตนเตรียมไว้ก่อน แล้วจึงร่วมกันอภิปรายเป็นกลุ่ม และนำเสนอผลการอภิปรายระหว่างกลุ่ม เป็นการแลกเปลี่ยนกัน ผู้สอนพึงตระหนักว่าการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างนี้ มิได้มุ่งที่ความถูกต้องของคำตอบ คำถามสำหรับคำอภิปรายนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดอย่างชัดเจนแน่นอน แต่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นคำตอบและเหตุผลที่หลากหลาย ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดที่กว้างขึ้น มองปัญหาในแง่มุมที่หลากหลายขึ้น อันจะช่วยให้การตัดสินใจมีความรอบคอบขึ้น ด้วยเหตุนี้การอภิปรายจึงควรมุ่งความสนใจไปที่เหตุผลหรือที่มาของผู้เรียนใช้ในการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ

ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน (2560: 31) ได้กล่าวว่า เทคนิคและบทบาทในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างเพื่อส่งเสริมการคิดนั้น ถึงแม้ว่า ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก (Facilitate) ในการเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำแล้ว การเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง ก็ตาม ครูก็ยังนับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมาก เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินการด้วยความเรียบร้อยและเกิดผลดีกับผู้เรียนมากที่สุด ตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยครูต้องคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้

1. สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้เด็กมีอิสระกล้าคิด
2. จัดกิจกรรมแบบร่วมมือ หรือกิจกรรมกลุ่ม ให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้มีโอกาสพูดคุยกับและ แสดงความคิดเห็น
3. ให้เด็กคิดแก้ปัญหาได้อย่างฉลาด ครูต้องมีการเสนอปัญหาหรือประเด็นให้คิดท้าทาย น่าสนใจและเหมาะสมกับวัยของเด็ก
4. ครูอาจให้ความรู้ในรูปของข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาหาทางเลือก แต่ในขั้นตัดสินใจควรให้นักเรียนตัดสินใจด้วยตนเอง แม้การตัดสินใจนั้นจะผิดพลาดเพื่อให้เด็กรับผิดชอบตนเองและรู้จักควบคุมตนเองต่อไป
5. ใช้คำถามเพื่อที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ อยากค้นหาคำถาม และคำถามระดับสูง
6. ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย และเน้นการใช้กระบวนการและยุทธวิธีแก้ปัญหาสามารถเลือกใช้ยุทธวิธี กระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง

สุวิทย์ มูลคำ (2550: 96) ได้กล่าวถึง ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง ไว้ดังนี้

ข้อดี

1. ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และเผชิญปัญหาจากสถานการณ์จริง ได้ฝึกการแก้ปัญหาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้เป็นอย่างดี
2. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างไกลขึ้น
3. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูงและส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน

ข้อจำกัด

1. กรณีที่กลุ่มผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ไม่แตกต่างกันจะทำให้การเรียนรู้ไม่กว้างขวางเท่าที่ควร
2. ถ้าประธานหรือผู้นำกลุ่มขาดความสามารถในการเป็นผู้นำ จะทำให้การเรียนรู้ไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

ทศนา เขมมณี (2558: 364) ได้กล่าวถึง ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างไว้ดังนี้

ข้อดี

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงจะได้แก้ปัญหาโดยไม่ต้องเสี่ยงกับผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดความพร้อมในการแก้ปัญหาเมื่อมีโอกาสเผชิญในสถานการณ์จริง
2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

3. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกและพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

4. เป็นวิธีสอนที่ให้ผลสำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีความรู้และประสบการณ์หลากหลาย

ข้อจำกัด

1. ถ้ากลุ่มนักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ไม่แตกต่างกัน การเรียนรู้อาจไม่กว้างเท่าที่ควร เพราะนักเรียนมีมุมมองทำนองเดียวกัน

2. ต้องชี้แจงสำหรับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ได้นำเสนอจะใกล้เคียงกับความเป็นจริง การแก้ไขตามเหตุผลและปัจจัยที่มีอยู่ ซึ่งอาจไม่ตรงกับการปฏิบัติจริงเสมอไป

สุคนธ์ ลิณธพานนท์และคณะ (2554: 170) ได้กล่าวถึง ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างไว้ดังนี้

ข้อดี

การจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างผู้เรียนมีโอกาสได้พบปัญหาต่าง ๆ ก่อนที่จะเกิดขึ้นในชีวิตจริง ได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันจนได้ข้อสรุปแนวทางการแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนได้เห็นและมีความเข้าใจในบทเรียนแจ่มชัดมากขึ้น และได้แนวทางเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจใน การแก้ปัญหาในอนาคต

ข้อจำกัด

การจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างในกรณีตัวอย่างที่นำมาให้ผู้เรียนศึกษานั้น บางครั้งไม่สามารถนำมาจากสถานการณ์จริงที่ตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ทั้งหมด ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องออกแบบหรือเขียนบทโยงเข้ากับเรื่องที่จะสอน นอกจากนั้นกรณีตัวอย่างบางเรื่องทำให้ผู้เรียนมองไม่เห็นความสำคัญและคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว

ชนสิทธิ์ ลิทธิ์สูงเนิน (2560: 32-33) ได้กล่าวถึง ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างไว้ดังนี้

1. ถึงตัวทำให้ผู้เข้ารับการศึกษาได้คิดกระตุ้นให้มีส่วนร่วมอยู่เสมอ
2. มีความเป็นจริง ผู้เข้ารับการศึกษาได้วิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง
3. มีความเฉพาะเจาะจง ให้ได้ศึกษาข้อมูลหรือเหตุการณ์เฉพาะมากกว่าข้อมูลทั่วไป ซึ่งทำให้นักเรียนรู้ว่า ในแต่ละสถานการณ์ต้องอาศัยความเข้าใจและการตอบสนองเฉพาะเหตุการณ์นั้น ๆ หลักการใดๆ ที่วางไว้ ไม่อาจนำมาใช้กับสถานการณ์เฉพาะที่เกิดขึ้น ใหม่ได้ทั้งหมด
4. ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกลุ่ม มีโอกาสทำงานร่วมกัน รู้คุณค่าหรือความสำคัญของกลุ่ม
5. สอนให้รู้จักให้และรับอย่างจริงจัง โดยสมาชิกได้เรียนรู้การตัดสินใจ ปกป้องความคิดเห็นของตนเอง ขณะเดียวกันก็ต้องพยายามเข้าใจและใช้ประโยชน์จากความคิดที่ผู้อื่นเสนอ
6. กระตุ้นให้สมาชิกตระหนักว่า แต่ละคนมองสภาพการณ์จากมุมมองที่ต่างกันทุกคนต่างก็มีปัญหาและก็มีคำถามในการแก้ปัญหาเช่นกัน
7. ทำให้สมาชิกตระหนักว่าปัญหาที่นำมาอภิปรายไม่ได้มีประเด็นเดียวหรือคำตอบเดียว
8. พัฒนาการตัดสินใจและความสามารถคิดอย่างมีอิสระและแบบเป็นผู้ใหญ่

9. ให้ความสำคัญด้านการบริหารแก่สมาชิกในกลุ่ม สมาชิกจะได้พัฒนาการวิเคราะห์สถานการณ์โดยใช้ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงประกอบ รู้จักวางแผนปฏิบัติการและรู้จักตัดสินใจ ประสบการณ์ที่ได้ไม่เป็นการเสี่ยงต่อตัวสมาชิกหรือองค์กรของสมาชิกแต่อย่างใด

10. ทำให้สมาชิกเข้าใจถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ตระหนักถึงสาเหตุของอุปนิสัยนั้น ๆ และเห็นความจำเป็นที่จะต้องค้นหาสาเหตุเหล่านั้น ได้เรียนรู้ว่า คนมีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อไม่สมเหตุสมผลแต่ก็มีความสำคัญและต้องได้รับการไตร่ตรองจากตัวเขา และจะเห็นชัดว่าการกระทำของพวกเขามีผลกระทบต่อผู้อื่น

11. เพิ่มทักษะการสื่อสาร สมาชิกจะรู้จักรับฟังมากขึ้นและถ่ายทอดความคิดได้ดีขึ้น

12. รู้จักปรับลด ทศนคติ (Case Method) จะทำให้สมาชิกเปลี่ยนทัศนคติและพัฒนาการมองและเกิดความเต็มใจที่จะพิจารณาปัญหาอย่างรอบด้าน

13. ทำให้นักเรียนได้มีการคิดวิเคราะห์และมีการเตรียมตัวในการเรียนวิชานั้น ๆ มากขึ้น เป็นการเรียนแบบกระตือรือร้น

14. นักเรียนมีการช่วยกันคิดช่วยกันทำเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม นำมาใช้ได้ดีในการเรียน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในคลินิก

15. ใช้เวลาประมาณ 50 นาที ในการอภิปรายร่วมกันในการค้นหาคำตอบ เกิดความชัดเจนในประเด็นคำถามและคำตอบ ทบทวนให้นักเรียนเกิดแนวคิด หลักการ ของการเรียนรู้

ข้อดีและข้อจำกัดของการใช้กรณีตัวอย่างนั้น ผู้เรียนได้วิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมีส่วนร่วมในกลุ่ม มีโอกาสทำงานร่วมกันและได้พัฒนาการวิเคราะห์สถานการณ์โดยใช้ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงประกอบ รู้จักวางแผนปฏิบัติการและรู้จักตัดสินใจ ประสบการณ์ที่ได้ไม่เป็นการเสี่ยงต่อตัวสมาชิกหรือองค์กรของสมาชิกแต่อย่างใด แต่บางครั้งก็ทำให้เน้นการตัดสินใจมากเกินไป ในชีวิตจริงการกระทำบางอย่างก็อาจหาเหตุผลไม่ได้หรือบางครั้ง ก็ไม่มีทางออกและนำไปใช้กับทุกคนไม่ได้

ประโยชน์ของการใช้กรณีตัวอย่าง

สุคนธ์ สินทพานนท์และคณะ (2554: 170) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบศึกษากรณีตัวอย่าง คือ ผู้เรียนมีโอกาสได้พบปัญหาต่าง ๆ ก่อนที่จะเกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จนได้ข้อสรุปแนวทางแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้เรียนได้เห็น มีความเข้าใจในบทเรียนแจ่มชัดขึ้น และได้แนวทางเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาในอนาคต

ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน (2561: 25) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้กรณีตัวอย่างไว้ดังนี้

- 1) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์
- 2) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงให้ได้

- 3) เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา และเกิดความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ขึ้น
- 4) เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง
- 5) เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น
- 6) เป็นวิธีการการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ความรู้สึก และเจตคติซึ่งกันและกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง

งานวิจัยในประเทศ

สุวิมล สุวรรณจันดี (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาโดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดอรุณาราม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาในระดับมัธยมศึกษา กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ครูผู้สอนจำนวน 3 คน และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ จำนวน 1 คน ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ใฝ่เรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างที่ 2 เรื่อง ความกตัญญู แผนการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างที่ 3 เรื่อง ความซื่อสัตย์ แผนการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างที่ 4 เรื่องความสามัคคี โดยทุกแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพมากทั้งด้านการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การบูรณาการเรียนรู้สอดแทรกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ วิคิดและประเมินผล

ธัญวลัย กุลวงศ์ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่องวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างและการแก้ปัญหา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านสามยอด อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 15 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างและการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างและการแก้ปัญหาระหว่างเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างและการแก้ปัญหา อยู่ในระดับมาก

เกศรา คณทา. (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาเรื่องกฎหมายน่ารู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 43 คน โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กฎหมายน่ารู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่องกฎหมายน่ารู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วิภู มุลวงศ์ (2559) ได้ศึกษา การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการเรียนรู้เรื่องสัดส่วนมีคะแนนสูงสุด และผลการเรียนรู้เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับอัตราส่วนและร้อยละมีคะแนนต่ำสุด

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งนักเรียนมีความสามารถด้านการกำหนดปัญหาจากโจทย์สูงที่สุด และมีความสามารถด้านการแก้การแก้โจทย์ปัญหาต่ำที่สุด

3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและนักเรียนมีความคิดเห็นว่าได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและสามารถนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาอื่นต่อไป

กมลวจี พรหมแสง (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องอุปมาของพระเยซู สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนเทพวิทยา อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 33 คน

ผลการศึกษาพบว่า

1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างอยู่ในระดับดีมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

2) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก โดยด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนมีระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

Me and Wade (1997, อ้างถึงใน ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553: 114) ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างเพื่อศึกษาวิธีการคิดของครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบวิธีการคิด เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 30 คน และครูประจำการที่เข้าศึกษาในโปรแกรมการพัฒนาคณะ จำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ จากการสรุปและอภิปรายกรณีตัวอย่าง การจดบันทึกภาคสนาม การสนทนากลุ่ม และ การสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์จะใช้ประสบการณ์ในฐานะที่เคยเป็นนักเรียน ใช้ทฤษฎีและความรู้จากตำราที่ใช้เรียนในมหาวิทยาลัยและ

การแสดงบทบาทสมมติในระหว่าง การอภิปรายกรณีตัวอย่างในขณะที่ครูประจำการจะใช้ ประสบการณ์การสอน และอารมณ์ความรู้สึกที่เคยเกิดขึ้นในชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มองเห็นว่าการสอนเป็นสิ่งที่ต้องมีเทคนิควิธีการรองรับ และ 3) กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับความหลากหลายของผู้เรียนในด้านความต้องการจำเป็น ความรู้และความสามารถ

Choi et al. (2009: 88) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการนำเสนอสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ อีเล็กทรอนิกส์ ด้วยกรณีตัวอย่างไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลีลาการเรียนรู้ (Learning Style) ของนักเรียน โดยใช้นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ประเทศเกาหลีใต้ จำนวน 70 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน 4 ลักษณะ (Kolb's Learning Styles) ไม่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์ทางการเรียนและผลลัพธ์ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้แบบกรณี ตัวอย่างซึ่งนักเรียนยังมีลักษณะกระตือรือร้น (Active Learning) เป็นต้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เป็นความสามารถทางสมองที่นักวิชาการและ นักจิตวิทยาได้ศึกษาและเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

ความหมายของการคิดวิเคราะห์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549: 24) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าเป็น ความสามารถในการจำแนกแฉกแฉงและแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใด เรื่องหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุสิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ระหว่าง องค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

วิชา เล่าเรียนดี (2547: 57) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึงการแสดงออกด้วยคำพูด หรือพฤติกรรมปฏิบัติที่บ่งบอกถึงความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างละเอียดทุกแง่มุมโดย บอกอธิบายเหตุผล ประกอบเรื่องที่รู้ ระบุความคิดรวบยอด ระบุปัญหา ระบุความเชื่อมโยงของ ความคิดรวบยอดต่าง ๆ และรายละเอียดของเรื่องที่สามารถที่จะแจกแจง (Categorize) จำแนกองค์ประกอบ ส่วนประกอบต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลที่เป็นหลักฐานสำคัญเพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ ในการตัดสินใจและประเมินผล หรือเพื่อหาข้อสรุปอย่างเหมาะสม

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2555: 5) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นการระบุ เรื่องหรือปัญหาจำแนกแฉกแฉง เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบระบุเหตุผลหรือ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ เพียงพอในการ ตัดสินใจ/แก้ปัญหา/คิดสร้างสรรค์

สุวิทย์ มูลคำ (2553: 9) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การวิเคราะห์ (analysis) การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่า มีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง ทำมาจากอะไรประกอบขึ้นมาได้อย่างไร และมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร การคิดวิเคราะห์ (analytical thinking) หมายถึง ความสามารถในการ จำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่างๆของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุประสงค์ของ เรื่องราวหรือ เหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

วิวิธ อินทมานนท์ (2554: 65) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลหรือส่วนประกอบออกเป็นส่วนย่อย ๆ การคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ และมีการตรวจสอบให้มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลกับองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงเพื่อให้ได้ความรู้ ความเข้าใจหาเหตุผลของสิ่งที่เกิดขึ้น ใช้แก้ปัญหาใช้ประเมินค่าและตัดสินใจ

สินีนาง วัฒนสุข (2558: 91) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการ จำแนกแยกแยะ องค์ประกอบของสิ่งต่างใด ๆ หรือสถานการณ์ใด ๆ ความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างสมเหตุสมผลและเข้าใจหลักการ

Dewey (1933, อ้างถึงใน ชำนาญ เอี่ยมสำอาง, 2539: 51) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การคิดอย่างใคร่ครวญไตร่ตรอง โดยอธิบายขอบเขตการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นการคิดที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยากและสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน

Bloom (1956) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาส่วนประกอบของเนื้อหา เหตุการณ์และเรื่องราวต่างๆ ว่ามีองค์ประกอบอย่างไร มีความสำคัญอย่างไรและผลที่เกิดขึ้นต้องอาศัยหลักการอย่างไร

Good (1973: 680) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การคิดอย่างรอบคอบตามหลักของการประเมิน โดยมีหลักฐานอ้างอิงเพื่อหาข้อสรุป และการพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอย่างสมเหตุสมผล

Watson & Glaser (1964: 11) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การคิดวิเคราะห์เป็นสิ่งที่เกิดจากส่วนประกอบของทัศนคติ ความรู้ ที่เป็นการแสดงออกทางจิตใจที่มีความต้องการสืบค้นข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลในการประเมินสถานการณ์ การสรุปข้อมูลอย่างเที่ยงตรง

Marzano (อ้างถึงใน ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553: 14) กล่าวว่า การคิดการวิเคราะห์ (Analysis) ตามแนวคิดใหม่นี้เป็นความสามารถในการใช้เหตุผลและความละเอียดถี่ถ้วนในการจำแนก แยกแยะสิ่งต่าง ๆ มีกระบวนการย่อย 5 ประการได้แก่ 1) การจำแนก 2) การจัดหมวดหมู่ 3) การวิเคราะห์ข้อเหตุผล 4) การประยุกต์ใช้ และ 5) การทำนาย

จากการสังเคราะห์ความหมายของการคิดวิเคราะห์ของนักการศึกษาจึงสรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการในการจำแนก แยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลของเรื่องราว

เหตุการณ์ต่าง ๆ โดยการหาข้อมูลหรือหลักการที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน หรือข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้มายืนยันเพื่อพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจสรุปความ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัย ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ของ Bruner

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Bruner (อ้างถึงใน ประสาท อิศรปริดา, 2523: 133 – 136) ได้แบ่งการพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดออกเป็น 3 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นแสดงออกด้วยการกระทำ (Enactive Stage) ขั้นนี้เปรียบได้กับขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) ของ Piaget เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing)
2. ขั้นสร้างภาพแทนใจ (Iconic Stage) ขั้นนี้เปรียบเทียบกับขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Proportional Stage) ของ Piaget เด็กวัยนี้เกี่ยวข้องกับความจริงมากขึ้น เกิดความคิดจากการรับรู้เป็นส่วนใหญ่อาจมีจินตนาการบ้าง แต่ยังไม่สามารถคิดได้ลึกซึ้งเหมือนขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรมของ Piaget
3. ขั้นใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Stage) เป็นพัฒนาการขั้นสูงสุดของ Bruner เปรียบได้กับพัฒนาการขั้นปฏิบัติการคิดด้วยรูปธรรม (Concrete Operation) ของ Piaget ขั้นนี้เด็กสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งของสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสิ่งกบิในสิ่งต่าง ๆ ที่ซับซ้อนได้มากขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ของ Sternberg

Sternberg (1985: 97-107, อ้างถึงใน ปรีดาบรรณ อ่อนนางใย, 2555: 16-17) พบว่าทฤษฎีย่อยด้านกระบวนการคิด (Componential Subtheory) เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ โดยอธิบายถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลว่ามีพฤติกรรมทางปัญญาไม่เหมือนกัน ทฤษฎีย่อยด้านกระบวนการคิดเป็นการใช้การคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการพื้นฐานในการประมวลผลข้อมูลข่าวสารที่ทำให้เกิดพฤติกรรมทางปัญญาโดยทำให้เกิดปัจจัยพื้นฐานในการแก้ปัญหาแปลกใหม่ มีความคล่องในการประมวลผลข้อมูลข่าวสารและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมโดยเลือกสิ่งแวดล้อมให้เหมาะกับตนเอง

ทฤษฎีย่อยด้านกระบวนการคิด (Componential Subtheory) เป็นกระบวนการประมวลผลข้อมูลเบื้องต้นของสมองที่กระทำต่อโครงสร้างของสิ่งของต่างๆ หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ

โดยตัวส่งผ่านข้อมูลจากสิ่งที่ได้รับรู้เข้ามาเป็นมโนทัศน์ทางสมองจากมโนทัศน์ทางสมองหนึ่งไปสู่มโนทัศน์ทางสมองอื่น และเป็นการส่งผ่านมโนทัศน์ทางสมองไปสู่การแสดงออกซึ่งขึ้นอยู่กับความประสงค์สำหรับรูปแบบมโนทัศน์โครงสร้างทางสมองอาจเป็นรูปภาพ ชุดของประพจน์ สมการ พีชคณิต หรืออื่น ๆ กระบวนการคิดมีรูปแบบหน้าที่พื้นฐานแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ ส่วนประกอบด้านการปรับความคิด ส่วนประกอบการปฏิบัติ ส่วนประกอบการแสวงหาความรู้

1. ส่วนประกอบด้านการปรับความคิด (metacomponent) เป็นกระบวนการขั้นสูงในการวางแผน (Planning) การควบคุม (Monitoring) การตัดสินใจ (Decision Making) และประเมินว่าสิ่งที่ทำแล้วเป็นอย่างไร เป็นกระบวนการคิดสั่งการส่วนประกอบการคิดอื่น ๆ ว่าต้องทำอะไรในขณะเดียวกันก็เป็นข้อมูลย้อนกลับจากส่วนประกอบด้านการคิดต่างๆว่ามีปัญหาในการแก้ปัญหาหรือการปฏิบัติอย่างไร

2. ส่วนประกอบด้านการปฏิบัติ (performance component) เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากส่วนประกอบด้านการปรับความคิด แต่ขั้นตอนนี้เป็นการลงมือกระทำจริงใช้กลวิธีต่างๆ ในการแก้ปัญหาและต้องทำควบคู่กันไปกับส่วนประกอบความรู้คิดด้วย เพราะส่วนประกอบด้านการปรับความคิดอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอในการแก้ปัญหา เพราะว่าเป็นแต่เพียงการตัดสินใจแต่ยังไม่เป็นการปฏิบัติ และส่วนประกอบด้านการปฏิบัติ และส่วนประกอบด้านการปฏิบัติเพียงอย่างเดียวก็ไม่เพียงพอในการแก้ปัญหา เพราะเป็นส่วนของการใช้กลวิธีเพื่อแก้ปัญหา แต่ไม่ได้ตัดสินใจว่าจะใช้วิธีการใด ซึ่งส่วนประกอบด้านการปฏิบัตินี้มีส่วนประกอบย่อย ๆ ที่สำคัญ คือ

2.1 การเข้ารหัส (Encoding Component) เป็นกระบวนการของการรับรู้และเก็บข้อมูลที่ได้รับใหม่ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงคุณภาพและปริมาณของการเข้ารหัสเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาสติปัญญา โดยพบว่าคุณภาพและปริมาณของการเข้ารหัสจะค่อยๆ ลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น

2.2 การรวมและการเปรียบเทียบ (Combination and Comparison Component) ส่วนประกอบนี้จะเป็นการรวมและการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับมาและนำมาเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหา

2.3 การตอบสนอง (Response Component) เป็นกระบวนการที่แสดงถึงกระบวนการปฏิบัติในการแก้ปัญหา โดยพิจารณาจากเวลาในการตอบสนอง (Response Component Latency)

3. ส่วนประกอบการแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition Components) เป็นกระบวนการเรียนรู้หรือแสวงหาความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของสติปัญญาประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ คือ

3.1 การเลือกเข้ารหัส (Selection Encoding) เป็นการเลือกรับและบันทึกข้อมูลที่เข้ามาใหม่เฉพาะข้อมูลที่ตรงประเด็นในการแก้ปัญหา

3.2 การเลือกส่วนประกอบ (Selection Combination) เป็นกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเข้ารหัสแล้วในวิธีทางที่ทำให้เกิดภาพรวมที่ยอมรับได้

3.3 การเลือกการเปรียบเทียบ (Selection Comparison) เป็นกระบวนการที่นำข้อมูลใหม่ที่ได้รับมาไปเกี่ยวข้องกับข้อมูลเดิมที่มีอยู่

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ของ Marzano

Marzano (2001, 30–60, อ้างถึงใน ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553: 58) ได้พัฒนารูปแบบจุดมุ่งหมายทางการศึกษารูปแบบใหม่ (Marzano's Taxonomy) ประกอบด้วย ความรู้ 3 ประเภท และกระบวนการจัดกระทำข้อมูล 6 ระดับ ดังนี้

ประเภทของความรู้

1. ข้อมูลเน้นการจัดระบบความคิดเห็นจากข้อมูลง่ายสู่ข้อมูลยาก เป็นระดับความคิดรวบยอดข้อเท็จจริงลำดับเหตุการณ์สาเหตุและผลเฉพาะเรื่องและหลักการ

2. กระบวนการเน้นกระบวนการเพื่อการเรียนรู้จากทักษะสู่กระบวนการอัตโนมัติอันเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถที่สั่งสมไว้

3. ทักษะเน้นการเรียนรู้ที่ใช้ระบบโครงสร้างกล้ำเนื้อจากทักษะง่ายสู่กระบวนการที่ซับซ้อนขึ้นโดยมีกระบวนการจัดกระทำกับข้อมูล 6 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ชั้นรวบรวมเป็นการคิดทบทวนความรู้เดิมรับข้อมูลใหม่ และเก็บเป็นคลังข้อมูลไว้เป็นการถ่ายโยงความรู้จากความจำถาวรสู่ความจำนำไปใช้ในการปฏิบัติการ โดยไม่จำเป็นต้องเข้าใจโครงสร้างของความรู้ชั้น

ระดับที่ 2 ชั้นเข้าใจเป็นการเข้าใจสาระที่เรียนรู้สู่การเรียนรู้ใหม่ ในรูปแบบการใช้สัญลักษณ์เป็นการสังเคราะห์โครงสร้างพื้นฐานของความรู้ชั้น โดยเข้าใจประเด็นความสำคัญ

ระดับที่ 3 ชั้นวิเคราะห์เป็นการจำแนกความเหมือนและความแตกต่างอย่างมีหลักการ การจัดหมวดหมู่ที่สัมพันธ์กับความรู้การสรุปอย่างสมเหตุสมผล โดยสามารถป้องกันข้อผิดพลาดได้ การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่โดยใช้ฐานความรู้และการคาดการณ์ผลที่ตามมาบนพื้นฐานของข้อมูล

ระดับที่ 4 ชั้นใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์เป็นการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ไม่มีคำตอบชัดเจน การแก้ไขปัญหาที่ยุ่ยากการอธิบายปรากฏการณ์ที่แตกต่าง และการพิจารณาหลักฐานสู่การสรุปสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนการตั้งข้อสมมติฐานและการทดสอบสมมติฐานนั้นบนพื้นฐานของความรู้

ระดับที่ 5 ชั้นบูรณาการความรู้เป็นการจัดระบบความคิดเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดการกำกับติดตามการเรียนรู้ และการจัดขอบเขตการเรียนรู้

ระดับที่ 6 ชั้นจัดระบบแห่งตนเป็นการสร้างระดับแรงจูงใจต่อภาวะการณ์เรียนรู้และภาระงานที่ได้รับมอบหมายในการเรียนรู้รวมทั้งความตระหนักในความสามารถของการเรียนรู้ที่ตนมี

ลักษณะของการคิดวิเคราะห์

Cotterl (1999, อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2548: 10-11) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. พิจารณารายละเอียดจากหลายมุมมองได้
2. ตรวจสอบความถูกต้องโดยละเอียดรอบคอบได้
3. ตรวจสอบการเรียงลำดับข้อความที่เป็นเหตุเป็นผล
4. มองหาเหตุผล หลักฐานข้อมูล และการลงสรุปที่เป็นไปได้
5. เปรียบเทียบความคิดเห็นในเรื่องเดียวกันจากหลายๆคนได้
6. สามารถมองเห็นและอธิบายได้ว่าทำไมบุคคลต่างๆจึงสรุปอะไรต่างๆได้ตรงกัน
7. สามารถเสนอข้อโต้แย้ง แสดงความคิดเห็นให้เหตุผลได้
8. สามารถตรวจสอบข้อมูลหรือสมมติฐานที่แฝงเร้นได้
9. สามารถตรวจสอบได้ว่าเรื่องที่อ่าน เรื่องที่ฟัง มีความสนใจให้ผู้อ่านคล้อยตามหรือไม่

Marzano (2001, 60, อ้างถึงใน ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553: 60) ได้สรุปลักษณะของของการคิดวิเคราะห์ไว้ 5 ด้านดังนี้

1. ด้านจำแนก (Matching) หมายถึง ความสามารถในการสังเกตและการจำแนกแยกแยะรายละเอียดของสิ่งต่างๆหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เหมือนกันและแตกต่างกันออกเป็นแต่ละส่วนให้เข้าใจง่ายอย่างมีหลักเกณฑ์ สามารถเปรียบเทียบระบุตัวอย่างหลักฐานลักษณะความเหมือนความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่ความสามารถในการจับคู่และการจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกัน ทั้งรูปร่างลักษณะ แหล่งกำเนิดได้ การระบุความเหมือนและความแตกต่างกันของสิ่งต่าง ๆ โดยสังเกตและจำแนกแยกแยะ ข้อมูลที่เหมือนกันและแตกต่างกันของสิ่งต่าง ๆ ทั้งด้านเนื้อหาด้านความรู้และด้านทักษะโดยอาศัยความรู้เป็นเครื่องมือในการจับคู่ ทั้งนี้การระบุความเหมือนและความต่าง เป็นการฝึกตั้งแต่ระดับง่าย ๆ ในด้านรูปธรรม ไปจนถึงขั้นสลับซับซ้อนที่เป็นนามธรรม มีวิธีในการฝึกคือ

- 1.1 ระบุสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
- 1.2 ระบุลักษณะคุณสมบัติ สามารถจำแนกแยกแยะสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
- 1.3 ตัดสินใจและระบุว่าสิ่งเหล่านั้น มีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร
- 1.4 สรุปความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสมและ

เป็นไปได้

2. ด้านการจัดกลุ่ม (Classification) หมายถึง ความสามารถในการประมวลความรู้ เพื่อการจัดกลุ่ม จำลำดับจัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ สามารถหาคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งของที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันออกเป็นกลุ่มได้อย่างมีหลักการและมีหลักเกณฑ์ โดยกำหนดตัวบ่งชี้ของสิ่งที่ต้องการจัดกลุ่ม ให้คำนิยามคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งนั้น จัดหาคุณสมบัติที่เหมือนกัน กำหนดหมวดหมู่อย่างมีเหตุผล ซึ่งการจัดกลุ่มนี้เป็นการถ่ายโยงไปสู่การจัดระบบความรู้ การจัดกลุ่มมีวิธีการดังนี้

- 2.1 กำหนดตัวบ่งชี้ของสิ่งที่ต้องการจัดกลุ่ม
- 2.2 ให้คำนิยามคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการจัดกลุ่ม
- 2.3 เลือกสิ่งของที่เหมือนกันในการจัดกลุ่ม กำหนดหมวดหมู่ของสิ่งต่าง ๆ และให้เหตุผลว่าเหตุใดจึงอยู่ในกลุ่ม
- 2.4 หาคุณสมบัติที่มีความเหมือนกันของสิ่งเหล่านั้น
- 2.5 กำหนดความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันเพิ่มเติม โดยให้เหตุผลว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

3. ด้านการสรุปความ (Error analysis) หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะข้อผิดพลาดมองเห็นความผิดปกติ ความสัมพันธ์และความไม่สัมพันธ์ ความสอดคล้องของสิ่งต่าง ๆ สามารถโยงความสัมพันธ์สู่การสรุปอย่างสมเหตุสมผล สังเกตและใช้ความรู้เดิมผสมผสานกับความรู้ใหม่ เพื่อระบุสิ่งที่ไม่ถูกต้อง สิ่งผิดปกติ หรือเป็นไปได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ สามารถสรุปประเด็นต่างๆและยกเหตุผลประกอบได้ โดยผ่านการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลและเหมาะสม ทั้งนี้ต้องมีความสามารถในการสรุปจากความรู้ที่มีมาก่อน เป็นความรู้ที่เชื่อถือได้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป มีข้อมูลสนับสนุนหรือมีการพิจารณาแล้วว่าเป็น ความจริง การวิเคราะห์เหตุผลเช่นนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดโดยใช้เหตุผลตามข้อมูล ในการอธิบายความสัมพันธ์และความไม่สัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ การระบุข้อมูลสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่สมเหตุสมผล สิ่งผิดปกติ แตกต่างออกไปจากที่ที่ควรจะเป็นการพัฒนา ความสามารถในด้านนี้จะเกิดขึ้นได้ ควรมีการโต้แย้งถกเถียงกันโดยใช้เหตุผล

4. ด้านการประยุกต์ (Generalizing) หมายถึงความสามารถในการนำความรู้เดิมที่มีสรุปเป็นหลักการใหม่ ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ หรือสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมชีวิตประจำวันได้ โดยความสามารถในด้านต่าง ๆ มีดังนี้

- 4.1 การให้เหตุผลเชิงอุปนัย (Inductive) เป็นการคิดที่เริ่มต้นเห็นข้อมูลจากรายละเอียด จากตัวอย่างแล้วจึงจะสามารถสรุปเป็นหลักการ เป็นทฤษฎี ความรู้ใหม่ได้
- 4.2 การให้เหตุผลเชิงนิรนัย (Deductive) เป็นการคิดที่เริ่มต้นจากข้อสรุปที่มีอยู่ลงไปหารายละเอียดและยกตัวอย่าง มี 2 วิธีคือ แบบ Synchronic และ Diachronic

4.2.1 แบบ Synchronic เป็นการคิดที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่เห็นหรือสิ่งที่มีอยู่มี 2 แบบ คือ การแบ่งกลุ่ม และแสดงผลลัพธ์ของสิ่งต่างๆทั้งสองประเภทนั้น

4.2.2 แบบ Diachronic เป็นการคิดโดยหาเหตุผล ผลกระทบ หรือ จัดลำดับประกอบด้วย การทำนาย दुผลที่เกิด และค้นหาสาเหตุ หรือสิ่งเร้าที่มากระตุ้นการ ประยุกต์ใช้นี้ ไม่เพียงแต่เป็นกระบวนการให้เหตุผลเท่านั้น แต่เป็นความสามารถในการแสดงออกได้ ด้วย ทั้งนี้ นักวิชาการหลายคน กล่าวว่ามักเป็นการให้เหตุผลโดยอุปนัยเท่านั้น โดยได้กำหนดขั้นตอน การประยุกต์ใช้ไว้ดังนี้ 1) สังเกตพิจารณาไตร่ตรองข้อมูลอย่างถี่ถ้วน อย่าสมมติหรือสันนิษฐานเอาเอง 2) หารูปแบบวิธีการเชื่อมโยงตามที่มีความเข้าใจ 3) หากกฎเกณฑ์การอธิบายหรือเชื่อมโยง 4) สังเกต และพิจารณาให้มากขึ้นเพื่อยืนยันหลักเกณฑ์ ที่สรุปหรือนำไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงหลักการ

5. ด้านการคาดการณ์ (Specifying) หมายถึงความสามารถในการนำความรู้ หรือหลักการที่มี อยู่แล้วไปใช้ เพื่อการกะประมาณและทำนายสถานการณ์ที่จะเกิด ขึ้นในอนาคตได้อย่างจำเพาะ เจาะจง สามารถเข้าใจเหตุการณ์ มีความรู้ความสามารถในการบรรยายละเอียดในเหตุการณ์นั้นและ ปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะสมกับสิ่งที่เกิดขึ้นต่อไปได้ โดยทั่วไปเป็นการให้เหตุผลเชิงนิรนัยกล่าวคือ จากข้อสรุป กฎ สูตร ทฤษฎี หรือหลักการใหญ่ แล้วสามารถบรรยายละเอียด ได้สร้างเหตุการณ์หรือ สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นอย่างจำเพาะเจาะจงได้ การคาดการณ์เป็นความสามารถในการประยุกต์ ความรู้ใหม่ จากหลักการที่มีอยู่แล้ว คาดเดาทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตสามารถระบุสิ่งที่มีผล ตามมา สิ่งใดจริง สิ่งใดไม่จริงและสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการ ได้อย่างเหมาะสม มักเป็นการให้เหตุผล โดยนิรนัยมีกระบวนการดังนี้

5.1 บอกสถานการณ์ที่ควรพิจารณาหรือศึกษาซึ่งเหมาะสมและ ไม่เหมาะสมได้

5.2 ระบุหลักการที่จะนำไปใช้ ได้ในสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น

5.3 ต้องแน่ใจว่าสถานการณ์นั้นตรงกับสภาพหลักการหรือกฎโดยทั่วไปที่นำมาใช้

5.4 เมื่อนำสถานการณ์นั้นมาประยุกต์ใช้แล้วทำนายว่าอะไรคือความรู้ ที่เกิดขึ้นและลง ความเห็นบอกข้อสรุปสถานการณ์และสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้

Bloom (อ้างถึงใน วิทวัส อินทมานนท์, 2554: 77-78) ได้แบ่งลักษณะของการคิด วิเคราะห์ เป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มานั้นสามารถแยกเป็นส่วนย่อยได้ ข้อความ บางข้อความเป็นความจริง บางข้อความเป็นค่านิยม และบางข้อความเป็นความคิดของผู้เขียน ซึ่ง การคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการค้นหาประเด็นต่างๆในข้อมูล

1.2 การแยกแยะความจริงออกจากสมมติฐาน

1.3 ความสามารถในการแยกความจริงออกจากข้อมูลอื่นๆ

1.4 ความสามารถในการบอกถึงสิ่งจูงใจ และการพิจารณาพฤติกรรมของบุคคล และของกลุ่ม

1.5 ความสามารถในการแยกแยะข้อสรุปออกจากข้อมูลปลีกย่อย

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผู้อ่านจะต้องมีทักษะในการตัดสินใจความสัมพันธ์ระหว่าง ข้อมูลหลัก ได้ทั้งความสัมพันธ์ของสมมติฐาน และความสัมพันธ์ระหว่างข้อสรุปยังรวมถึง ความสัมพันธ์ในชนิดของหลักฐานที่นำมาเสนอด้วย ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์สามารถแยกได้ดังนี้

2.1 ความเข้าใจความสัมพันธ์ของแนวคิด ในบทความและข้อความต่าง ๆ

2.2 ความสามารถในการระลึกได้ว่ามีสิ่งใดเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น

2.3 ความสามารถในการแยกแยะความจริง หรือสมมติฐานที่เป็นใจความสำคัญ หรือข้อโต้แย้งที่นำมาสนับสนุนข้อสมมติฐานนั้น

2.4 ความสามารถในการตรวจสอบสมมติฐานที่ได้มา

2.5 ความสามารถในการแบ่งแยกความสัมพันธ์ของสาเหตุและผลของความสัมพันธ์ อื่นๆ

2.6 ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ขัดแย้งแบ่งแยกสิ่งที่ตรงและไม่ตรงกับ ข้อมูลได้

2.7 ความสามารถในการสืบหาความจริงของข้อมูล

2.8 ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์และแยกรายละเอียดที่สำคัญและไม่ สำคัญได้

3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นการวิเคราะห์โครงสร้างและหลักการนี้จะต้องวิเคราะห์แนวคิด จุดประสงค์ และโมโนทัศน์ การวิเคราะห์หลักการสามารถแยกได้ดังนี้

3.1 ความสามารถในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และข้อความและความหมายของ องค์ประกอบต่าง ๆ

3.2 ความสามารถวิเคราะห์รูปแบบในการเขียน

3.3 ความสามารถในการวิเคราะห์จุดประสงค์ของการเขียน ความคิดเห็นของ ผู้เขียนหรือลักษณะของการคิดความรู้สึกที่มีในงาน

3.4 ความสามารถในการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้เขียนด้านต่างๆ

3.5 ความสามารถในการวิเคราะห์เทคนิคโฆษณาชวนเชื่อ

3.6 ความสามารถในการรู้แ่งคิดและทัศนคติของผู้เขียน

ดังนั้น ลักษณะการคิดวิเคราะห์จะเป็นกระบวนการคิดที่มีเป้าหมายในการคิดมีกระบวนการ และขั้นตอนที่ซับซ้อน ความสามารถในการค้นหาประเด็นต่าง ๆ ในข้อมูล จำแนก แยกแยะความ

จริงออกจากสมมติฐานได้โดยมีการใช้และอ้างอิงจากหลักการ หลักฐาน ในการสรุปผลเพื่อเป็นพื้นฐานในการคิดขั้นสูงในระดับต่อไป

องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นในการศึกษาและการดำรงชีวิต นักการศึกษาได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548: 52) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย

1. การตีความ ความเข้าใจและให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อแปลความของสิ่งนั้นขึ้นกับความรู้ประสบการณ์และค่านิยม
2. การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์
3. การช่างสังเกต สงสัย ช่างถาม ขอบเขตของคำถาม ที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงวิเคราะห์จะยึดหลัก 5 W 1 H คือ ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) อย่างไร (How)
4. การหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (คำถาม) ค้นหาคำตอบได้ว่าอะไรเป็นสาเหตุให้เรื่องนั้นเชื่อมกับสิ่งนี้ได้อย่างไร เรื่องนี้ใครเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเรื่องนี้ส่งผลกระทบต่ออย่างไร มีองค์ประกอบใดบ้างที่นำไปสู่สิ่งนั้น มีวิธีการขั้นตอนการทำให้เกิดสิ่งนี้อย่างไร มีแนวทางแก้ไขปัญหายังไรบ้างถ้าทำเช่นนี้จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคตลำดับเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นได้อย่างไร เขาทำสิ่งนี้ได้ได้อย่างไร สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างไร

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549: 26) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ว่ามี 4 ประการดังนี้

1. ความสามารถในการตีความ การวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ต้องเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจ ข้อมูลที่ปรากฏเริ่มแรกต้องพิจารณาข้อมูลที่ได้รับว่าอะไรเป็นอะไรด้วยการตีความ หมายถึง การพยายามทำความเข้าใจและให้เหตุผลกับสิ่งที่ต้องการจะวิเคราะห์
2. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ การที่จะวิเคราะห์ได้ดีนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องนั้น เพราะความรู้จะช่วยในการกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์ แจกแจงและจำแนกได้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร มีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้างมีทั้งหมดหมู่
3. ความช่างสังเกต ช่างสงสัยและช่างถาม นักคิดวิเคราะห์จะต้องมีองค์ประกอบทั้งสามนี้ร่วมด้วย คือต้องเป็นคนช่างสังเกต สามารถค้นพบความผิดปกติ ท่ามกลางสิ่งที่ดูอย่างผิวเผินแล้วเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ต้องเป็นคนช่างสงสัย เมื่อเห็นความผิดปกติแล้วไม่ละเลยไป แต่หยุด

พิจารณา ขบคิด ไตร่ตรอง และต้องเป็นคนช่างถาม ชอบตั้งคำถามเกี่ยวกับตนเองและคนรอบ ๆ ข้างเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อในไปสู่การคิดต่อเกี่ยวกับเรื่องนั้น การตั้งคำถามจะนำไปสู่การสืบค้นความจริง และเกิดความชัดเจนในประเด็นที่จะวิเคราะห์คำถามที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์จะยึดหลัก 5 W 1 H ประกอบด้วย Who (ใคร) What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (ที่ไหน) Why (เพราะเหตุใด) How (อย่างไร)

4. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล นักวิเคราะห์ต้องมีความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล สามารถค้นหาคำตอบได้ว่าอะไรเป็นสาเหตุให้เกิดสิ่งนี้ เรื่องนั้นเชื่อมโยงกับเรื่องนี้ได้อย่างไร เมื่อเกิดเรื่องนี้จะเกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง สาเหตุที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์นี้ องค์ใดบ้างนำไปสู่สิ่งนั้น วิธีการ ขั้นตอนการกระทำให้เกิดสิ่งนี้ สิ่งนี้ประกอบด้วยอะไรบ้าง แนวทางการแก้ปัญหาอะไรบ้าง ถ้าทำเช่นนี้จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต และคำถามอื่น ๆ ที่มุ่งการออกแรงทางสมองให้ต้องขบคิดอย่างมีเหตุผลเชื่อมโยงกับเรื่องที่เกิดขึ้น

Bloom (1956: 201 - 207) ได้กล่าวถึงการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยทักษะสำคัญๆ ดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่าง ๆ เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญสิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่ามีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน

3. การวิเคราะห์เชิงหลักการ หมายถึงการค้นหาโครงสร้างระบบ เรื่องราว สิ่งของและการทำงานต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ได้ในสภาพเช่นนั้น เนื่องจากอะไร มีหลักการอย่างไร

Hudgins (1977 : 95) อธิบายถึงทักษะที่ประกอบกันเป็นการคิดวิเคราะห์ไว้ 4 ประการคือ

1. ผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของการอ้างเหตุผล โดยในขั้นต้นผู้เรียนจะต้องมีพื้นฐานทางมโนทัศน์และข้อมูลเพียงพอ สำหรับการพิจารณาความจริงที่อาจเป็นไปได้ของการอ้างเหตุผลหรือความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ที่คาดการณ์ไว้ นอกจากนั้นผู้เรียนจะต้องมีทักษะที่จำเป็นในการประเมินการอ้างเหตุผลดี

2. ผู้เรียนจะต้องแสวงหาหลักฐานที่นำมาใช้ในการอ้างเหตุผล หรือการลงสรุปโดยจะต้องพิจารณาว่าข้อสรุปที่นำมากล่าวอ้างมีข้อมูลสนับสนุนหรือไม่ ตลอดจนการพิจารณาว่าหลักฐานที่นำมาอ้างอิงผิดหรือไม่หรือถ้าเป็นหลักฐานที่เป็นข้อสรุปจะต้องพิจารณาว่าข้อสรุปเกินกว่าหลักฐานหรือไม่ (Overgeneralization)

3. ผู้เรียนจะต้องพิจารณา ไตร่ตรอง และประเมินทั้งหลักฐานที่นำมาใช้และลักษณะการใช้เหตุผล (Line of Reasoning) ที่นำมาใช้ในการอ้างเหตุผลก่อนการตัดสินใจยอมรับหรือ ปฏิเสธข้อสรุปนั้น

4. ผู้เรียนสามารถระบุข้อสันนิษฐาน (Assumption) ที่เกี่ยวข้องกับการอ้างอิงเหตุผล

Marzano (2001, อ้างถึงใน ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553: 59) ได้กล่าวถึงการคิดวิเคราะห์ที่ประกอบด้วย

1. ทักษะการจำแนก เป็นความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อยต่างๆ ทั้งเหตุการณ์ เรื่องราวสิ่งของออกเป็นส่วนย่อย ๆ ให้เข้าใจง่ายอย่างมีหลักเกณฑ์ สามารถบอกรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ได้

2. ทักษะการจัดหมวดหมู่ เป็นความสามารถในการจัดประเภท จัดลำดับจัดกลุ่มของสิ่งที่มีความคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน โดยยึดโครงสร้างลักษณะ หรือคุณสมบัติที่เป็นประเภทเดียวกัน

3. ทักษะการเชื่อมโยง เป็นความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ ว่าสัมพันธ์กันอย่างไร

4. ทักษะการสรุปความ เป็นความสามารถในการจับประเด็น และสรุปผลจากสิ่งที่กำหนดให้ได้

5. ทักษะการประยุกต์ เป็นความสามารถในการนำความรู้ หลักการ และทฤษฎีมาใช้ในการสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถคาดการณ์ งบประมาณ พยากรณ์ ขยายความ คาดเดาสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตได้

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ ของ Marzano มาใช้ในการวิจัย เนื่องจากแนวคิดองค์ประกอบการคิดวิเคราะห์ ของ Marzano นั้น มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยต้องการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วย

1) ทักษะการจำแนก หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบย่อย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ให้เข้าใจอย่างมีหลักเกณฑ์

2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ หมายถึง ความสามารถในการจัดประเภท จัดลำดับ จัดกลุ่มของเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน

3) ทักษะการเชื่อมโยง หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ ว่ามีลักษณะความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันอย่างไร

4) ทักษะการสรุปความ หมายถึง ความสามารถในการสรุป หรือจับประเด็นจากเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้

5) ทักษะการประยุกต์ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ หลักการ และทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล

ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์

สุวิทย์ มูลคำ (2553: 18-19) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการคิดวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์
2. กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นข้อสงสัยจากปัญหาของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริงที่เป็นสาเหตุหรือความสำคัญ
3. กำหนดหลักฐานหรือกฎเกณฑ์ เป็นการกำหนดข้อกำหนดสำหรับใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น เกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน หลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผล อาจเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงหรือขัดแย้งกัน
4. พิจารณาแยกแยะ เป็นการพินิจ พิจารณา ทำการแยกแยะ กระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5W1H ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร)
5. สรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือตอบปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

สุคนธ์ สันทพานนท์ และคณะ (2555: 31) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

1. ทำให้สามารถแยกแยะเท็จจริงออกจากข้อมูลหรือจากความคิดเห็น มีความกระจ่างชัดเจน ทำให้มองเห็นแนวทางในการตัดสินใจที่จะทำงานหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ ทำให้รู้จักจำแนกแยกแยะสิ่งที่เรียนรู้ จัดประเภทสิ่งต่าง ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์ สามารถทำนายผลหรือคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง นำไปสู่การตัดสินใจอย่างเหมาะสม
3. ทำให้เป็นคนมีเหตุผล มีหลักการไม่กระทำสิ่งใด ๆ ตามใจตนเองอย่างเลื่อนลอย ไร้ทิศทาง ไม่สรุปเรื่องราวต่าง ๆ ตามอารมณ์หรือความรู้สึกของตนเอง
4. ทำให้เป็นผู้นำเชื่อถือ ได้รับการยอมรับจากผู้อื่นในด้านการแสดงความคิดเห็นหรือการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล

5. สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล และสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ เหตุการณ์ต่างๆในสังคมโลกยุคปัจจุบันได้ ไม่คล้อยตามหรือหลงเชื่อบุคคลอื่นจนเกิดความผิดพลาดในกิจกรรมต่าง ๆ

6. ทำให้เป็นผู้มีทักษะในการลำดับเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ หลอมรวมได้ใจความเพื่อเสนอความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลไปยังบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ได้

7. ทำให้สามารถประมวลเหตุข้อคิดหรือความคิดเห็นของบุคคลที่หลากหลายมาสัมพันธ์กันเพื่อนำมาสรุปเป็นแนวคิดใหม่ นำไปใช้ในการพัฒนาและ/หรือปรับปรุงคุณภาพงาน

8. ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และสามารถตรวจสอบความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ได้ตรงประเด็น

สรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์ มีส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความฉลาด รอบคอบทางสติปัญญาในการแก้ปัญหาหรือการดำเนินกิจกรรมงานต่าง ๆ ช่วยสร้างสัมพันธ์และเชื่อมโยงเหตุการณ์หรือเรื่องราวอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์

งานวิจัยในประเทศ

นิภาวรรณ เทพีรัตน์ (2554) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้กรณีตัวอย่าง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างหาประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 75/75 ทดลองใช้และศึกษาความพอใจจากการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้กรณีตัวอย่าง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการศึกษาพบว่า

1) ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ทุกชุด โดยชุดที่ 1 มีประสิทธิภาพ 81.00/79.33 ชุดที่ 2 78.33/75.33 ชุดที่ 3 78/67/78.00 ชุดที่ 4 76.67/75.33 ชุดที่ 5 79.00/77.67

2) นักเรียนที่เรียนชุดกิจกรรมมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) นักเรียนมีความพอใจต่อการเรียนอยู่ในระดับมาก

ลักษณะาวดี คชเศียร (2554) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนากิจกรรมโดยใช้เทคนิค การตั้งคำถาม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง จังหวัดเชียงราย การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา กิจกรรมโดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อ พัฒนาการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ได้แผนกิจกรรมที่มีคุณภาพจำนวน 5 แผน คือ แผนกิจกรรมที่ 1 เรื่อง โครงสร้าง ทางสังคม การขัดเกลาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แผนกิจกรรมที่ 2 เรื่อง พลเมืองดีของ ประเทศชาติ และสังคมโลกแผนกิจกรรมที่ 3 เรื่อง การประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย และเสนอแนวทางพัฒนา แผนกิจกรรมที่ 4 เรื่องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และอนุรักษ์ วัฒนธรรมไทย และเลือกรับวัฒนธรรมสากล แผนกิจกรรมที่ 5 เรื่อง การตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ผลการประเมินแผนกิจกรรมมีดังนี้

แผนกิจกรรมที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.74 แผนกิจกรรมที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 แผนกิจกรรมที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 แผนกิจกรรมที่ 4 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.81 แผนกิจกรรมที่ 5 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 สรุปได้ว่า แผนกิจกรรมทั้ง 5 แผน สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมได้

กวี โพธิสุธา (2557: 182) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิด วิเคราะห์ เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้ ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิคหมวกหกใบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิคหมวกหกใบ มีผลการเรียนรู้ เรื่องปัญหา สิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และมีการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชนกานต์ พิเศษฐวานิช (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชา ประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ผ่าน เกณฑ์คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และมีนักเรียน ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 88 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 25 คน ผ่านเกณฑ์คะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40 และ นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 60 3) พฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง วิชาประวัติศาสตร์ ประเมินโดยครู ภาพรวมกิจกรรมทั้ง 3 ครั้งอยู่ในระดับดี และนักเรียนประเมินการ เรียนรู้แบบนำตนเอง ภาพรวมพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองอยู่ในระดับดี (Mean = 4.30,

S.D. = 0.70 4) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาประวัติศาสตร์ ภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.44. S.D. = 0.62)

งานวิจัยต่างประเทศ

Goodman (1990, อ้างถึงใน นิภาวรรณ เทพีรัตน์, 2554: 60) ได้รวบรวมการฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และส่งเสริมการแสดงออก โดยผ่านการเขียนอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน ระดับ 2-6 ที่มีความคิด และทักษะการจัดระบบต่ำ จำนวน 6 คน โดยใช้ครูทำการฝึก 3 คน และมี ครู 1 คน เป็นผู้ให้คำแนะนำในการใช้เทคนิคระดมสมอง การกำหนดโครงร่าง และการร่างเรื่องราว จากการวิเคราะห์ตัวอย่างการเขียนของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการปรับปรุงการเขียนของตนในทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อได้รับการฝึกอย่างมีโครงสร้าง และแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสอนนักเรียน ที่ประสบความสำเร็จลำบากในการเขียน โดยการสอนทีละขั้น นอกจากนี้ นักเรียนยังได้เรียนรู้ที่จะคิดอย่างมีระบบและมีการวางแผนมากขึ้น

Lumpkin (1991: 3694-A อ้างถึงใน วิทวัส อินทมานนท์, 2554: 81) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการสอนการคิดวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในเนื้อหา วิชาสังคมศึกษาของ นักเรียนระดับ 5-6 ผลการศึกษาพบว่า เมื่อได้สอนการคิดวิเคราะห์แล้ว นักเรียนระดับ 5-6 มีความสามารถด้านการวิเคราะห์ไม่แตกต่างกัน นักเรียนระดับ 5 ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกันสำหรับนักเรียนระดับ 6 ที่เป็นกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาสูงกว่ากลุ่ม ควบคุม

Bukhart (2006, อ้างถึงใน ไกรวิท วงศ์อำมาตย์, 2551: 3) ได้ศึกษา เรื่อง การคิดวิเคราะห์ เกี่ยวกับการวิเคราะห์ในการคิด: การพัฒนาทักษะการคิดในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นขั้นที่มีความสำคัญ ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า 1 ใน 3 ของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต้องหยุดพักการเรียนในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย และอีก 1 ใน 3 จบการศึกษาโดยไม่มีทักษะที่จำเป็นในการประสบความสำเร็จในการทำงาน ซึ่งพบว่า มีนักเรียนที่จบ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายน้อยกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งส่วนหนึ่งพบว่าเป็น เนื่องจากความ ล้มเหลวของหลักสูตรการศึกษา ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนา และปรับปรุง หลักสูตร ในการสอน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าเพศที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการเรียนรู้คันการใช้ภาษา และความสามารถในการแก้ไขปัญหา ซึ่งการสอนในโรงเรียนควรมีการออกแบบเพื่อสร้าง และเป็นหนทางในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สรุป

หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนสถาพรวิทยา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาจากเนื้อหาของรายวิชา สังคมศึกษา 5 (ส23101) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ คือ 1) พระรัตนตรัย 2) อริยสัจ 4 3) พุทธศาสนสุภาษิต สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตัวชี้วัด ม.3/6 อธิบายสังฆคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด และม.3/7 เห็นคุณค่า และวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการมีครอบครัว จำนวน 12 ชั่วโมง เป็นหน่วยการเรียนรู้ในการดำเนินการศึกษาวิจัย

การสอนแบบอริยสัจ 4 หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบ การเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามแนวคิดของสาโรช บัวศรี ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นทุกข์หรือขั้นกำหนดปัญหาคือการระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข 2) ขั้นสมุทัยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐาน 3) ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานหรือวิธีการแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลของการแก้ปัญหา คือ สรุปแนวทางการแก้ปัญหาและผลการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือ กระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้น

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่นำสถานการณ์ เหตุการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาใช้เป็นกรณีตัวอย่างให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การหาทางออก และแนวทางการป้องกันแก้ไขร่วมกันซึ่งการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างมีลักษณะเป็นการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นการศึกษาแบบวิเคราะห์เกี่ยวกับ เรื่องราว เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ผู้สอนจัดเตรียมหรือนำเสนอข้อมูลเพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันแก้ปัญหาจากกรณีตัวอย่างที่กำหนด ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสามารถ

แก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล ดังนั้น การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จึงเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ตามแนวคิดของ สาโรช บัวศรี ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นทุกข์หรือปัญหา ขั้นสมุทัยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล ขั้นมรรคหรือ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยมีการนำสถานการณ์ เหตุการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นจริง มาให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การหาทางออกและแนวทางการป้องกัน แก้ไขร่วมกัน

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรองแก้ปัญหาที่มีความละเอียด ในการจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างชำนาญ โดยการหา หลักฐานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง หรือข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาสนับสนุนหรือยืนยันเพื่อพิจารณาอย่าง รอบคอบก่อนตัดสินใจเชื่อหรือสรุป มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการจำแนก หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบย่อย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ให้เข้าใจอย่างมีหลักเกณฑ์ 2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ หมายถึง ความสามารถในการจัดประเภท จัดลำดับ จัดกลุ่มของเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เข้าด้วยกัน 3) ทักษะการเชื่อมโยง หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล ต่างๆว่ามีลักษณะความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันอย่างไร 4) ทักษะการสรุปความ หมายถึง ความสามารถในการสรุป หรือจับประเด็นจากเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ 5) ทักษะการประยุกต์ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ หลักการ และทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีแบบแผนการวิจัย แบบการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) และแบบแผน การทดลองแบบอนุกรมเวลา (One-Group Time Series Design) โดยมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสถาพรวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เป็นหน่วยวิเคราะห์ ซึ่งรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสถาพรวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม ที่เรียนรายวิชา สังคมศึกษา 5 รหัสวิชา ส23101 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 65 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสถาพรวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม ที่เรียนรายวิชา สังคมศึกษา 5 รหัสวิชา ส23101 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีการจับฉลาก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น (Independent Variable)
  - การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable)
  - 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
  - 2) การคิดวิเคราะห์
  - 3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ดำเนินการภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 6 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง (ไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน)

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำมาจากเนื้อหาของรายวิชา สังคมศึกษา 5 (ส23101) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ คือ 1) พระรัตนตรัย 2) อริยสัจ 4 3) พุทธศาสนสุภาษิต สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม มาตรฐาน ส.1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ตัวชี้วัด ม.3/6 อธิบายสังฆคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด และม.3/7 เห็นคุณค่า และวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการ พัฒนาตน เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการมีครอบครัว

ตารางที่ 3 เนื้อหา ตัวชี้วัด จำนวนชั่วโมง ของหน่วยการเรียนรู้เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

เนื้อหา	ตัวชี้วัด	จำนวนชั่วโมง
1. พระรัตนตรัย	ม.3/6 อธิบายสังฆคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4	2
2. อริยสัจ ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)	หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ม.3/7 เห็นคุณค่าและวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรม ในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อม	8
3. พุทธศาสนสุภาษิต	สำหรับการทำงานและการมีครอบครัว	2

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest- Posttest Design) และแบบแผนการทดลองแบบอนุกรมเวลา (One-Group Time Series Design)

ตารางที่ 4 แบบแผนการวิจัย The One Group Pretest- Posttest Design เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 144)

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

T ₁	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
X	แทน	รูปแบบการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง
T ₂	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง

ตารางที่ 5 แบบแผนการทดลองแบบอนุกรมเวลา (One-Group Time Series Design) เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง (สุรเชษฐ์ กานต์ประชา, 2562: 18)

O1	X	O2	O3	O4
----	---	----	----	----

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

- 1 แทน การทดสอบก่อนการทดลอง
 X แทน รูปแบบการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง
 ○2 ○3 ○4 แทน การทดสอบหลังการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน รวม 12 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน
3. แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการจำแนก 2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ 3) ทักษะการเชื่อมโยง 4) ทักษะการสรุปความ และ 5) ทักษะการประยุกต์ จำนวน 1 ชุด เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ
4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยมีรายละเอียดและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 แผน มีขั้นตอนดังนี้
  - 1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสถาพรวิทยา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม เอกสาร วารสารหนังสือเรียน คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

1.2 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้แกนกลางการศึกษา โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โครงสร้างเวลาเรียนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่จะนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

1.3 สร้างตารางวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน โดยจำแนกตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ของแต่ละแผน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน โดยจำแนกตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ของแต่ละแผน

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
ส.1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรม ของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติ ตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	ม.3/6 อธิบาย สังฆคุณและข้อธรรมสำคัญใน กรอบอริยสัจ 4	พระรัตนตรัย	1	2	
		คุณของพระรัตนตรัย	2	2	
	หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	อริยสัจ 4	ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้)	3	2
		สมุทัย (ธรรมที่ควรละ)	4	2	
ม.3/7 เห็นคุณค่าและวิเคราะห์การ	นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ)	มรรค (ธรรมที่ควร	5	2	

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
	ปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการมีครอบครัว	เจริญ) พุทธศาสนสุภาษิต	6	2

1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน โดยจำแนกตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) มาตรฐานการเรียนรู้ 2) ตัวชี้วัด 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ 4) สาระสำคัญ 5) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 6) สาระการเรียนรู้ 7) จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 8) ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน / ร่องรอยแสดงความรู้) 9) เกณฑ์การประเมินชิ้นงานหรือภาระงาน 10) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 10.1) ขั้นทุกข์หรือขั้นการกำหนดปัญหา 10.2) ขั้นสมุทัยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน 10.3) ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล 10.4) ขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล 11) สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ 12) การวัดและประเมินผล 13) บันทึกหลังสอน

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณา ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับองค์ประกอบทั่วไปของแผนการจัดการเรียนรู้ และแก้ไขตามคำแนะนำ

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วให้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา (หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบพิจารณาในด้านความตรงตามสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด ทั้งทางด้านความเหมาะสมในการนำรูปแบบการจัดการกิจกรรมการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และนำข้อมูลความคิดเห็นมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างกิจกรรมกับจุดประสงค์

(Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 176-180)

ให้คะแนนเท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่า แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง มีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับจุดประสงค์ในการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่า แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง มีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับจุดประสงค์ในการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ให้คะแนนเท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่า แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ไม่มีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับจุดประสงค์ในการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง ถ้าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน มีความเหมาะสม และถ้าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า 0.50 แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน ไม่มีความเหมาะสมต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญใหม่ให้ดีขึ้น

จากการค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่ารายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 (ดังภาคผนวก ข หน้า 127) แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้ มีความเกี่ยวข้องตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุง ดังนี้

- 1) ปรับปรุงใบความรู้ให้น่าสนใจมากขึ้น
- 2) ปรับปรุงการประเมินผลให้เกิดความสอดคล้องกับแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำเรียบร้อยแล้วไปทดลอง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 ที่กำลังเรียนอยู่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาทรวิทยา จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 33 คน ซึ่งจากการที่นำแผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่างไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม แต่พบปัญหาเรื่องการใช้เวลาในการอธิบายหลักธรรมที่เกี่ยวข้องบางเรื่องที่ใช้เวลามากเกินไป ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาปรับปรุงให้ใช้เวลาที่เหมาะสมและกระชับเวลามากขึ้น

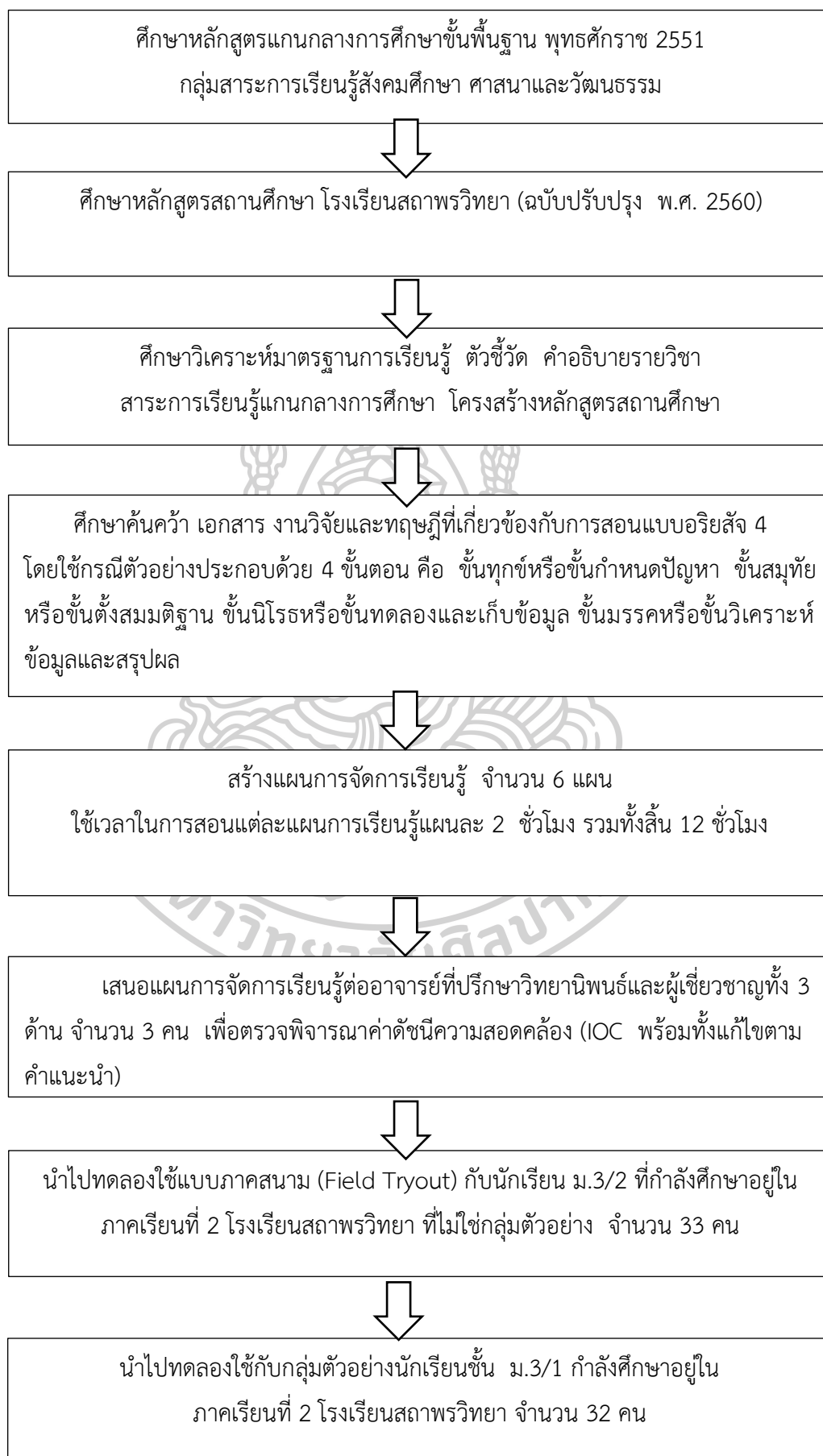
1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 6 แผน ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1

ที่กำลังเรียนอยู่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสถาพรวิทยา จำนวน 32 คน (ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ คือ ระหว่าง วันที่ 2 เดือนธันวาคม 2564 – วันที่ 24 เดือนกุมภาพันธ์ 2665)

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่างสามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ใช้ทดสอบจริงก่อนเรียนและหลังเรียน (Pretest- Posttest) เป็นแบบทดสอบ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ กำหนดการให้ค่าคะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและกระบวนการสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.2 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสถาพรวิทยา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ ในรายวิชา สังคมศึกษา 5 รหัสวิชา ส23101 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

2.3 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ในรายวิชา สังคมศึกษา 5 รหัสวิชา ส23101 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้สามารถสร้างแบบทดสอบได้ตรงตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2.4 สร้างตารางการวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยวิเคราะห์ข้อสอบตามระดับความรู้ของนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิสัยตามแนวคิดของ Anderson and Krathwohl (Anderson and Krathwohl's Taxonomy, 2001) จำนวน 50 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยออกข้อสอบรวมทั้งสิ้น จำนวน 100 ข้อ เพื่อนำไปหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และดำเนินการคัดเลือกเฉพาะข้อสอบที่ได้ค่าตามเกณฑ์ที่กำหนด ให้เหลือแค่ 50 ข้อ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ข้อสอบปรนัยที่แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธพิสัยตามแนวคิดของ Anderson and Krathwohl (Anderson and Krathwohl's Taxonomy, 2001)

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	พฤติกรรมการเรียนรู้						จำนวนข้อสอบ (ข้อ)
		รู้จำ	เข้าใจ	นำไปใช้	วิเคราะห์	ประเมินค่า	สร้างสรรค์	
ม.3/6 อธิบายสังฆคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตน นับถือตามที่กำหนด	พระรัตนตรัย สังฆคุณ 9 (2 ช.ม.)	1	1	1	3	2	2	10
ม.3/7 เห็นคุณค่าและวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการมีครอบครัว	อริยสัจ 4 (8 ช.ม.) ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) สมุทัย (ธรรมที่ควรละ)	1	1	1	2			5
	นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)	1	1	2	3	1	2	10
	พุทธานุสสาชิต (2 ช.ม.)	1	2	1	2	2	2	10
	พุทธานุสสาชิต (2 ช.ม.)	1	1	1	1		1	5
รวม		6	8	8	13	7	9	50

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเบื้องต้น ถึงความเหมาะสมก่อนที่จะนำ

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเบื้องต้นนั้นไปแก้ไขตามคำแนะนำและส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วให้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา (หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบพิจารณาในด้านความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ตามสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และนำข้อมูลความคิดเห็นมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 176-180)

ให้คะแนนเท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้คะแนนเท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่มีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

เกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง ถ้าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีความเหมาะสม และถ้าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า 0.5 แสดงว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่มีความเหมาะสม ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญใหม่ให้ดีขึ้น ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 (ดังภาคผนวก ข หน้า 132) แสดงว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด โดยในการนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณานั้น ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข ดังนี้

1) การตั้งคำถามควรตั้งให้เกิดความชัดเจนสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

2) ตัวเลือกของคำตอบไม่ควรมีความแตกต่างที่ชัดเจน

3) เลือกใช้คำให้เหมาะสมกับพระสงฆ์

2.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข จำนวน 100 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 และ 4/2 โรงเรียนสถาพรวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนครปฐม ที่ผ่านการเรียนในรายวิชา สังคมศึกษา 5 รหัสวิชา ส23101 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาแล้ว จำนวน 37 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบหาคุณภาพของแบบทดสอบ

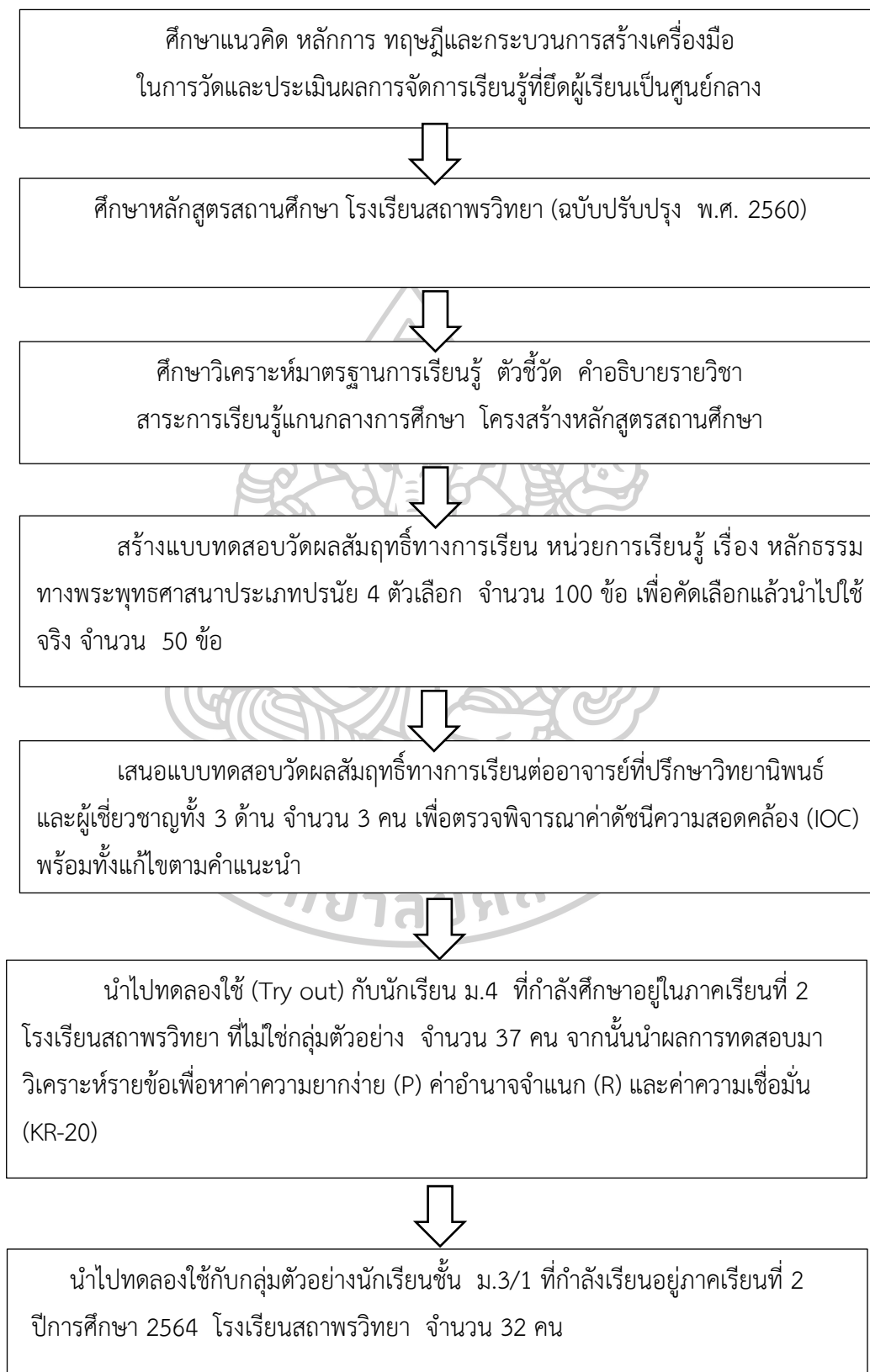
2.9 นำกระดาษคำตอบจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาตรวจให้คะแนน โดยคำตอบที่ถูกต้องให้ 1 คะแนน และคำตอบที่ผิดหรือไม่ตอบคำถามในกระดาษคำตอบให้ 0 คะแนน แล้วนำมาหาค่าสถิติของแบบทดสอบคือ ค่าความยากง่าย (p) (ข้อสอบที่ดีค่า P อยู่ระหว่าง .20 - .80) และค่าอำนาจจำแนก (r) (ข้อสอบที่ดีค่า r ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป) เมื่อผู้วิจัยหาค่าสถิติของแบบทดสอบเรียบร้อยแล้วจึงคัดเลือกแบบทดสอบให้เหลือเพียง 50 ข้อ ตามพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ที่กำหนดไว้ เพื่อทำทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับจริง ซึ่งแบบทดสอบที่ถูกคัดเลือกในใช้จริง จำนวน 50 ข้อ นั้น มีความยากง่าย (p) 0.41-0.78 (ดังภาคผนวก ข หน้า 139) และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.39-0.55 (ดังภาคผนวก ข หน้า 139)

2.10 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) คือ การตรวจสอบผลการวัดที่สม่ำเสมอคงที่ โดยใช้วิธีการของ Kuder-Richardson Method จากสูตร KR - 20 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552: 73) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.93 (ดังภาคผนวก ข หน้า 139)

2.11 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ที่กำลังเรียนอยู่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสถาพรวิทยา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการจำแนก 2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ 3) ทักษะการเชื่อมโยง 4) ทักษะการสรุปความ และ 5) ทักษะการประยุกต์ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสถาพรวิทยา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เอกสาร วารสารหนังสือเรียน คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและหลักการวัดการคิดวิเคราะห์

3.2 ดำเนินการสร้างตารางวิเคราะห์องค์ประกอบการคิดวิเคราะห์ เพื่อสร้างแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ จำนวน 3 ข้อ 3 สถานการณ์ ซึ่งแบบทดสอบนั้นจะวัดการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนทั้งหมดรวม 5 ด้าน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การคิดวิเคราะห์แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

องค์ประกอบ การคิดวิเคราะห์	ลักษณะการวัด
ทักษะการจำแนก	วัดความสามารถในการแยกแยะองค์ประกอบย่อย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ให้เข้าใจอย่างมีหลักเกณฑ์
ทักษะการจัดหมวดหมู่	วัดความสามารถในการจัดประเภท จัดลำดับ จัดกลุ่มของเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกัน
ทักษะการเชื่อมโยง	วัดความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆว่ามีลักษณะความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกันอย่างไร
ทักษะการสรุปความ	วัดความสามารถในการสรุป หรือจับประเด็นจากเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้
ทักษะการประยุกต์	วัดความสามารถในการนำความรู้ หลักการ และทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล

ตารางที่ 9 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

รายการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	3 (ดีมาก)	2 (ดี)	1 (พอใช้)
ทักษะการจำแนก	สามารถจำแนกหรือบอกสาเหตุของปัญหาอย่างมีหลักเกณฑ์และสามารถบอกรายละเอียดต่างๆได้อย่างถูกต้องชัดเจน	สามารถจำแนกหรือบอกสาเหตุของปัญหาอย่างมีหลักเกณฑ์และสามารถบอกรายละเอียดต่างๆได้	สามารถจำแนกหรือบอกสาเหตุของปัญหาได้ไม่ชัดเจน
ทักษะการจัดหมวดหมู่	สามารถอธิบายลักษณะปัญหาหรือเหตุการณ์ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกันได้อย่างถูกต้องชัดเจน	สามารถอธิบายลักษณะปัญหาหรือเหตุการณ์ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกันได้	สามารถอธิบายลักษณะปัญหาหรือเหตุการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกันได้ไม่ชัดเจน
ทักษะการเชื่อมโยง	สามารถอธิบายผลกระทบของปัญหาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่ครอบครัวและสังคมได้อย่างถูกต้องชัดเจน	สามารถอธิบายผลกระทบของปัญหาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่ครอบครัวหรือสังคมได้	สามารถอธิบายผลกระทบของปัญหาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่ครอบครัวและสังคมได้ไม่ชัดเจน
ทักษะการสรุปความ	สามารถตัดสินข้อมูล หรือประเด็น จากเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่กำหนดให้ ว่าควรกระทำหรือไม่กระทำได้อย่างมีเหตุผล	สามารถตัดสินข้อมูล หรือประเด็น จากเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่กำหนดให้ ว่าควรกระทำหรือไม่กระทำแต่ไม่มีการอธิบายเหตุผลประกอบ	สามารถตัดสินข้อมูล หรือประเด็น จากเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่กำหนดให้ ว่าควรกระทำหรือไม่กระทำได้ไม่ชัดเจน
ทักษะการประยุกต์	สามารถยกตัวอย่างวิธีการแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอดจากการได้รับผลกระทบได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้	สามารถยกตัวอย่างวิธีการแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอดจากการได้รับผลกระทบได้	สามารถยกตัวอย่างวิธีการแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอดจากการได้รับผลกระทบได้ไม่ชัดเจน

นำเกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาคำนวณหา ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพและความหมาย ดังนี้

2.34 - 3.00 หมายความว่า การคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับ ดีมาก

1.67 - 2.33 หมายความว่า การคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับ ดี

1.00 - 1.66 หมายความว่า การคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับ พอใช้

3.3 นำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเบื้องต้น

3.4 นำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ ที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเบื้องต้นนั้น ไปแก้ไขตามคำแนะนำและส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

3.5 นำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วให้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสังคมศึกษา (หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการ จัดการเรียนรู้ ตรวจสอบในด้านความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และนำข้อมูลความ คิดเห็นมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 176-180)

ให้คะแนนเท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่า แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ มีความสอดคล้องระหว่าง คำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

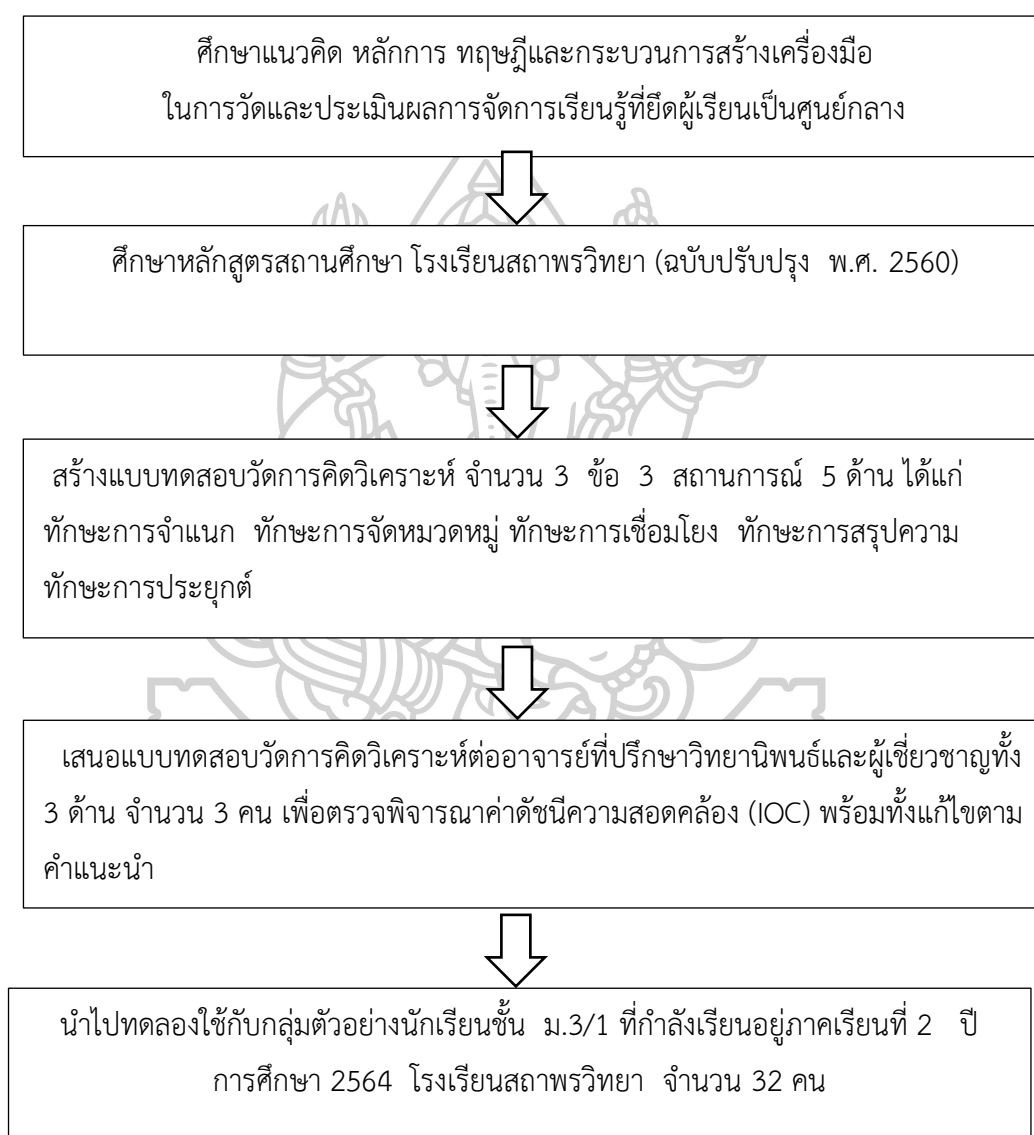
ให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่า แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ มีความสอดคล้องระหว่าง คำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้คะแนนเท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่า แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ ไม่มีความสอดคล้องระหว่าง คำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

เกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง ถ้าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือ เท่ากับ 0.5 แสดงว่า แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ มีความเหมาะสม และถ้าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า 0.5 แสดงว่า แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ ไม่มีความเหมาะสม ต้องนำมาปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญใหม่ให้ดีขึ้น ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของ แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ารายข้อเท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ข หน้า 140) แสดงว่าแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ เนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

3.6 นำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไข จำนวน 3 ข้อ และไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ที่กำลังเรียนอยู่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสถาพรวิทยา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ สามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

4.1 ศึกษารูปแบบการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน จากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดผล ประเมินผลของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

4.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ด้านละ 5 ข้อรวมทั้งสิ้น 15 ข้อ และกำหนดเกณฑ์ระดับความคิดเห็นตามรูปแบบของ Likert (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 196) ดังตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 เกณฑ์ระดับความคิดเห็นตามรูปแบบของ Likert

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

ตารางที่ 11 เกณฑ์การแปลความหมายของค่าแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
4.50 - 5.00	มากที่สุด
3.50 - 4.49	มาก
2.50 - 3.49	ปานกลาง
1.50 - 2.49	น้อย
1.00 - 1.49	น้อยที่สุด

4.3 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเบื้องต้น ถึงความเหมาะสมก่อน

4.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเบื้องต้นนั้น ไปแก้ไขตามคำแนะนำและส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

4.5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วให้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน สังคมศึกษา (หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ ตรวจสอบพิจารณาในด้านความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และนำข้อมูลความคิดเห็นมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558: 176-180)

ให้คะแนนเท่ากับ +1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

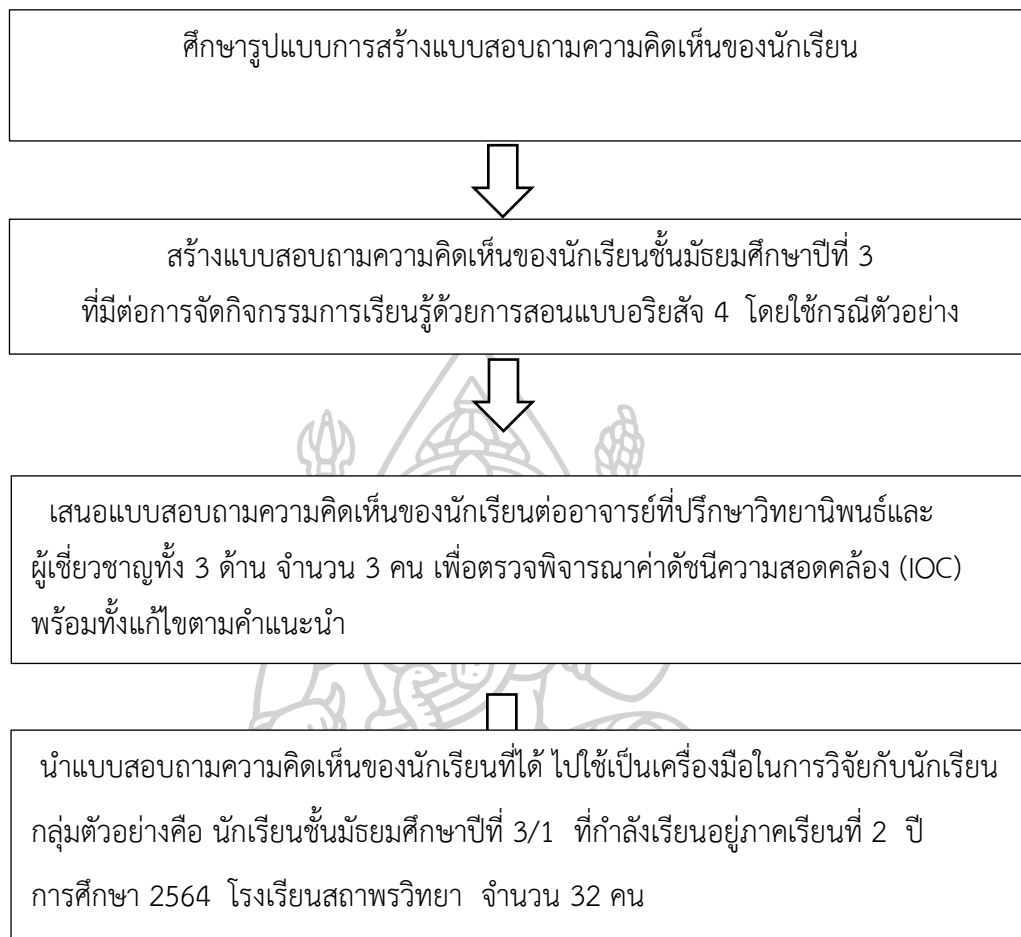
ให้คะแนนเท่ากับ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้คะแนนเท่ากับ -1 เมื่อแน่ใจว่า ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

เกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง ถ้าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่า แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน มีความเหมาะสม และถ้าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า 0.5 แสดงว่า แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ไม่มีความเหมาะสม ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญใหม่ให้ดีขึ้น ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ารายข้อเท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ข หน้า 142) แสดงว่าแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน มีความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด โดยในการนำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณา นั้น ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข ว่า การตั้งคำถามบางข้อ ควรตั้งให้เกิดความชัดเจนสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด

4.6 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ที่กำลังเรียนอยู่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสถาพรวิทยา จำนวน 32 คน

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน สามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง เป็นการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

1) แผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

3) แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการจำแนก 2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ 3) ทักษะการเชื่อมโยง 4) ทักษะการสรุปความ และ 5) ทักษะการประยุกต์ จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ

4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert มี 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

1.2 ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนเข้าใจจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

1.3 ผู้วิจัยแนะนำกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ให้กับกลุ่มนักเรียนตัวอย่างเข้าใจ

2. ขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นดำเนินการทดลอง

1) ผู้วิจัย ดำเนินการชี้แจง วัตถุประสงค์วิธีประเมินผลการเรียนและทำความเข้าใจการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

2) ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 50 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 เป็นระยะเวลา 1 ชั่วโมง เพื่อวัดความรู้พื้นฐานหรือความรู้เบื้องต้น และเก็บรวบรวมข้อมูลไปเปรียบเทียบกับ การทดสอบหลังเรียน

3) ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 ชั่วโมง โดยทุกแผนการจัดการเรียนรู้จะดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นทุกข์หรือขั้นกำหนดปัญหา คือ การระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข โดยผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนกำหนดหรือสะท้อนปัญหาที่ต้องการแก้ไข โดยมีการนำเสนอการณ เหตุการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นจริง มาให้นักเรียนได้อภิปรายร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การหาทางออกและแนวทางการป้องกันแก้ไขร่วมกัน

2. ขั้นสมุทัยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐานโดยผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างมีหลักการ

3. ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานหรือวิธีการแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนสะท้อนผลของการแก้ปัญหา

4. ขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลของการแก้ปัญหา คือ สรุปแนวทางการแก้ปัญหาและผลการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือ กระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้น โดยผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงแนวทางการแก้ปัญหา

4) ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์รวมทั้งสิ้น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 นักเรียนทำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ สถานการณ์ที่ 1 (สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น) หลังเรียนหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แผนที่ 1 และ แผนที่ 2

ระยะที่ 2 นักเรียนทำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ สถานการณ์ที่ 2 (สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์และท้องก่อนวัยอันควร) หลังเรียนหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แผนที่ 3 และ แผนที่ 4

ระยะที่ 3 นักเรียนทำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ สถานการณ์ที่ 3 (สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด) หลังเรียนหลังผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แผนที่ 5 และ แผนที่ 6

5) ระหว่างนักเรียนดำเนินกิจกรรมในแต่ละช่วงของแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

6) เมื่อนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่างจบเนื้อหาแล้วผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 50 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 เพื่อวัดความรู้หลังเรียนและเก็บรวบรวมข้อมูลไปเปรียบเทียบกับ การทดสอบก่อนเรียน

7) นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็น ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

3. ชั้นหลังการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

ชั้นหลังการทดลอง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการดัง ตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้

แผน การจัดการเรียนรู้	เรื่อง	กรณีตัวอย่างเรื่อง	วันที่จัด การเรียน การสอน
นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (1 ธันวาคม 2564)			
1	พระรัตนตรัย คุณของพระรัตนตรัย	พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ รูปหนึ่งที่มีพฤติกรรมดื่มสุราและและ เสพเมถุนกับผู้หญิง	2,9 ธันวาคม 2564
2	อริยสัจ 4 ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้)	ความเลื่อมล้ำทางการศึกษาของสังคม เมืองกับสังคมชนบท	16,23 ธันวาคม 2564
นักเรียนทำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ สถานการณ์ 1 (สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการ ทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น) (24 ธันวาคม 2564)			
3	สมุทัย (ธรรมที่ควร ละ)	ชายคลุ้มคลั่ง เสพยาเกินขนาดจน หลอนไล่แทงเพื่อนบ้านเสียชีวิต	30 ธันวาคม, 6 มกราคม 2565
4	นิโรธ (ธรรมที่ควร บรรลุ)	ความมั่นคงที่แท้จริงของชีวิต ตาม แนวคิดของ ดร.เกริก มีมุ่งกิจ ในการ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	13,20 มกราคม 2565
นักเรียนทำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ สถานการณ์ที่ 2 (สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการมี เพศสัมพันธ์และท้องก่อนวัยอันควร) (21 มกราคม 2565)			
5	มรรค (ธรรมที่ควร เจริญ)	ปัญหาราคาพืชผลทางการเกษตร ตกต่ำ	3,10 กุมภาพันธ์ 2565
6	พุทธศาสนสุภาษิต	เมาแล้วขับรถยนต์จนเกิดอุบัติเหตุ เสียชีวิต	17,24 กุมภาพันธ์ 2565
นักเรียนทำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ สถานการณ์ที่ 3 (สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับ การ เสพยาเสพติด) (25 กุมภาพันธ์ 2565)			
นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนและทำแบบสอบถามความคิดเห็น (25 กุมภาพันธ์ 2565)			

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่างจำนวน 6 แผน ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่า อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

1.2 ตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน ดังนี้

1.2.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

1.2.2 ตรวจสอบความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งการตรวจสอบความยากง่าย (p) โดยกำหนดเกณฑ์ความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 ถือว่าเป็นข้อสอบที่ดี และสามารถนำไปใช้ในการทดสอบนักเรียนได้ ซึ่งค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.41-0.78

1.2.3 ตรวจสอบอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งการตรวจสอบอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ถือว่าเป็นข้อสอบที่ดี และสามารถจำแนกนักเรียนที่เรียนเก่งและอ่อนได้ดี ซึ่งค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.39-0.55

1.2.4 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method) จากสูตร KR – 20 ซึ่งการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการของคูเดอร์ริชาร์ดสัน จากสูตร KR 20 เกณฑ์ความเชื่อมั่น ตั้งแต่ 0.75 – 1.00 (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558 : 183) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

1.3 ตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการจำแนก 2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ 3) ทักษะการเชื่อมโยง 4) ทักษะการสรุปความ และ 5) ทักษะการประยุกต์ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

(Index of Item Objective Congruence : IOC) จากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ารายข้อเท่ากับ 1.00

1.4 ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) จากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่ารายข้อเท่ากับ 1.00

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

2.1 การแปลค่าผลการทดสอบจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2.2 เปรียบเทียบคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยการทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

2.3 การเปรียบเทียบพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2.4 การแปลค่าจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยการแปลค่าจากแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 3. แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการจำแนก 2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ 3) ทักษะการเชื่อมโยง 4) ทักษะการสรุปความ และ 5) ทักษะการประยุกต์ และ 4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยได้ทำการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง แล้วทำการทดสอบหลังเรียน และให้นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นหลังเรียน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาคำความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนสาทร

วิทยา จำนวน 32 คน โดยที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน และผู้วิจัยได้ทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นปรนัยชนิด เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน รายละเอียดดังตารางที่ 13 ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	M	SD	t	P
คะแนนก่อนเรียน	32	50	24.00	4.235	19.712	.000
คะแนนหลังเรียน	32	50	41.28	3.795		

จากตารางที่ 13 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ($M = 41.28$, $SD = 3.795$) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ($M = 24.00$, $SD = 4.235$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

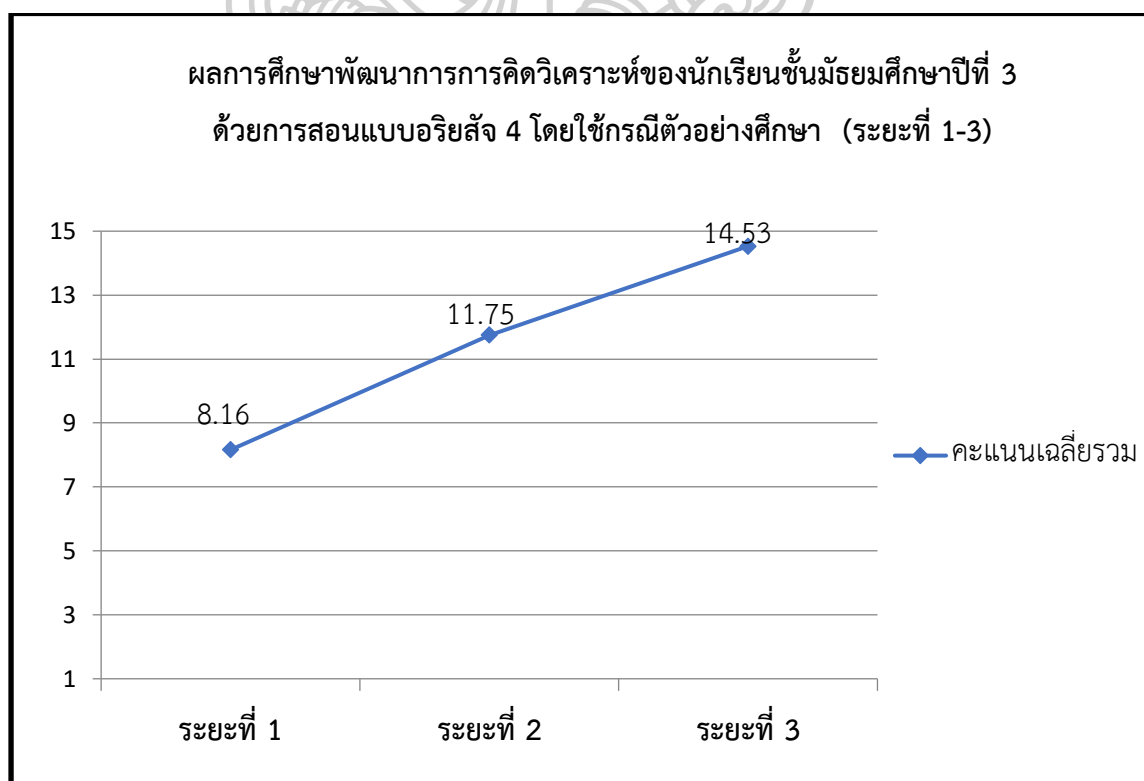
การศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ จำนวน 3 ข้อ ข้อละ 1 สถานการณ์ รวมทั้งสิ้น 3 ระยะเวลา ซึ่งแบบทดสอบ 1 ข้อ จะประกอบไปด้วย 5 คำถามย่อย เพื่อวัดการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนทั้งหมดรวม 5 ด้าน คือ 1) ทักษะการจำแนก 2) ทักษะการจัดหมวดหมู่ 3) ทักษะการเชื่อมโยง 4) ทักษะการสรุปความ และ 5) ทักษะการประยุกต์ รายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ผลการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง (ระยะที่ 1-3)

การคิดวิเคราะห์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	<i>M</i>	<i>SD</i>
ระยะที่ 1	32	15	8.16	1.588
ระยะที่ 2	32	15	11.75	0.803
ระยะที่ 3	32	15	14.53	0.567

จากตารางที่ 14 พบว่า พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ระยะที่ 1 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการทำเลาะวิวาทของวัยรุ่น ($M = 8.16$, $SD = 1.588$) พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ระยะที่ 2 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์และท้องก่อนวัยอันควร ($M = 11.75$, $SD = 0.803$) และ พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ระยะที่ 3 กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด ($M = 14.53$, $SD = 0.567$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 2 รายละเอียดดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ผลการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง (ระยะที่ 1-3)

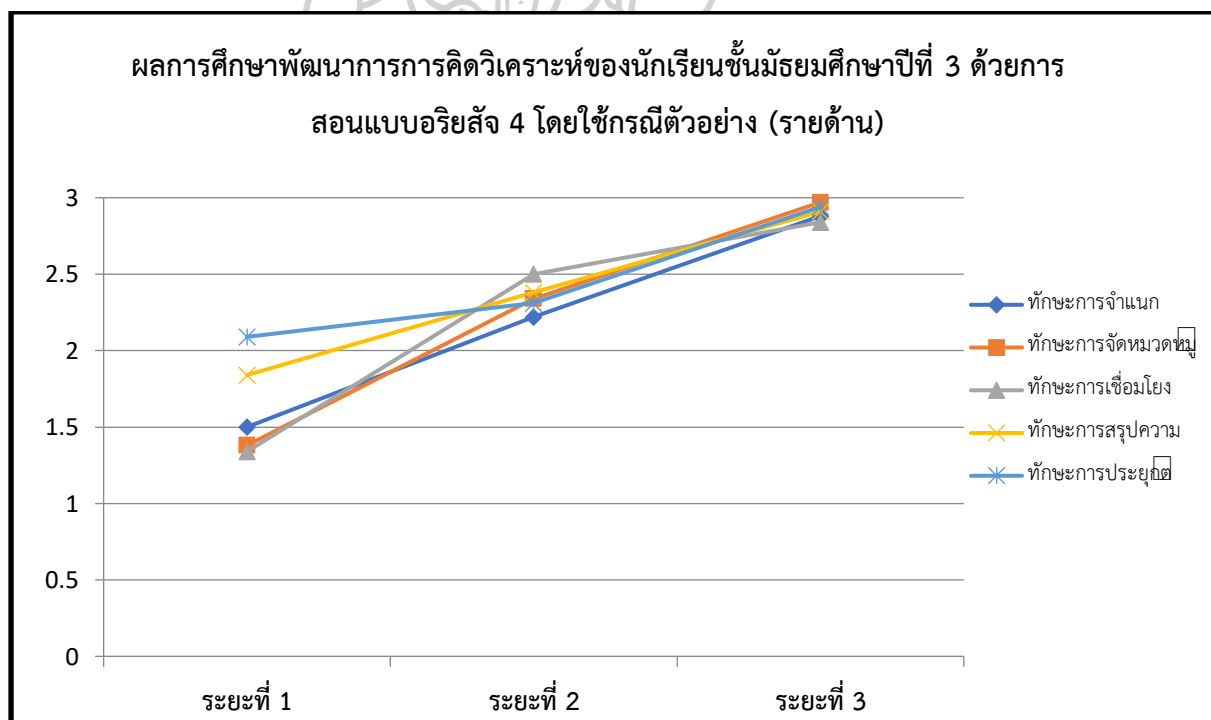

ตารางที่ 15 ผลการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

การคิดวิเคราะห์	คะแนน	ระยะ/แผนการจัดการเรียนรู้						M	SD	ระดับพัฒนาการ
		ระยะที่ 1		ระยะที่ 2		ระยะที่ 3				
		M	SD	M	SD	M	SD			
1) ทักษะการจำแนก	3	1.50	0.508	2.22	0.420	2.88	0.336	2.20	0.421	ดี
2) ทักษะการจัดหมวดหมู่	3	1.38	0.492	2.34	0.483	2.97	0.177	2.23	0.384	ดี
3) ทักษะการเชื่อมโยง	3	1.34	0.483	2.50	0.508	2.84	0.448	2.23	0.480	ดี
4) ทักษะการสรุปความ	3	1.84	0.515	2.38	0.492	2.91	0.296	2.38	0.434	ดีมาก
5) ทักษะการประยุกต์	3	2.09	0.641	2.31	0.471	2.94	0.246	2.45	0.453	ดีมาก
ค่าเฉลี่ย	3	1.63	0.528	2.35	0.475	2.90	0.301	-		
ค่าเฉลี่ยรวม	15	8.16	1.588	11.75	0.803	14.53	0.567			
ระดับพัฒนาการการคิดวิเคราะห์		พอใช้		ดีมาก		ดีมาก		-		

จากตารางที่ พบว่า พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ระยะที่ 1 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการทำเลาะวิวาทของวัยรุ่น มีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ในระดับ พอใช้ ($M = 1.63$, $SD = 0.528$) พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ระยะที่ 2 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์

และท้อก่อนวัยอันควร ค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ในระดับ ดีมาก ($M = 2.35$, $SD = 0.475$) และ พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ระยะเวลาที่ 3 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด ค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ในระดับดีมาก ($M = 2.90$, $SD = 0.301$) และเมื่อพิจารณาข้อมูลจากการศึกษา พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ละระยะเป็นรายด้าน พบว่า พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ด้านทักษะการประยุกต์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ($M = 2.45$, $SD = 0.453$) รองลงมาคือ พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ด้านทักษะการสรุปความ คือ ($M = 2.38$, $SD = 0.434$) พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ด้านทักษะการเชื่อมโยง คือ ($M = 2.23$, $SD = 0.480$) พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ด้านทักษะการจัดหมวดหมู่ คือ ($M = 2.23$, $SD = 0.384$) และ พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ด้านทักษะการจำแนก คือ ($M = 2.20$, $SD = 0.421$) ตามลำดับ ดังนั้น เมื่อพิจารณาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ในแต่ละระยะพบว่า ระยะเวลาที่ 1 นักเรียนมีพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ อยู่ในเกณฑ์ พอใช้ ระยะเวลาที่ 2 นักเรียนมีพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ อยู่ในเกณฑ์ ดีมาก และระยะเวลาที่ 3 นักเรียนมีพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ อยู่ในเกณฑ์ ดีมากตามลำดับ รายละเอียดดัง แผนภาพที่ 2

จากแผนภาพที่ 2 เมื่อพิจารณาข้อมูลจากการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ละระยะเป็นรายด้าน พบว่า พัฒนาการการคิดวิเคราะห์แต่ละด้าน มี พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ สูงขึ้นทุกด้าน และเมื่อเปรียบเทียบแต่ละระยะของแต่ละด้าน พบว่า

ระยะที่ 1 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการทำเลาะวิวาทของวัยรุ่น พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ด้านทักษะการประยุกต์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ($M = 2.09$, $SD = 0.641$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการสรุปความ ($M = 1.84$, $SD = 0.515$) ด้านทักษะการจำแนก ($M = 1.50$, $SD = 0.508$) ด้านทักษะการจัดหมวดหมู่ ($M = 1.38$, $SD = 0.492$) และด้านทักษะการเชื่อมโยง ($M = 1.34$, $SD = 0.483$) ตามลำดับ ระยะที่ 2 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ และห้องก่อนวัยอันควร พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ด้านการเชื่อมโยง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ($M = 2.50$, $SD = 0.508$) รองลงมา ด้านทักษะการสรุปความ ($M = 2.38$, $SD = 0.492$) ด้านทักษะการจัดหมวดหมู่ ($M = 2.34$, $SD = 0.483$) ด้านการประยุกต์ ($M = 2.31$, $SD = 0.471$) และด้านทักษะการจำแนก ($M = 2.22$, $SD = 0.420$) ตามลำดับ และระยะที่ 3 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ด้านทักษะการจัดหมวดหมู่ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ ($M = 2.97$, $SD = 0.177$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการประยุกต์ ($M = 2.94$, $SD = 0.246$) ด้านทักษะการสรุปความ ($M = 2.91$, $SD = 0.296$) ด้านทักษะการจำแนก ($M = 2.88$, $SD = 0.336$) และด้านทักษะการเชื่อมโยง ($M = 2.84$, $SD = 0.448$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

จากการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ด้านละ 5 ข้อรวมทั้งสิ้น 15 ข้อ และกำหนดเกณฑ์ระดับความคิดเห็นตามรูปแบบของ Likert โดยมี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด รายละเอียดดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ความคิดเห็นของนักเรียน	M	SD	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1) ครูผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด	1
2) กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.66	0.48	มากที่สุด	5
3) กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้เกิดการคิดและตัดสินใจ	4.69	0.47	มากที่สุด	4
4) กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด	4.84	0.37	มากที่สุด	3
5) กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน	4.91	0.30	มากที่สุด	2
รวม	4.82	0.39	มากที่สุด	(3)
2. ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้				
1) การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน	4.88	0.34	มากที่สุด	2
2) บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย	4.86	0.34	มากที่สุด	4
3) บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.84	0.37	มากที่สุด	5
4) บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน	4.91	0.30	มากที่สุด	1
5) ครูผู้สอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันอภิปราย	4.87	0.34	มากที่สุด	3
รวม	4.88	0.33	มากที่สุด	(1)
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้				
1) การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ที่สูงขึ้น	4.87	0.34	มากที่สุด	3

ความคิดเห็นของนักเรียน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
2) การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่นๆ ได้	4.91	0.30	มากที่สุด	1
3) การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจเนื้อหาและองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น	4.81	0.40	มากที่สุด	5
4) การจัดการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนตัดสินใจโดยใช้เหตุผลอย่างเหมาะสม	4.86	0.34	มากที่สุด	4
5) การจัดการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองได้	4.88	0.34	มากที่สุด	2
รวม	4.87	0.34	มากที่สุด	(2)
ภาพรวม	4.85	0.35	มากที่สุด	

จากตารางที่ 16 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.88$, $SD = 0.33$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับ เห็นด้วยมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($M = 4.88$, $SD = 0.33$) ลำดับที่ 2 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ($M = 4.87$, $SD = 0.34$) และลำดับที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 4.82$, $SD = 0.39$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับได้ดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดเห็นต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.88$, $SD = 0.33$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุดทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ($M = 4.91$, $SD = 0.30$) การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน ($M = 4.88$, $SD = 0.34$) ครูผู้สอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันอภิปราย ($M = 4.87$, $SD = 0.34$) บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย ($M = 4.86$, $SD = 0.34$) และบรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ($M = 4.84$, $SD = 0.37$)

ลำดับที่ 2 ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดเห็นต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.87$, $SD = 0.34$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุดทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่นๆ ได้ ($M = 4.91$, $SD = 0.30$) การจัดการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองได้ ($M = 4.88$, $SD = 0.34$) การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ที่สูงขึ้น ($M = 4.87$, $SD = 0.34$) การจัดการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนตัดสินใจโดยใช้เหตุผลอย่างเหมาะสม ($M = 4.86$, $SD = 0.34$) การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจเนื้อหาและองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ($M = 4.81$, $SD = 0.40$)

ลำดับที่ 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความคิดเห็นต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.82$, $SD = 0.39$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุดทุกข้อ ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ครูผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน ($M = 5.00$, $SD = 0.00$) กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน ($M = 4.91$, $SD = 0.30$) กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด ($M = 4.84$, $SD = 0.37$) กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้เกิดการคิดและตัดสินใจ ($M = 4.69$, $SD = 0.47$) และกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา ($M = 4.66$, $SD = 0.48$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่างเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีแบบแผนการวิจัย แบบการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest- Posttest Design) และแบบแผน การทดลองแบบอนุกรมเวลา (One-Group Time Series Design) โดยมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสถาพรวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เป็นหน่วยวิเคราะห์ มีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง
- 2) เพื่อศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง
- 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนสถาพรวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

- 1.1 แผนการจัดการเรียนรู้การสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง จำนวน 6 แผน รวม 12 ชั่วโมง
- 2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ
- 3.1 แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ทักษะการจำแนก
- 2) ทักษะการจัดหมวดหมู่
- 3) ทักษะการเชื่อมโยง
- 4) ทักษะการสรุปความ
- 5) ทักษะการประยุกต์

จำนวน 1 ชุด เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ และ 4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่า t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t -test dependent)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้

1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1

2. พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ระยะที่ 1 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการทำเลาะวิวาทของวัยรุ่น พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ระยะที่ 2 สถานการณ์กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์และท้องก่อนวัยอันควรและ พัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ระยะที่ 3 กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการเสพยาเสพติด สูงขึ้นตามลำดับ ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2

3. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่างโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด

การอภิปรายผล

รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำผลมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ได้พัฒนาขึ้นจากแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดที่หลากหลาย ตั้งแต่ทักษะการคิดระดับต่ำ ไปจนถึงทักษะการระดับสูง เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนอย่างมีขั้นตอนและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 บูรณาการการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างที่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม โดยร่วมกันทำงานและช่วยเหลือกันและกันในกลุ่ม ซึ่งนั่นเรียนทุกกลุ่มจะมีเป้าหมายเดียวกันโดยได้ร่วมกันเรียนรู้และฝึกปฏิบัติค้นหาสาเหตุของปัญหาที่ได้รับมอบหมาย ความสำเร็จของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม อีกทั้งวิธีการสอนแบบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ภูมิใจในตนเองตระหนักถึงความ

รับผิดชอบ และช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สาโรช บัวศรี (2526 : 6) ที่กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีการสอนที่ก่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติเป็นการประยุกต์ จากกิจหรือข้อปฏิบัติในชั้นต่างๆของอริยสัจ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554: 2) ที่กล่าวว่า คุณค่าและประโยชน์ของการสอนแบบอริยสัจไว้ว่า อริยสัจเป็นการศึกษาเรียนรู้ที่มุ่งค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง อย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของบงกชรัตน์ สมานสินธุ์ (2551) ; พระมหากิตติพงษ์ ภูมิรา (2554) ; ญัฐมา ศุภขนานันท์ (2554) ; พระปลัดชินภัทร วิทยารุ่งเรือง (2555) ; จำเนียร กิ่งแก้ว (2558) ; อรอนงค์ ศรีชัยสุวรรณ (2558) ; Scherer (2003 : 1974 - A) และ Dallas (อ้างถึงในชูชีพ เอี่ยมฉ่ำ, 2553 : 46) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงโดยผู้เรียนมีความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น และตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Harman (2014: 1); ทิศนา แคมมณี (2558: 362); ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง (2553: 37); ประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์ (2556: 3); ธัญวลัย กุลวงษ์ (2557: 24); เกศรา คณชา (2559: 20) ที่กล่าวว่า กรณีตัวอย่างเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครูใช้ในการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้นักเรียนศึกษากรณีตัวอย่าง หรือตัวอย่าง หรือเรื่องราวที่เกิดจากสถานการณ์ใดๆ จากความจริงและหาคำตอบเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สรุป และตัดสินใจ แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจพื้นฐานของปัญหาและสามารถตัดสินใจหาทางแก้ปัญหาหรือคำตอบทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่มได้ อีกทั้งการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างยังสามารถเสริมสร้างลักษณะการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน (2561: 25) ที่กล่าวถึง ประโยชน์การใช้กรณีตัวอย่างไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ที่ให้ผู้เรียนสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง และการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงให้ได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา และเกิดความรู้สึกรู้สึกต่าง ๆ ขึ้น เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้นและเป็นวิธีการการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ความรู้สึก และเจตคติซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Choi et al. (2009: 88), Me and Wade (1997, อ้างถึงใน ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง, 2553: 114), สุวิมล สุวรรณจันดี (2554), ธัญวลัย กุลวงษ์ (2557), เกศรา คณชา (2559), วิภู มุลวงค์ (2559), กมลวชิ ปรหมแสง

(2560) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า คะแนนที่ได้จากการวัดการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น และคะแนนที่ได้จากการวัดการคิดวิเคราะห์รวมทุกด้านของนักเรียนมีการคิดวิเคราะห์อยู่ใน ระดับ ดีมาก ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้ สร้างองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง จากปัญหาหรือกรณีตัวอย่างที่กำหนด ซึ่งการที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติทำให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ในการหาทางออกของปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และนำไปสู่การเกิดการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล โดยนำเอาลำดับขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจในศาสนาพุทธมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค โดยเทคนิควิธีการสอนนี้สามารถส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ของผู้เรียน และเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วยตนเองสอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2558: 364) ที่ได้กล่าวถึงข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างไว้ ว่าเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้เผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกและพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมี วิจารณญาณและเป็นวิธีสอนที่ให้ผลสำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีความรู้และประสบการณ์หลากหลาย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กมลวจิ พรหมแสง (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องอุปมาของพระเยซู สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างอยู่ในระดับดีมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

3. ผลศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุดทุกด้าน ทั้ง อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสวงหาองค์ความรู้ และส่งเสริมให้นักเรียนการแก้ปัญหาเป็นกระบวนการทางการคิดที่สำคัญกระบวนการหนึ่งและเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ฝึกให้รู้วิธีการคิดแก้ปัญหาอยู่เสมอ สามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหานั้นให้สำเร็จ

ลู่วงได้ นอกจากนี้ยังอาจนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธีวาลัย กุลวงศ์ (2557) ; เกศรา คนทา. (2559) ; กมลวจี พรหมแสง (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่านักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ในทักษะการคิดแก้ปัญหาตามลำดับขั้นตอน เกิดการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล นักเรียนสามารถสืบค้นค้นคว้าหาคำตอบได้ด้วยตนเอง และมีความคิดที่ริเริ่มสร้างสรรค์แล้วนำความรู้กลับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเมื่อพิจารณาลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 คือ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ พบว่า ความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยนักเรียนมีระดับความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เนื่องจากการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สร้างความกระตือรือร้นในการเรียน ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ความคิดที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันโดยได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ปัญหา ส่งผลให้บรรยากาศในห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) (2560: 14) ที่กล่าวว่า หลักอริยสัจ 4 ส่งผลดีต่อนักเรียนในการแสวงหาคำตอบจากปัญหาที่ตนเองสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปรีชา สมพิช (2559: 263), ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนแบบกระตือรือร้น และเกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ดังนั้นลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว จึงส่งผลให้นักเรียนเห็นว่าการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมด้านบรรยากาศในการเรียนรู้มากที่สุด

ลำดับที่ 2 คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ พบว่า ความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยรองลงมา โดยนักเรียนมีระดับความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เนื่องจากการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองได้ ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เป็นลักษณะของทักษะการคิดขั้นสูง ที่สามารถช่วยในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปบูรณาการกับวิชาอื่นๆได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ (2550: 96) และทศนา แคมมณี (2558: 364) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และเผชิญปัญหาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้เป็นอย่างดี

ลำดับที่ 3 คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยนักเรียนมีระดับความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็น

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนเห็นว่ามีความเหมาะสม มีการแจ่มชัดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่ด้วยลักษณะของเนื้อหาสาระการเรียนรู้เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมคำสอน ซึ่งมีเนื้อหาจำนวนมากจึงทำให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับพรรณมา ดวงบุตร (2559: 53) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาที่ผ่านมานักเรียนต้องเรียนเนื้อหาสาระมากมาย ซ้ำซ้อน โดยเฉพาะเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตการถ่ายทอดคุณธรรม เป็นเรื่องนามธรรม ยากต่อความเข้าใจสำหรับนักเรียน ไม่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้และสร้างความคิดรวบยอด นักเรียนขาดการคิดวิเคราะห์ ไม่สามารถสร้างความตระหนัก ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ต่อการเรียนได้ จึงเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบบอริยสัง 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบบอริยสัง 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนี้

1. จากการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบบอริยสัง 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบบอริยสัง 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ และสามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบบอริยสัง 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการจัดกิจกรรมที่ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมาก โดยต้องนำสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาให้นักเรียนได้วิเคราะห์ ดังนั้นจึงควรมีเวลาให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนอย่างเพียงพอ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพที่เหมาะสมดังนี้

1) ขั้นทุกข์หรือขั้นกำหนดปัญหา คือ การระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข ครูผู้สอนควรนำเสนอกรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงในสังคม โดยพยายามอธิบายให้นักเรียนเกิดความเข้าใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจและตระหนักว่ากรณีตัวอย่างที่ครูผู้สอนนำเสนอ นั้น เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขหรือหาทางออกร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือยกตัวอย่างเหตุการณ์ สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือตนเองเคยพบเจอมาอยากหลากหลาย

2) ขั้นสนุท้ยหรือขั้นตั้งสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนควรให้นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์หาสาเหตุของการเกิดปัญหาจากกรณีตัวอย่างที่ครูผู้สอนนำเสนอ ซึ่งครูผู้สอนสามารถใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันได้

3) ขั้นนิโรทหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานหรือวิธีการแก้ปัญหาและเก็บรวบรวมข้อมูล ครูผู้สอนควรให้นักเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ของการแก้ปัญหาและออกแบบวิธีการแก้ปัญหาร่วมกันโดยใช้หลักกรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง อาจใช้เทคนิคการแบ่งกลุ่มและให้แต่ละกลุ่มได้ระดมความคิดเห็น โดยมีการจดบันทึกข้อมูลของสมาชิกแต่ละกลุ่มที่ร่วมกันเสนอเพื่อให้ได้แนวทางที่หลากหลาย

4) ขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลของการแก้ปัญหา คือ สรุปแนวทางการแก้ปัญหาและผลการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นแนวทางปฏิบัติและให้ลงมือ กระทำหรือปฏิบัติอย่างเต็มที่ตามแนวทางนั้น หลังจากทีนักเรียนออกแบบวิธีการแก้ปัญหาร่วมกันแล้ว ครูผู้สอนควรให้นักเรียน สรุปแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน โดยให้แต่ละกลุ่มได้เสนอแนวคิดของกลุ่มตนเองหรือเปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอแนวคิดเพิ่มเติมได้

2. จากการวิจัย พบว่า ผลการการศึกษาพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง มีคะแนนที่ได้จากการวัดการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น และคะแนนที่ได้จากการวัดการคิดวิเคราะห์รวมทุกด้านของนักเรียนมีการคิดวิเคราะห์อยู่ใน ระดับ ดีมาก แสดงให้เห็นว่าการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่างสามารถส่งเสริมพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ได้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ควรมุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน โดยผู้สอนจะป้อนคำถาม สถานการณ์ เหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เหมาะสม ในลักษณะต่าง ๆ ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด ใช้ความคิดเชิงเหตุผล และวิเคราะห์ สังเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้อย่างมีหลักการ

3. จากการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยภาพรวมนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความคิด การมีส่วนร่วมในการทำงาน จึงเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนจึงควรจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบ อริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบ อริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง ร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน การจัดการเรียนรู้แบบ CIPPA MODEL การจัดการเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery Method) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process) เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กมลวจี พรหมแสง. (2560). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องอุปมาของพระเยซู สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่าง. ปรินญาศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน: ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กวี โพธิสุธา. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเทคนิคหมวกหกใบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- เกศรา คณทา. (2559). การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาเรื่องกฎหมายน่ารู้ด้วยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 . วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). การคิดเชิงวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ซีคเซสมิเดีย.
- _____ . (2549). การคิดเชิงวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ซีคเซสมิเดีย.
- ไกรวิธ วงศ์อำมาตย์. (2551). “การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนแบบหมวก หกใบเรื่อง หน้าที่พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.” ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม.(2554). “การบูรณาการวิธีการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกัน”.
- วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 4, 1 (พฤษภาคม – สิงหาคม).
- คำพันธ์ ป้องปาน และนิสิต สินธุไพร. (2548). พระราชบัญญัติ (ฉบับรวมพิเศษ). กรุงเทพฯ: บริษัท โปรพับลิชชิง.

- จำเนียร กิ่งแก้ว. (2558). ผลของการสอนแบบบอริยสังคีที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมี
 วิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่าข่า จังหวัดอุบลราชธานี. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 (สาขาหลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนกานต์ พิเศษฐวานิช. (2560). ศึกษาการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาประวัติศาสตร์โดยการ
 เรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน
 ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมแรงรวมพลังเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของ
 นักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2561). “การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน(Case-Based Learning)
 เพื่อส่งเสริมการคิด : ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ของเด็กไทย”. วารสารวิชาการ
 Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11 (มกราคม – มิถุนายน) : 25.
- ชนาธิป พรกุล. (2554). การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้. กรุงเทพฯ:
 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลธิชา จันทร์แก้ว. (2549). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWLH Plus (Analytical reading
 skills development of the sixth grade students taught by KWLH Plus
 Technique). กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). 80 นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่
 6). นนทบุรี: พี บาลานซ์ดีไซด์แอนปริ้นติ้ง.
- ชูชีพ เอี่ยมฉ่ำ. (2553). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง.
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชำนาญ เอี่ยมสำอาง. (2539). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยการสอนแบบสืบสวน
 สอบสวนเชิงนิติศาสตร์กับการสอนสอนตามคู่มือครู. ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต
 (การมัธยมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ณัฐมา ศุภชานันท์ (2554). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบบอริยสังคี 4 เพื่อพัฒนา
 ทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 5 (แก้วปัญญาอุปถัมภ์)
 เทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- เดชา จันทร์ศิริ. (2542). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การสอนตามแนวพุทธศาสตร์กับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญาณินพนธ์ ปรินญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ทีศนา แคมณี. (2558). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญวลัย กุลวงษ์. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์เรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างและการแก้ปัญหา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรศักดิ์ อุ่ออารมณ์เลิศ. (2549). เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา: การสร้างและพัฒนา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตยา โสรีกุล. (2547). “ผลการใช้การสอนแนะในการเรียนรู้ด้วยกรณีตัวอย่างบนเว็บที่มีต่อการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีรูปแบบการคิดต่างกัน”. ดุษฎีนิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาวรรณ เทพีรัตน์. (2554). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ใช้กรณีตัวอย่าง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บงกชรัตน์ สมานสินธ์. (2551). ผลการเรียนรู้แบบบอริยสัง 4 ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง. (2553). การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้กรณีตัวอย่างทางศาสตร์การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ปริญญา ปรัชญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประพันธ์ศิริ สุเสาร์จ. (2553). การพัฒนาการคิด พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิค ฟรื้นติ้ง.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2523). จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน. กรุงเทพฯ: กราฟอาร์ต.

- ประเสริฐ สิทธีจิรพัฒน์. (2556). ผลของการสอนแบบกรณีตัวอย่างที่มีต่อผลการเรียนรู้ของ
นักศึกษาในรายวิชา HRM359 การพัฒนาองค์การ คณะบริหารธุรกิจ. คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ปรีดาวรรณ อ่อนนางใย. (2555). การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการคิดวิเคราะห์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท
กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร..
- ปรียา สมพีช. (2559). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กรณีตัวอย่าง. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 11,2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) : 263.
- พรรณมา ดวงบุตร. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
ด้วยการใช้วิธีการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2.
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 6, 1 (มกราคม-เมษายน) :
51-61.
- พรณี ช.เจนจิต. (2548). จิตวิทยาการเรียนการสอน พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์การพิมพ์.
- พรศรี อุ่นตุ้ม. (2558). การคิดแก้ปัญหาโดยใช้กิจกรรมแบบอริยสัจ 4 สารเศรษฐศาสตร์ สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดกุ่มคำ อำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.
ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่.
- พระปลัดชินภัทร วิทยารุ่งเรือง. (2555). การสร้างแผนการเรียนรู้ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่เน้น
การใช้หลักอริยสัจสี่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์
จังหวัดเชียงใหม่. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พระปัญญาวรวรรณสิริภทโท. (2555). “ความขัดแย้งของสังคมไทยกับการแก้ปัญหาตามแนวทาง
อริยสัจ 4”. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ 8 (ฉบับพิเศษ เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองพุทธชยันตี
2600 ปีแห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า) (มิถุนายน) : 215.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2556). ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในฐานะศาสนา
ประจำชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- _____. (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม . กรุงเทพฯ .โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต). (2560). ศาสตร์พระราชา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด
เซนปรินติ้ง.

- พระพุทศศักดิ์ แวงสูงเนิน. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4. ปรินญาศึกษาครุศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาสังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระมหากิตติพงษ์ ภูมิรา. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของสามเณรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร..
- พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ). (มปป.) อริยสัจ ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ. กรุงเทพมหานคร:ธรรมสภา.
- ภัทราทิพย์ ทรงบุญญา. (2556). ผลการสอนแบบกรณีตัวอย่างที่มีผลต่อการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาในรายวิชา ITB373 การจัดการการส่งออกและนำเข้าสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). วิธีวิจัยทางการศึกษา Research Methodogy in education. พิมพ์ครั้งที่ 9. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- ระพีพรรณ ดวงใจ.(2550). ผลการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแบบเห็นคุณค่าและทางออก เรื่อง หลักธรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิมายวิทยา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปรินญา มหาบัณฑิตนนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.
- รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนสถาพรวิทยา. (2564). นครปฐม: โรงเรียนสถาพรวิทยา
- รัชนี อุดทา (2552) การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยใช้การเรียนรู้ที่เน้นปัญหาเป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปี ที่ 1 โรงเรียนบ้านปางสัก จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปรินญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลักษณะวดี คชเศียร. (2554). การพัฒนาแผนกิจกรรมโดยใช้เทคนิคการตั้งคำถามสาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ลักษณ์ สิริวัฒน์. (2549). การคิด Thinking. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- วิทย์ วิศทเวทย์ และเสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2547). หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- วิภาวรรณ พินลา ชูติมา วัฒนะศิริและกิตติคุณ รุ่งเรือง. (2555). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปากับการจัดการเรียนรู้แบบบอริยส์ 4”. วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา 4 , 7 (มกราคม –มิถุนายน) : 119.
- วันเพ็ญ สุลง. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาการบริหารงานคุณภาพในองค์กร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 . วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วัชรา เล่าเรียนดี. (2547). เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ Methodology of Instruction for Professional. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- _____. (2548). เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Techniques and Strategies for Thinking Skills Development and Learner Centered Instructional Strategies. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แอล ทีเพรส.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์ สร้างห้องเรียนกลับทาง. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์จำกัด
- วิทวัส อิทมานนท์. (2554). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิกและแบบซินดิเคท. ปริญญาโท กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒประสานมิตร..
- วิภู มุลวงศ์. (2559). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ศิริชัย กาญจนาวาสี. (2552). **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม พิมพ์ครั้งที่ 6**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ภัทราทิพย์ ทรงบุญญา. (2556). **ผลการสอนแบบกรณีตัวอย่างที่มีผลต่อการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักศึกษาในรายวิชา ITB373 การจัดการการส่งออกและนำเข้าสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.**
- สาโรช บัวศรี. 2526. **จริยธรรมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สินีนามู วัฒนสุข. **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการอ่านภาษาอังกฤษโดยบูรณาการยุทธวิธีส่งเสริมการคิดขั้นสูง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- สุคนธ์ สิ้นพานนท์ ฟองจันทร์ สุขยั้ง จินตนา วีรเกียรติสุนทรและพิวัสสา นภารัตน์. (2554). **วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพร รุ่งตั้ง.
- สุชาวดี เดชทองจันทร์. (2558). **การศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาวิชาการบริหารท้องถิ่น : เปรียบเทียบการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) กับ การเรียน แบบ บรรยาย ป ก ตี . มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.**
- สุวิมล สุวรรณจันดี. (2554). **การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้สาระพระพุทธศาสนาโดยใช้กรณีตัวอย่าง เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดอรัญญาราม อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- สุวิทย์ มูลคำ. (2550). **19 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- _____. (2553). **กลยุทธ์...การสอนคิดวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุรเชษฐ์ กานต์ประชา. (มกราคม 2562). **การออกแบบการวิจัยรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ. เอกสารประกอบการอบรมเรื่อง โครงการฝึกอบรม “สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่” (ลูกไก่) หน่วยงานมหาวิทยาลัยนเรศวร รุ่นที่ ๗ ณ ห้อง 209 อาคารเอกาทศรถมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก.**

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กฎหมายในชีวิตประจำวันสำหรับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555). **แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อรอนงค์ ศรีชัยสุวรรณ. (2558). “ผลการใช้ชุดการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4”. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์** 5,1 (มกราคม-มิถุนายน) : 37.

ภาษาอังกฤษ

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). **A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives**. New York: Addison Wesley Longman.
- Bloom, Benjamin S. (1956). **Taxonomy of Educational Objectives Hand book I: Cognitive Domain**. New York: David Mckay Company.
- Choi, I, and Lee, K. (2009). Designing and Implementing A Case-Based Learning Environment for Enhancing Ill-Structure Problem Solving : Classroom Management Problems For Prospective Teachers. **Jouranal of Education Technology Research Development**, 57: 88
- Dewey, J. (1959). **Dictionary of education**. New York: Philosophical Library.
- Elshafei, D.L. (2007). **A Comparison of Problem-Based and Traditional Learning in Algebra II**. Dissertation Abstracts International. Retrieved December 20, 2009, from <http://www.thailis.uni.net.th/clao/detail.nsp>
- Gagne, R.M. (1974). **Essentials of learning for instruction**. The Diyder Press Hinsdals.
- Good, Cater V. (1973). **Dictionary of Education**. (2nd ed). New York: McGraw – Hill Co
- Hudgins, Bryce B. (1977). **Learning and Thinking : A Primer for Teachers**. Hlinois: F.E. Peacock.
- Linda, Tway. **Multimedia in Action**. New York Academic Press. Lnc, 1995
- Marzano, Robert J. (2001). **Designing A New Taxonomy of Educational Objectives**. California: Corwin Press

- Scherer, Stephen C. (2003). “Reinforcement and Punishment During Programmed Instruction,” **Dissertation Abstracts International**. 64(6): 1974-A ; Dissertation
- Shulman, L. S. (1992). **Research on teaching: A historical & personal perspective**. In F, Oser, A.
- Wattson, G. and Glaser, E.M. (1964). **Wattson-Glaser Critical Thinking Appraisal Manual**. New York: Harcourt, Brace and World.

ภาคผนวก

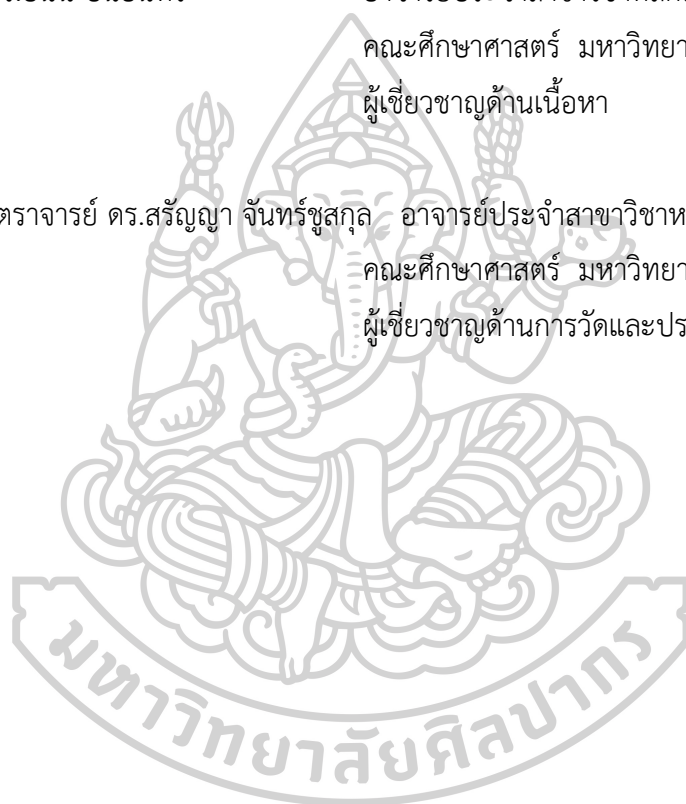

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. อาจารย์ ดร.กฤตภาณุ สุวรรณรักษ์   อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและวิธีสอน
2. อาจารย์ ดร.อนันต์ ปั่นอินทร์   อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา จันทร์ชูสกุล   อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล

ที่ อว 8606 (ทอ) / 1942

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

29 ตุลาคม 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.กฤตกาญจน์ สุวรรณรักษ์

ด้วย นายกันตภณ ชื่นกลิ่นชูป รหัสประจำตัว 60263302 นักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้
กรณีศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่าน ในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจ
คุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อริกมาส มากजू)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ที่ อว 8606(นฐ)/4970

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

29 ตุลาคม 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.อนัน ปั้นอินทร์

ด้วย นายกันตภณ ชื่นกลิ่นรูป รหัสประจำตัว 60263302 นักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบบอริยสัง 4 โดยใช้กรณีศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่าน ในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อชิกรมาส มากजू)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร โทร.034-218790
 ที่ อว 8606 (คส) 4971 วันที่ 29 ตุลาคม 2564

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา จันทร์ชูสกุล

ด้วย นายกันตภณ ชื่นกลิ่นกูป รหัสประจำตัว 60263302 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีศึกษา "

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

(อาจารย์ ดร. อธิกมาส มากजू)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
 รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
	1	2	3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1					
1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. สาระสำคัญ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. สาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6. จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน / ร่องรอยแสดง ความรู้)	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8. เกณฑ์การประเมินแผนภาพมโนทัศน์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
9.1 ชั้นทุกขหรือชั้นการกำหนดปัญหา	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.2 ชั้นสมุทัยหรือชั้นตั้งสมมติฐาน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.3 ชั้นนิโรธหรือชั้นทดลองและเก็บข้อมูล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.4 ชั้นมรรคหรือชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10. สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11. การวัดและประเมินผล	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2					
1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. สาระสำคัญ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
	1	2	3		
4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. สาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6. จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน / ร่องรอยแสดง ความรู้)	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8. เกณฑ์การประเมินแผนภาพมโนทัศน์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
9.1 ชั้นทุกซ์หรือขั้นการกำหนดปัญหา	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.2 ชั้นสมุทัยหรือชั้นตั้งสมมติฐาน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.3 ชั้นนิโรธหรือชั้นทดลองและเก็บข้อมูล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.4 ชั้นมรรคหรือชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10. สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11. การวัดและประเมินผล	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3					
1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. สาระสำคัญ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. สาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6. จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน / ร่องรอยแสดง ความรู้)	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8. เกณฑ์การประเมินผลการอภิปรายกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

รายการประเมิน	ระดับความ คิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปดผล
	1	2	3		
9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
9.1 ชั้นทุกชั้นหรือชั้นการกำหนดปัญหา	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.2 ชั้นสมุทัยหรือชั้นตั้งสมมติฐาน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.3 ชั้นนิโรธหรือชั้นทดลองและเก็บข้อมูล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.4 ชั้นมรรคหรือชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10. สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11. การวัดและประเมินผล	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4					
1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. สาระสำคัญ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. สาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6. จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน / ร่องรอยแสดง ความรู้)	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8. เกณฑ์การประเมินผลการอภิปรายกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
9.1 ชั้นทุกชั้นหรือชั้นการกำหนดปัญหา	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.2 ชั้นสมุทัยหรือชั้นตั้งสมมติฐาน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.3 ชั้นนิโรธหรือชั้นทดลองและเก็บข้อมูล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.4 ชั้นมรรคหรือชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10. สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11. การวัดและประเมินผล	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
	1	2	3		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5					
1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. สาระสำคัญ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. สาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6. จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน / ร่องรอยแสดง ความรู้)	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8. เกณฑ์การประเมินผลการอภิปรายกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
9.1 ชั้นทุกขหรือชั้นการกำหนดปัญหา	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.2 ชั้นสมุทัยหรือชั้นตั้งสมมติฐาน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.3 ชั้นนิโรหรือชั้นทดลองและเก็บข้อมูล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.4 ชั้นมรรคหรือชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10. สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11. การวัดและประเมินผล	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6					
1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. จุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. สาระสำคัญ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. สาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6. จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
	1	2	3		
7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน / ร่องรอยแสดง ความรู้)	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8. เกณฑ์การประเมินผลการอภิปรายบุคคล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9.1 ชั้นทุกขหรือชั้นการกำหนดปัญหา					
9.2 ชั้นสมุทัยหรือชั้นตั้งสมมติฐาน					
9.3 ชั้นนิโรธหรือชั้นทดลองและเก็บข้อมูล					
9.4 ชั้นมรรคหรือชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10. สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11. การวัดและประเมินผล	0	+1	+1	0.67	สอดคล้อง

ตารางที่ 18 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ตัวชี้วัด	ข้อที่	ประเภท	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	แปลผล
			1	2	3		
ม.3/6 อธิบายสังฆคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	1	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	2	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	3	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	4	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	5	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	6	นำไปใช้	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	7	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	8	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
ม.3/7 เห็นคุณค่าและวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและกรณีครอบครัว	9	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	10	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	11	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	12	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	13	ประเมินค่า	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	14	ประเมินค่า	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	15	ประเมินค่า	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	16	ประเมินค่า	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	17	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	18	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	19	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	20	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง

ตัวชี้วัด	ข้อที่	ประเภท	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค้ำดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
			1	2	3		
ม.3/6 อธิบายสังฆ คุณและข้อธรรม สำคัญใน กรอบ อริยสัจ 4 หรือ หลักธรรมของ ศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	21	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	22	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	23	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	24	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	25	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	26	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	27	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	28	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
ม.3/7 เห็นคุณค่า และวิเคราะห์การ ปฏิบัติตนตาม หลักธรรมในการ พัฒนาตนเพื่อ เตรียมพร้อม สำหรับการทำงาน และ การมี ครอบครัว	29	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	30	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	31	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	32	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	33	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	34	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	35	นำไปใช้	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	36	นำไปใช้	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	37	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	38	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	39	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	40	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง

ตัวชี้วัด	ข้อที่	ประเภท	ระดับความ คิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
			1	2	3		
ม.3/6 อธิบายสังฆ คุณและข้อธรรม สำคัญในกรอบ อริยสัจ 4 หรือ หลักธรรมของ ศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	41	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	42	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	43	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	44	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	45	ประเมินค่า	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	46	ประเมินค่า	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	47	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	48	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
ม.3/7 เห็นคุณค่า และวิเคราะห์การ ปฏิบัติตนตาม หลักธรรมในการ พัฒนาตนเพื่อ เตรียมพร้อม สำหรับการทำงาน และการมี ครอบครัว	49	สร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	50	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	51	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	52	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	53	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	54	ความเข้าใจ	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	55	ความเข้าใจ	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	56	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	57	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	58	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	59	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	60	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ตัวชี้วัด	ข้อที่	ประเภท	ระดับความ คิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
			1	2	3		
ม.3/6 อธิบายสังฆ คุณและข้อธรรม สำคัญในกรอบ อริยสัจ 4 หรือ หลักธรรมของ ศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	61	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	62	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	63	ประเมินค่า	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	64	ประเมินค่า	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	65	ประเมินค่า	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	66	ประเมินค่า	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	67	สร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	68	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
ม.3/7 เห็นคุณค่า และวิเคราะห์การ ปฏิบัติตนตาม หลักธรรมในการ พัฒนาตนเพื่อ เตรียมพร้อม สำหรับการทำงาน และการมี ครอบครัว	69	สร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	70	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	71	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	72	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	73	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	74	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	75	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	76	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	77	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	78	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	79	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	80	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ตัวชี้วัด	ข้อที่	ประเภท	ระดับความ คิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
			1	2	3		
ม.3/6 อธิบายสังฆ คุณและข้อธรรม สำคัญในกรอบ อริยสัจ 4 หรือ หลักธรรมของ ศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	81	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	82	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	83	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	84	วิเคราะห์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	85	ประเมินค่า	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	86	ประเมินค่า	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	87	สร้างสรรค์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	88	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
ม.3/7 เห็นคุณค่า และวิเคราะห์การ ปฏิบัติตนตาม หลักธรรมในการ พัฒนาตนเพื่อ เตรียมพร้อม สำหรับการทำงาน และการมี ครอบครัว	89	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	90	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	91	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	92	ความรู้/ความจำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	93	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	94	ความเข้าใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	95	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	96	นำไปใช้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	97	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	98	วิเคราะห์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
	99	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
	100	สร้างสรรค์	+1	+1	0	0.67	สอดคล้อง
รวม						0.86	

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ค่าความ ยากง่าย (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	สรุปผล	ข้อที่	ค่าความ ยากง่าย (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	สรุปผล
1	0.56	0.16	ตัดทิ้ง	26	0.74	0.05	ตัดทิ้ง
2	0.63	0.45	เลือกใช้	27	0.70	0.48	เลือกใช้
3	0.67	0.18	ตัดทิ้ง	28	0.67	0.06	ตัดทิ้ง
4	0.70	0.53	เลือกใช้	29	0.67	0.11	ตัดทิ้ง
5	0.67	0.09	ตัดทิ้ง	30	0.63	0.45	เลือกใช้
6	0.63	0.49	เลือกใช้	31	0.78	0.39	เลือกใช้
7	0.78	0.49	เลือกใช้	32	0.63	-0.25	ตัดทิ้ง
8	0.59	0.30	ตัดทิ้ง	33	0.78	0.43	เลือกใช้
9	0.74	0.44	เลือกใช้	34	0.41	-0.23	ตัดทิ้ง
10	0.70	0.01	ตัดทิ้ง	35	0.74	0.08	ตัดทิ้ง
11	0.56	0.42	เลือกใช้	36	0.78	0.45	เลือกใช้
12	0.74	-0.45	ตัดทิ้ง	37	0.48	0.42	เลือกใช้
13	0.74	0.42	เลือกใช้	38	0.56	0.11	ตัดทิ้ง
14	0.48	0.00	ตัดทิ้ง	39	0.74	0.51	เลือกใช้
15	0.70	0.55	เลือกใช้	40	0.52	0.32	ตัดทิ้ง
16	0.59	0.04	ตัดทิ้ง	41	0.59	0.48	เลือกใช้
17	0.37	0.12	ตัดทิ้ง	42	0.48	0.28	ตัดทิ้ง
18	0.63	0.47	เลือกใช้	43	0.74	0.47	เลือกใช้
19	0.74	0.19	ตัดทิ้ง	44	0.67	-0.24	ตัดทิ้ง
20	0.48	0.42	เลือกใช้	45	0.74	-0.11	ตัดทิ้ง
21	0.78	0.41	เลือกใช้	46	0.44	0.40	เลือกใช้
22	0.63	0.18	ตัดทิ้ง	47	0.48	0.51	เลือกใช้
23	0.59	0.30	ตัดทิ้ง	48	0.59	0.29	ตัดทิ้ง
24	0.56	0.46	เลือกใช้	49	0.48	-0.09	ตัดทิ้ง
25	0.74	0.45	เลือกใช้	50	0.67	0.40	เลือกใช้

ข้อที่	ค่าความ ยากง่าย (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	สรุปผล	ข้อที่	ค่าความ ยากง่าย (p)	ค่าอำนาจ จำแนก (r)	สรุปผล
51	0.63	-0.19	ตัดทิ้ง	76	0.63	0.48	เลือกใช้
52	0.74	0.45	เลือกใช้	77	0.59	0.28	ตัดทิ้ง
53	0.56	0.15	ตัดทิ้ง	78	0.52	0.39	เลือกใช้
54	0.59	0.44	เลือกใช้	79	0.48	0.06	ตัดทิ้ง
55	0.56	0.00	ตัดทิ้ง	80	0.67	0.41	เลือกใช้
56	0.63	0.58	เลือกใช้	81	0.74	0.51	เลือกใช้
57	0.48	0.35	ตัดทิ้ง	82	0.44	0.21	ตัดทิ้ง
58	0.52	0.48	เลือกใช้	83	0.30	-0.01	ตัดทิ้ง
59	0.59	0.46	เลือกใช้	84	0.70	0.39	เลือกใช้
60	0.67	0.26	ตัดทิ้ง	85	0.41	0.38	เลือกใช้
61	0.70	0.42	เลือกใช้	86	0.67	-0.04	ตัดทิ้ง
62	0.67	0.35	ตัดทิ้ง	87	0.70	-0.07	ตัดทิ้ง
63	0.44	0.30	ตัดทิ้ง	88	0.63	0.40	เลือกใช้
64	0.63	0.40	เลือกใช้	89	0.70	0.40	เลือกใช้
65	0.70	0.42	เลือกใช้	90	0.30	0.24	ตัดทิ้ง
66	0.33	-0.04	ตัดทิ้ง	91	0.56	0.10	ตัดทิ้ง
67	0.44	0.30	ตัดทิ้ง	92	0.78	0.45	เลือกใช้
68	0.48	-0.03	ตัดทิ้ง	93	0.56	0.45	เลือกใช้
69	0.48	0.40	เลือกใช้	94	0.41	0.22	ตัดทิ้ง
70	0.70	0.48	เลือกใช้	95	0.74	0.40	เลือกใช้
71	0.41	0.35	เลือกใช้	96	0.78	0.36	ตัดทิ้ง
72	0.52	0.24	ตัดทิ้ง	97	0.63	0.25	ตัดทิ้ง
73	0.67	0.39	เลือกใช้	98	0.56	0.49	เลือกใช้
74	0.52	0.10	ตัดทิ้ง	99	0.63	0.43	เลือกใช้
75	0.52	0.35	ตัดทิ้ง	100	0.63	0.06	ตัดทิ้ง

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่า 0.90

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น ของ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.63	0.45	26	0.74	0.45
2	0.70	0.53	27	0.59	0.44
3	0.63	0.49	28	0.63	0.58
4	0.78	0.49	29	0.52	0.43
5	0.74	0.44	30	0.56	0.46
6	0.56	0.42	31	0.70	0.42
7	0.74	0.42	32	0.63	0.40
8	0.70	0.55	33	0.70	0.42
9	0.63	0.47	34	0.48	0.40
10	0.48	0.42	35	0.70	0.48
11	0.78	0.41	36	0.44	0.39
12	0.56	0.46	37	0.67	0.39
13	0.74	0.45	38	0.63	0.48
14	0.70	0.48	39	0.52	0.39
15	0.63	0.45	40	0.67	0.41
16	0.78	0.39	41	0.74	0.51
17	0.78	0.43	42	0.70	0.39
18	0.78	0.45	43	0.41	0.39
19	0.48	0.42	44	0.63	0.40
20	0.74	0.51	45	0.70	0.40
21	0.59	0.48	46	0.78	0.45
22	0.74	0.47	47	0.56	0.54
23	0.44	0.40	48	0.74	0.40
24	0.48	0.51	49	0.56	0.49
25	0.67	0.40	50	0.63	0.43

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่า 0.93

ตารางที่ 21 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์เรื่อง หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความ คิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
		1	2	3		
สถานการณ์ที่ 1						
1.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่าง ข้างต้น สาเหตุของปัญหาคืออะไร	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่าง ข้างต้น สามารถนำไปสู่ปัญหาสังคมด้าน อื่นๆ อะไรบ้าง	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่าง ข้างต้น ก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวและ สังคมอย่างไร	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่าง ข้างต้น ควรเกิดขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5.	หากนักเรียน อยู่ในเหตุการณ์ หรือ สถานการณ์กรณีตัวอย่างดังกล่าว นักเรียนจะมีแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอดจาก การได้รับผลกระทบอย่างไร	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
สถานการณ์ที่ 2						
1.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่าง ข้างต้น สาเหตุของปัญหาคืออะไร	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่าง ข้างต้น สามารถนำไปสู่ปัญหาสังคมด้าน อื่นๆ อะไรบ้าง	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
		1	2	3		
3.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น ก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวและสังคมอย่างไร	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น ควรเกิดขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5.	หากนักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์กรณีตัวอย่างดังกล่าว นักเรียนจะมีแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอดจากการได้รับผลกระทบอย่างไร	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
สถานการณ์กรณีตัวอย่างที่ 3						
1.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น สาเหตุของปัญหาคืออะไร	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น สามารถนำไปสู่ปัญหาสังคมด้านอื่นๆ อะไรบ้าง	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น ก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวและสังคมอย่างไร	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.	นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น ควรเกิดขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5.	หากนักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์กรณีตัวอย่างดังกล่าว นักเรียนจะมีแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอดจากการได้รับผลกระทบอย่างไร	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ 22 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบบริยาส์ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	แปลผล
		1	2	3		
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
1)	ครูผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2)	กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3)	กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้เกิดการคิดและตัดสินใจ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4)	กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5)	กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้						
1)	การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2)	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3)	บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4)	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5)	ครูผู้สอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันอภิปราย	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ผลค่าดัชนี ความ สอดคล้อง (IOC)	แปลผล
		1	2	3		
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้						
1)	การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2)	การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่นๆ ได้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3)	การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจเนื้อหาและองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4)	การจัดการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนตัดสินใจโดยใช้เหตุผลอย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5)	การจัดการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองได้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
รวม					1.00	

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง อริยสัจ 4 (มรรค ธรรมที่ควรเจริญ)

หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

รายวิชา สังคมศึกษา 5 รหัสวิชา ส23101 จำนวน 2 คาบ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้

ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ม.3/6 อธิบายสังฆคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

ม.3/7 เห็นคุณค่าและวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการมีครอบครัว

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 ความรู้ (K)

นักเรียนสามารถอธิบายหลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ได้

2.2 ทักษะ/กระบวนการ/กระบวนการคิด (P)

นักเรียนสามารถยกตัวอย่างการแนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ได้

2.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของแนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)

3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) คือ ข้อปฏิบัติ วิธีหรือหนทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์ เป็นทางสายกลาง เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ เห็นชอบ คิดชอบ เจรจาชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ ตั้งจิตมั่นชอบ เป็นต้น

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ความสามารถในการสื่อสาร
- ความสามารถในการคิด
- ความสามารถในการแก้ปัญหา
- ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
- ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

5. สารการเรียนรู้

5.1 มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ประกอบด้วย

1) มรรคมืองค์ 8	2) ปัญญา 3
3) สปัจริสธรรม 7	4) บุญกิริยาวัตถุ 10
5) อุบาสกธรรม 7	6) มงคล 38

5.2 การเชื่อมโยงหลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) กับปัญหาที่เกิดขึ้น ในสังคม

6. จุดเน้นสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

6.1 ความสามารถและทักษะ (ม.ต้น)

- มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้
- มีทักษะการคิดขั้นสูง
- ทักษะชีวิต
- ทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ตามช่วงวัย

6.2 คุณลักษณะที่ช่วยเสริมผู้เรียนตามช่วงวัย (ม.ต้น)

- รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- ซื่อสัตย์สุจริต
- มีวินัย
- ใฝ่เรียนรู้
- อยู่อย่างพอเพียง
- มุ่งมั่นในการทำงาน
- รักความเป็นไทย
- มีจิตสาธารณะ

7. ชิ้นงานหรือภาระงาน (หลักฐาน / ร่องรอยแสดงความรู้อยู่)

- การอภิปรายแนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)

8. เกณฑ์การประเมินผลการอภิปรายกลุ่ม

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ		
	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ควรปรับปรุง)
การเชื่อมโยงประเด็นที่อภิปราย	สามารถเชื่อมโยงประเด็นกรณีตัวอย่างกับหลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรคได้อย่างเหมาะสม น่าสนใจ	สามารถเชื่อมโยงประเด็นกรณีตัวอย่างกับหลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรคได้	สามารถเชื่อมโยงประเด็นกรณีตัวอย่างกับหลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรคได้ไม่ชัดเจน
การยกตัวอย่างสาเหตุของปัญหา	สามารถยกตัวอย่างแนวทางการแก้ปัญหาได้ตรงประเด็น น่าสนใจ	สามารถยกตัวอย่างแนวทางการแก้ปัญหาได้	สามารถยกตัวอย่างแนวทางการแก้ปัญหาได้ไม่ชัดเจน
การแสดงความคิดเห็น	สมาชิกในกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นได้ครบทุกคน	สมาชิกในกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นได้ 3-4 คน	สมาชิกในกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นได้ 1-2 คน

9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

คาบเรียนที่ 1

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้

1. ครูผู้สอนให้นักเรียนชมวีดิทัศน์การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบยั่งยืน หรือเกษตรอินทรีย์
2. ครูผู้สอนให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า การทำการเกษตรแบบยั่งยืน หรือเกษตรอินทรีย์มีประโยชน์อย่างไร ช่วยแก้ปัญหาทางสังคมได้อย่างไรบ้าง
3. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียน
4. ครูผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้

ชั้นสอนหรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นทบทวนหรือขั้นการกำหนดปัญหา

1. ครูผู้สอนนำเสนอกรณีตัวอย่าง โดยเปิดวิดีโอที่ค้นข่าว เรื่อง ปัญหาาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ และตั้งคำถามให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นดังนี้

1.1 นักเรียนคิดว่าปัญหาาราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำส่งผลต่อเกษตรกรอย่างไร

1.2 มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) มีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาอย่างไร

2. ครูผู้สอนอธิบายหลักธรรมที่เป็นองค์ประกอบในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) และนักเรียนร่วมกันศึกษาใบความรู้เรื่อง มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ดังนี้

1) มรรคมีองค์ 8

2) ปัญญา 3

3) สัมปยุตธรรม 7

4) บุญกิริยาวัตถุ 10

5) อุบาสกธรรม 7

6) มงคล 38

3. นักเรียนร่วมกันอภิปรายสาระการเรียนรู้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)

คาบเรียนที่ 2

ขั้นสมมุติหรือขั้นตั้งสมมติฐาน

4. ครูผู้สอนแบ่งกลุ่มนักเรียน โดยคณะแพศและความสามารถ จำนวน 4-5 กลุ่ม กลุ่มละ 5-6 คน จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคม และสะท้อนสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยให้แต่ละกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มของตนเอง และบันทึกลงในกระดาษที่ครูผู้สอนแจกให้

ขั้นนิโรธหรือขั้นทดลองและเก็บข้อมูล

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายยกตัวอย่างการแก้ปัญหาโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) หน้าชั้นเรียน

ขั้นมรรคหรือขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

6. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการนำหลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) มาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ขั้นสรุปและประเมินผล

ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญในการนำหลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

10. สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วิดีทัศน์การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการทำการเกษตรแบบยั่งยืน หรือเกษตรอินทรีย์
- วิดีทัศน์การนำเสนอข่าวปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคม
- ใบความรู้ เรื่อง มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)

แหล่งการเรียนรู้

-

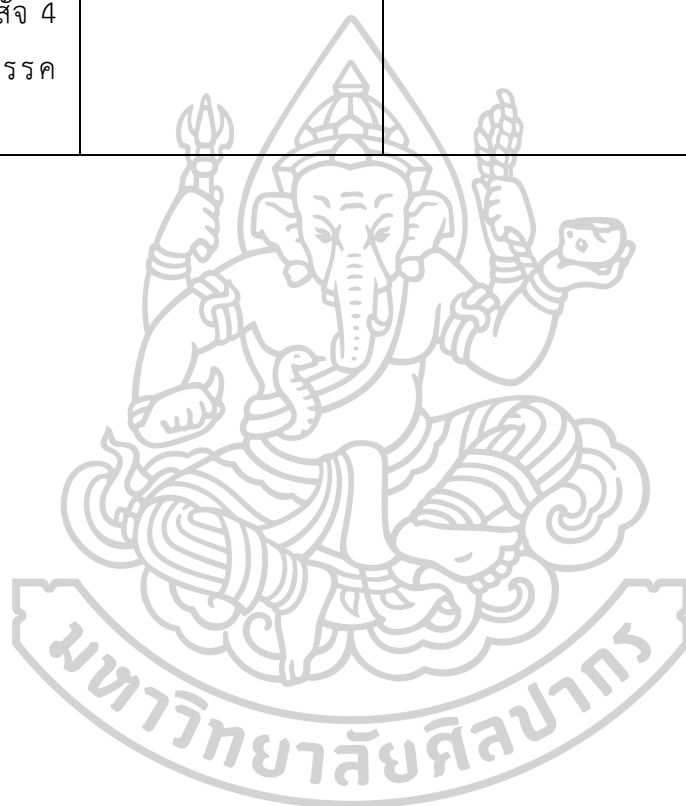
หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม

-

11. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่วัด	การวัดผล		การประเมินผล เกณฑ์การประเมิน
	เครื่องมือวัด	วิธีการวัด	
<p>- ความรู้ (K) นักเรียนสามารถอธิบายหลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ได้</p> <p>- ทักษะกระบวนการ (P) นักเรียนสามารถยกตัวอย่างแนวทางการแก้ปัญหาโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของมรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ได้</p>	<p>- แบบบันทึกผลการอภิปรายกลุ่ม</p>	<p>- ประเมินแบบบันทึกผลการอภิปรายกลุ่ม</p>	<p>ผ่านเกณฑ์เมื่อนักเรียนมีผลการประเมินอยู่ในระดับ ดี</p>

สิ่งที่จะวัด	การวัดผล		การประเมินผล เกณฑ์การประเมิน
	เครื่องมือวัด	วิธีการวัด	
<p>- คุณลักษณะ/เจตคติ (A)</p> <p>นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของแนวทางแก้ปัญหาโดยใช้หลักธรรมอริยสัจ 4 ในกรอบของ มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)</p>	-แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้รายบุคคล	- สังเกตพฤติกรรม	- ผ่านเกณฑ์เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับ ดี

ใบความรู้ เรื่อง มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ)

มรรค

มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ หรือหมดปัญหาต่างๆ โดยสิ้นเชิง มีองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่

- 1) เห็นชอบ (สัมมาทิฐิ) คือ เห็นสิ่งต่าง ๆ ตามที่เป็นจริง
- 2) ดำริชอบ (สัมมาสังกัปปะ) คือ ไม่ลุ่มหลงมัวเมากับความสุขทางกาย ไม่พยาบาทและไม่คิดทำร้ายผู้อื่น
- 3) เจรจาชอบ (สัมมาวาจา) คือ การไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ
- 4) กระทำชอบ (สัมมากัมมันตะ) คือ ไม่ทำลายชีวิต ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติดีตททางกาม
- 5) เลี้ยงชีวิตชอบ (สัมมาอาชีวะ) คือ การทำมาหากินด้วยอาชีพที่สุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ไม่ทำกิจการในสิ่งที่เป็นผลร้ายต่อคนทั่วไป
- 6) พยายามชอบ (สัมมาวายามะ) คือ ความพยายามที่จะป้องกันมิให้ความชั่วเกิดขึ้น ความพยายามที่จะกำจัดความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป ความพยายามที่จะสร้างความดีที่ยังไม่เกิดขึ้นเกิดขึ้นและความพยายามที่จะรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่ตลอดไป
- 7) ระลึกชอบ (สัมมาสติ) ความหลงไม่ลืม รู้ตัวอยู่เสมอว่ากำลังเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามที่เป็นจริง
- 8) ตั้งจิตมั่นชอบ (สัมมาสมาธิ) คือ การที่สามารถตั้งจิตให้จดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นาน

ปัญญา 3

ปัญญา แปลว่า ความรู้ทั่ว คือ รู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน, รู้เรื่องบาปบุญคุณโทษ, รู้สิ่งที่ควรทำควรเว้น เป็นต้น เป็น **ธรรม** ที่คอยกำกับ **ศรัทธา** เพื่อให้เชื่อประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างมงาย ซึ่งประกอบด้วย

1. สุตมยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการฟัง โดยการสดับตรับฟัง การศึกษาเล่าเรียน
2. จินตามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการคิด โดยการคิดค้น การตรึกตรอง
3. ภวานามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการอบรม โดยการอบรมจิต การเจริญภาวนา

สัปปุริสธรรม

สัปปุริสธรรม แปลว่า ธรรมะของคนดี ซึ่งประกอบด้วย

1. อັถถัญญุตตา คือ ความเป็นผู้รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์และความเป็นไปของชีวิต
2. อัมมัญญุตตา คือ ความเป็นผู้รู้จักวิเคราะห์สาเหตุและผลอันเกิดจากสาเหตุดังกล่าว
3. อັถตถัญญุตตา คือ ความเป็นผู้รู้จักวิเคราะห์ตนเองทั้งในด้านความรู้ คุณธรรมและความสามารถ
4. มัตถัญญุตตา คือ ความเป็นผู้รู้จักหลักของความพอดี การดำเนินชีวิตพอเหมาะพอควร
5. กาลัญญุตตา คือ ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกกาลเทศะ
6. ปริสัถัญญุตตา คือ ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติ การปรับตนและแก้ไขตนให้เหมาะสมกับสภาพของกลุ่มและชุมชน
7. ปุคคัลลัญญุตตา คือ ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบุคคลที่มีความแตกต่างกัน

บุญกิริยาวัตร 10

บุญกิริยาวัตร 10 คือ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ, เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี, หลักการทำความดี ซึ่งประกอบด้วย

1. ทานมัย คือ ทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ
2. สีลมัย คือ ทำบุญด้วยการรักษาศีลหรือประพฤติดี
3. ภาวนามัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนาคือฝึกอบรมจิตใจ
4. อปจายนมัย คือ ทำบุญด้วยการประพฤติอ่อนน้อม
5. เวยยาวัจจมัย คือ ทำบุญด้วยการช่วยชวนชวนรับใช้
6. ปัตติทานมัย คือ ทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วนแห่งความดีให้แก่ผู้อื่น
7. ปัตตานุโมทนามัย คือ ทำบุญด้วยการยินดีในความดีของผู้อื่น
8. อัมมัสสวนมัย คือ ทำบุญด้วยการฟังธรรมศึกษาหาความรู้
9. อัมมเทสนามัย คือ ทำบุญด้วยการสั่งสอนธรรมให้ความรู้
10. ทิฏฐชุกกมัย คือ ทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง

อุบาสกธรรม

อุบาสกธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญของอุบาสก ซึ่งประกอบด้วย

1. หมั่นไปวัดตามโอกาสที่เหมาะสม เพราะ การไปวัดจะได้พบปะกับพระภิกษุผู้ทรงศีลทรงคุณธรรมหรือได้พบกับมิตรที่สนใจในเรื่องธรรมเหมือนกับเรา ย่อมได้ชื่อว่าเป็นการคบหากัลยาณมิตร หรือเรียกว่ามิตรที่ดี ซึ่งจะส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมเพิ่มขึ้น ดังพุทธสุภาษิตที่ว่า ยัมเว เสวติ ตาทิโส (ยัมเว เสวติ ตาทิโส) คบคนเช่นไรก็เป็นคนเช่นนั้นแล
2. หมั่นฟังธรรม เมื่อมีโอกาสควรใส่ใจในการฟังธรรมอยู่เสมอ เพราะการฟังธรรมเป็นเหตุให้ได้รู้สิ่งไม่รู้ ส่วนสิ่งที่รู้แล้วก็จะช่วยให้เข้าใจยิ่งขึ้น เช่น การไปวัดเพื่อฟังเทศน์ ฟังธรรมตามโอกาสต่าง ๆ ฟังการแสดงธรรมเทศนาทางวิทยุหรือทางโทรทัศน์ เป็นต้น
3. พยายามสนใจศึกษาและรักษาศีลให้บริสุทธิ์ โดยนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้ปรับปรุงวิธีการดำเนินชีวิตให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจว่าตนเองว่าเป็นพุทธศาสนิกชนที่แท้จริง
4. มีความเลื่อมใสในพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์แต่ละรูปได้เสียดละความสุขทางโลก เพื่อมาประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอันเป็นหนทางไปสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์และพระสงฆ์ยังได้ชื่อว่าเป็นผู้สืบทอดอายุของพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวตลอดไป
5. ตั้งจิตให้เป็นกุศลในขณะที่ฟังธรรม มิใช่ฟังธรรมโดยคิดในแง่ อคติ คิดขัดแย้ง พยายามฟังธรรมเพื่อก่อให้เกิดกุศล จิตใจจะได้เป็นสุข
6. ทำบุญกุศลตามหลักและวิธีการของพระพุทธศาสนา ไม่แสวงบุญนอกคำสอนของพระพุทธเจ้า ควรประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
7. ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในทุก ๆ ด้าน ถ้าสามารถช่วยเหลือพระพุทธศาสนาได้ ด้วยวิธีการใดก็ควรชวนช่วยเร่งรีบกระทำ อาทิ การตั้งชมรมพุทธศาสนในโรงเรียน ในมหาวิทยาลัย จัดให้มีการอบรมเยาวชน บุคคลทั่วไป หรือ คนต่างชาติให้เข้าใจใน พระพุทธศาสนา

มงคล 38 ประการ

มงคล คือ เหตุแห่งความสุข ความก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต ซึ่งประกอบด้วย

1. การไม่คบคนพาล
2. การคบบัญญัติ
3. การบูชาบุคคลที่ควรบูชา
4. การอยู่ในถิ่นอันสมควร
5. เคยทำบุญมาก่อน
6. การตั้งตนชอบ
7. ความเป็นพหูสูต
8. การรอบรู้ในศิลปะ
9. มีวินัยที่ดี
10. กล่าววาจาอันเป็นสุภาสิต
11. การบำรุงบิดามารดา
12. การสงเคราะห์บุตร
13. การสงเคราะห์ภรรยา
14. ทำงานไม่ให้คั่งค้าง
15. การให้ทาน
16. การประพฤติธรรม
17. การสงเคราะห์ญาติ
18. ทำงานที่ไม่มีโทษ
19. ละเว้นจากบาป
20. สำรวมจากการดื่มน้ำเมา
21. ไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย
22. มีความเคารพ
23. มีความถ่อมตน
24. มีความสันโดษ
25. มีความกตัญญู
26. การฟังธรรมตามกาล
27. มีความอดทน
28. เป็นผู้ว่าง่าย
29. การได้เห็นสมณะ
30. การสนทนาธรรมตามกาล
31. การบำเพ็ญตบะ
32. การประพฤติพรหมจรรย์
33. การเห็นอริยสัจ
34. การทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพาน
35. มีจิตไม่หวั่นไหวในโลกธรรม
36. มีจิตไม่เศร้าโศก
37. มีจิตปราศจากกิเลส
38. มีจิตเกษม

12. กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. บันทึกผลหลังการสอน

13.1 สรุปผลการเรียนการสอน

1) นักเรียนเข้าเรียน จำนวน ..... คน

ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้.....คน คิดเป็นร้อยละ.....

ไม่ผ่านจุดประสงค์.....คน คิดเป็นร้อยละ.....

ได้แก่

1. ....

2. ....

3. ....

นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ได้แก่

1. ....

2. ....

2) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ (K)

3) นักเรียนมีความรู้เกิดทักษะ (P)

4) นักเรียนมีเจตคติ ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม (A)

.....

13.2 ปัญหา/อุปสรรค /แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

13.3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(นายกันตภณ ชื่นกลั่นรูป)

ตำแหน่ง ครูผู้สอน

ความเห็นของหัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

ได้ทำการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของนายกันตภณ ชื่นกลั่นรูป แล้วมีความคิดเห็นดังนี้

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

- ดีมาก
- ดี
- พอใช้
- ควรปรับปรุง

2. การจัดกิจกรรมได้นำเอากระบวนการเรียนรู้

- เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการสอนได้อย่างเหมาะสม
- ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

- นำไปใช้ได้จริง
- ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(นายธีรศักดิ์ มังคุด)

หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ

ความเห็นผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

สีบตำรวจเอก

(สาธิต จ้อยเจริญ)

ผู้อำนวยการโรงเรียนสถาพรวิทยา

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ส 1.1

รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ม.3/6 อธิบายสังฆคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

ม.3/7 เห็นคุณค่าและวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการมีครอบครัว

คำชี้แจง กรุณาอ่านให้เข้าใจก่อนทำแบบทดสอบ

- 1) แบบทดสอบฉบับนี้ เป็นแบบเลือกตอบ (ปรนัย) 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงตัวเลือกเดียวของแต่ละข้อ พร้อมทั้งทำเครื่องหมายกากบาท (x) ลงในช่องตัวเลือกของกระดาษคำตอบ
- 2) ให้ใช้ปากกาหมึกน้ำเงิน/หมึกดำ ในการทำแบบทดสอบ
- 3) ห้ามนักเรียน/ผู้เข้าสอบ นำแบบทดสอบและกระดาษคำตอบออกจากห้องสอบ
- 4) ไม่อนุญาตให้นักเรียน/ผู้เข้าสอบออกจากห้องสอบ ก่อนหมดเวลาสอบ

1. พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าปฏิบัติดีแล้ว จากข้อความข้างต้นนั้นมีความหมายตรงกับข้อใด
  - ก. สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฆ์*
  - ข. อุชุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฆ์
  - ค. ญายปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฆ์
  - ง. สามิฉิปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฆ์
2. การปฏิบัติอย่างไรจึงถือว่าเป็นการปฏิบัติ ที่ถูกต้องตามหลักพุทธคุณ 9
  - ก. ไม่ปฏิบัติเป็นคนลวงโลก ไม่มีมายาสาโยช
  - ข. ปฏิบัติไม่ผิดเพี้ยนไปจากหลักคำสอนของพระศาสนา
  - ค. พระสงฆ์สาวกผู้ปฏิบัติตามทางสายกลาง (มีฉนิมปฏิบาท)*
  - ง. เป็นผู้ปฏิบัติตั้งอยู่ในสังวร สมควรที่จะได้รับความเคารพนับถือ
3. การเวียนเทียนในรอบที่ 3 เพื่อระลึกถึงคุณความดีของพระสงฆ์ นักเรียนควรสวดมนต์บทใด
  - ก. พระพุทธคุณ
  - ข. พระธรรมคุณ
  - ค. พระสังฆคุณ*
  - ง. ไตรสรณคัมภ์
4. หากพระสงฆ์ขาดคุณสมบัติในสังฆคุณ 9 ข้อสามิฉิปฏิปันโนจะส่งผลอย่างไร
  - ก. ไม่สมควรแก่การต้อนรับ
  - ข. ไม่ได้รับความเคารพนับถือ*
  - ค. ไม่สมควรแก่การได้รับของถวาย
  - ง. ไม่สมควรแก่การที่จะได้รับของบริจาค
5. พระสงฆ์เป็นเพื่อนาบุญของโลกเปรียบได้กับข้อใด
  - ก. การทำนาต้องเลือกเมล็ดพันธ์ที่ดี
  - ข. ฝึนนาที่กว้างขวาง เมื่อปลูกพืชใดย่อมได้ผลผลิตมาก
  - ค. เมล็ดพันธ์ที่ดียอมเจริญเติบโตได้ดี แม้ปลูกในที่นาที่แห้งแล้ง
  - ง. ฝึนนาที่มีดินดี เมื่อหว่านหรือปลูกพืชใดย่อมได้ผลผลิตสมบูรณ์*
6. หากพระสงฆ์เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว ย่อมส่งผลตามข้อใด
  - ก. ย่อมส่งผลให้เข้าถึงซึ่งพระนิพพาน*
  - ข. ย่อมส่งเสริมบารมีให้เป็นที่ศรัทธาแก่คนทั่วไป
  - ค. ย่อมส่งผลให้ได้รับการสักการะจากคนทั่วไป
  - ง. ย่อมมีความเป็นธรรมชาติ กลมเกลียวกับพระศาสนา
7. การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ตามบทสรรเสริญพระสังฆคุณ 9 มีความสำคัญกับพระพุทธศาสนาอย่างไร
  - ก. ทำให้สังคมไทยน่าอยู่มากขึ้น
  - ข. ทำให้พุทธศาสนิกชนทำบุญมากขึ้น
  - ค. ทำให้พระพุทธศาสนายังดำรงอยู่สืบไป*
  - ง. ทำให้ผู้คนหันมานับถือพระพุทธศาสนามากขึ้น
8. การปฏิบัติตนตามคุณลักษณะของ สังฆคุณ 9 ส่งผลดีต่อพระพุทธศาสนาอย่างไร (ประเมินค่า)
  - ก. พระสงฆ์เป็นผู้ประเสริฐ
  - ข. พระสงฆ์เป็นพระอรหันต์
  - ค. พระสงฆ์ได้รับการยกย่องสรรเสริญ
  - ง. พระสงฆ์ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พุทธศาสนิกชน*
9. ผู้ที่ปฏิบัติตนตามข้อใดจึงถือได้ว่าเป็นสุปฏิปันโน
  - ก. ตมตามทำการเกษตรโดยไม่ใช้สารเคมี
  - ข. ต้นกล้าเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง*
  - ค. จี๊เอ๋ ตั้งใจเรียนหนังสือจนไม่มีเวลาช่วยงานพ่อแม่
  - ง. เต่า มักจะให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเสมอแม้ตนเองจะลำบาก
10. นักเรียนมีวิธีการที่สร้างสรรค์ในการแนะนำให้บุคคลอื่นเห็นคุณค่าของหลักสังฆคุณ 9 อย่างไร
  - ก. แนะนำพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบให้เพื่อนรู้จัก
  - ข. ชักชวนเพื่อนให้ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
  - ค. แสดงความเคารพต่อพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบให้เห็น
  - ง. ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ*

11. หลักธรรมใดจัดอยู่ในเรื่องทุกข์ ซึ่งเป็นหลักธรรมควรรู้
- ก. ขันธ์ 5*
  - ข. วิบัติ 4
  - ค. อริยสัจ 4
  - ง. อบายมุข 6
12. ข้อใดต่อไปนี้อธิบายเรื่อง ทุกข์คือธรรมที่ควรรู้ได้ถูกต้อง
- ก. เป็นหลักธรรมที่ควรศึกษา
  - ข. เป็นหลักธรรมที่ควรพิจารณาให้รู้*
  - ค. เป็นหลักธรรมที่ควรนำมาปฏิบัติ
  - ง. เป็นหลักธรรมที่ควรวิเคราะห์ให้ชัดเจน
13. นักเรียนนำความรู้เรื่องขันธ์ 5 ซึ่งจัดอยู่ในหมวดทุกข์ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
- ก. แก้วยึดมั่น ถือมั่น
  - ข. ทำให้เจริญยิ่งขึ้นไป
  - ค. นำมาปรุงแต่งให้จิตคิดแต่สิ่งที่ดี
  - ง. รู้เท่าทันตามสภาพความเป็นจริง*
14. เอ ไม่ตั้งใจเรียน เพราะคิดถึงความงามของแฟนสาวที่ตนรักแสดงว่า เขากำลังหลงใหลในเรื่องใด
- ก. รูปขันธ์*
  - ข. สังขารขันธ์
  - ค. เวทนาขันธ์
  - ง. วิญญาณขันธ์
15. แก้วตาเป็นพนักงานบริษัทที่ถูกเพื่อนร่วมงานเอาเปรียบอยู่เสมอจนแก้วตาทนไม่ได้จึงตัดสินใจลาออก ความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับแก้วตา สอดคล้องกับหลักไตรลักษณ์ใด
- ก. ความทุกข์จากการยึดมั่น (อิตตา)
  - ข. ความทุกข์ที่เกิดจากภาวะบีบคั้น (ทุกขตา)*
  - ค. ความทุกข์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง (อนิจจตา)
  - ง. ความทุกข์จากการไม่ได้เป็นเจ้าของ (อนัตตา)
16. วัฏฏะ 3 ถูกจัดเข้าในหลักธรรมใด
- ก. ทุกข์
  - ข. สมุทัย*
  - ค. นิโรธ
  - ง. มรรค
17. ข้อใดต่อไปนี้อธิบายความหมายของกรรมได้อย่างถูกต้อง
- ก. การกระทำที่ไม่เจตนา
  - ข. การกระทำที่ไม่หวังผลตอบแทน
  - ค. การกระทำซึ่งประกอบด้วยเจตนา*
  - ง. การกระทำที่เกิดจากความประมาท
18. สมชายอยากได้บ้านสวยๆ และรถยนต์คันใหม่ แสดงว่าสมชายเกิดค้นหาข้อใด
- ก. ภาวตัณหา*
  - ข. วิภวตัณหา
  - ค. กามตัณหา
  - ง. อบายมุข 4
19. ในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หากนักเรียนจะหาสาเหตุของปัญหา นักเรียนจะเลือกใช้หลักธรรมใดในหลักอริยสัจ 4
- ก. ทุกข์
  - ข. สมุทัย*
  - ค. นิโรธ
  - ง. มรรค
20. บุคคลใดต่อไปนี้อธิบายได้ว่าเป็นผู้รู้หรืออริยสัจ 4 เรื่องสมุทัยมากที่สุด
- ก. พลเสียดใจที่มีคนด่าทอว่าเห็นแก่ตัว
  - ข. จู๊รู้ว่าที่ตนเองสอบไม่ผ่านเพราะไม่ตั้งใจเรียน*
  - ค. ก๊กผ่านการทดสอบวิชาภาษาอังกฤษทุกครั้ง
  - ง. จำตั้งใจเรียน ทบทวนบทเรียน อ่านหนังสืออยู่เสมอ
21. หากวิเคราะห์เรื่องราวอุปสมเฝ้าทรัพย์ที่ทนทุกข์เฝ้าสมบัติไม่ได้ผู้ใดเกิดแล้ว สะท้อนให้เห็นว่าสาเหตุแห่งความทุกข์เกิดจากสิ่งใด
- ก. ทิฏฐิ
  - ข. วิบากวัฏฏะ
  - ค. เกิดจากกรรมวัฏฏะ
  - ง. ความยึดมั่น ถือมั่น (อุปทาน)*
22. เมื่อเรามีความทุกข์เกิดขึ้นในใจ เราควรรู้หลักอริยสัจ 4 ข้อใด เพื่อป้องกันปัญหาให้พ้นจากความทุกข์
- ก. ทุกข์
  - ข. สมุทัย*

23. การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎแห่งกรรม มีประโยชน์ในด้านใด
- ทำให้พ้นจากความทุกข์
  - มีความเข้าใจในหลักกรรม
  - ทำให้รู้จักกรรมแต่ละประเภท
  - ทำให้เราไม่ตกเป็นทาสของกิเลส*
24. นักเรียนสามารถกำจัดอำนาจของกิเลส กรรม และวิบากได้ด้วยวิธีต่างๆ ยกเว้น ข้อใด
- ยึดมั่นในทิวทัศน์*
  - สร้างกุศลกรรม
  - ยึดมั่นในสัมมาทิวทัศน์
  - ประกอบสัมมาอาชีพ
25. นักเรียนสามารถนำหลักกรรมในข้อใด ไปประยุกต์ใช้ในการกำจัดกิเลสที่เป็นขัดขวางไม่ให้เข้าถึงความจริง (ปัจจัยธรรม 3)
- สังคหวัตถุ
  - พรหมวิหาร
  - สัมมาสังกัปปะ*
  - สัพปุริสธรรม
26. ข้อใดกล่าวถึงความหมายของวิมุตติ 5 ได้ถูกต้อง
- จิตที่ดับกิเลสไว้
  - ความอดทนต่อกิเลส
  - ความหลุดพ้นที่ไม่มีกิเลส*
  - การทำให้มีเกิดขึ้นของสิ่งที่ปรารถนา
27. ข้อใดอธิบายถึงลักษณะของประโยชน์ปัจจุบัน
- ปรมาตถะ
  - กรรมวิญญูชะ
  - ทิฐฐธัมมิกัตถะ*
  - สัมปรายิกัตถะ
28. ประโยชน์สูงสุดหรือประโยชน์ที่แท้จริงของศาสนาพุทธคือข้อใด
- การบรรลุนิพาน*
  - การหลุดพ้นจากการเกิด
  - การเกิดในภพภูมิที่ประเสริฐ
  - การหลุดพ้นจากการเจ็บป่วย
- ค. นิโรธ
- ง. มรรค
29. ถ้าเราต้องการดับความทุกข์ควรปฏิบัติตามหลักกรรมข้อใด
- อตถะ 3*
  - ปัญญา 3
  - มงคล 38
  - บุญกิริยาวัตถุ 10
30. ในการสอบเข้าเรียนต่อระดับมหาวิทยาลัย นิสาสอบผ่านเข้าเรียนตามที่ตั้งใจไว้ ถ้าเปรียบเทียบกับตามนัยของอริยสังคมาความสำเร็จของนิสาตรงกับข้อใด
- ทุกข
  - สมุทัย
  - นิโรธ*
  - มรรค
31. เพราะเหตุใด อตถะ 3 จึงจัดเป็นหลักกรรมที่ควรบรรลุ
- เป็นประโยชน์ที่ได้รับจากผู้อื่น
  - เป็นประโยชน์ที่จะทำให้ชีวิตมีความสุขสบาย
  - เป็นประโยชน์ที่ทุกคนจะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน
  - เป็นประโยชน์เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะหลุดพ้นจากความทุกข์ในปัจจุบัน เบื้องหน้า และตลอดกาล*
32. การดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตรงกับหลักกรรมข้อใด
- กาลัญญุตตา
  - ธัมมัญญุตตา
  - มัตตัญญุตตา*
  - อัตตัญญุตตา
33. เพราะเหตุใดพระพุทธศาสนาจึงกล่าวว่าภาวนามยปัญญาเป็นปัญญาชั้นสูงสุด
- เป็นองค์ความรู้ใหม่
  - เป็นความรู้ที่แท้จริง
  - เป็นความรู้ที่เกิดจากภาคปฏิบัติ*
  - เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นง่ายกว่าปัญญาประเภทอื่น

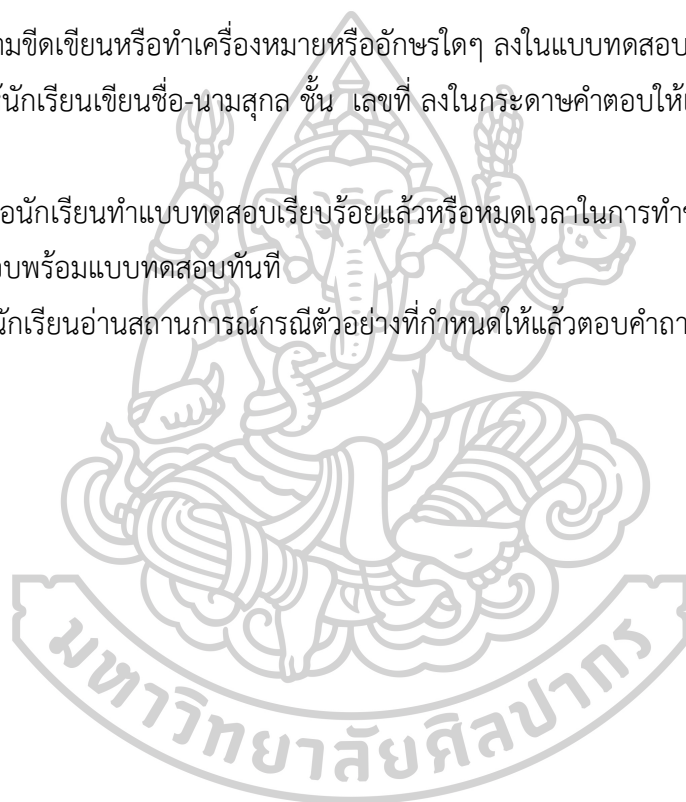
34. หลักธรรมในข้อใดแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอุฏฐานะสัมปทากับสมชีวิตาได้ถูกต้อง
- มีความสุขในการประกอบอาชีพสุจริต*
  - มีความเป็นอยู่สมควรกับฐานะของตนเอง
  - ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ
  - การรักษาทรัพย์สินที่หามาได้โดยชอบธรรม
35. ข้อใดแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการบรรลุนิพพานตามหลักปรมัตถะได้ถูกต้อง
- การมีอคติ 4
  - การมีมิจฉาทิฎฐิ
  - การยึดมั่นในอัตตา
  - การละสังโยชน์ 10*
36. ข้อใดตรงกับหลักธรรมที่ควรเจริญ
- ทุกข์
  - สมุทัย
  - นิโรธ
  - มรรค*
37. มรรคมองค์ 8 สามารถสรุปย่อได้ตามข้อใด
- ศีล สมาธิ ปัญญา*
  - ศรัทธา สติ ปัญญา
  - ศรัทธา วิริยะ สติ
  - สติ สมาธิ ปัญญา
38. เพราะเหตุใด มรรค จึงได้ชื่อว่าเป็นหลักธรรมที่ควรเจริญ
- เพราะจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต
  - เพราะหากทำให้เกิดขึ้นกับตัวแล้วจะมีความสุข
  - เพราะเป็นหลักธรรมที่ทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์*
  - เพราะหากปฏิบัติแล้วจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น
39. ถ้าต้องการเรียนหนังสือให้เข้าใจ จะต้องเรียนอย่างมีสมาธิ หากวิเคราะห์ตามแนวทางของมรรคแล้ว การมีสมาธิ
- ในการเรียนจะต้องใช้หลักธรรมใด
- สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ*
  - สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ
  - สัมมาทิฎฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวายามะ
40. บุคคลใดต่อไปนี้ถือได้ว่าเป็นผู้ประกอบสัมมาอาชีวะ
- ครูช่วยสอนนักเรียนอย่างตั้งใจ*
  - ชาวนาใช้สารเคมีในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
  - ชิตขายแอมสราคาแพงขึ้น ในช่วงสถานการณ์โควิด
  - ลุงพลตั้งศาลเจ้าแม่ตะเคียนเพื่อให้ชาวบ้านมาบูชาสักการะ และทำบุญ
41. เพราะเหตุใด มรรคมองค์ 8 หรือมัชฌิมาปฏิปทา จึงจัดเป็นหนทางนำไปสู่ความดับทุกข์
- เป็นหลักธรรมที่ยึดทางสายกลาง*
  - เป็นหลักธรรมที่มุ่งเน้นอัตตาเป็นหลัก
  - เป็นหลักธรรมที่เป็นธรรมของสัตว์บุรุษ
  - เป็นหลักธรรมที่แสวงหาความสุขในชีวิต
42. การปลูกฝังคุณธรรม ระเบียบวินัย และให้ความรู้แก่เด็กในฐานะครูควรปฏิบัติตามนัยของ มรรค ข้อใด
- สัมมาวาจา
  - สัมมาสมาธิ
  - สัมมาอาชีวะ*
  - สัมมาวายามะ
43. ประโยชน์สูงสุดของการเจริญมรรค คือข้อใด
- เข้าสู่นิพพาน*
  - เรียนได้เกรด A
  - ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน
  - เป็นที่รักของเพื่อนร่วมงาน
44. ข้อใดระบุความสัมพันธ์หลักธรรม “มรรคมองค์ 8” ได้ถูกต้อง
- สัมมาวาจา / เจริญชอบ / พุดส่อเสียด พุดคำหยาบ พุดเพื่อเจ้า
  - สัมมาอาชีวะ / กระทำชอบ / เว้นจากมิฉฉาชีพ ประกอบแต่อาชีพสุจริต
  - สัมมาสังกัปปะ / ความดำริชอบ / คิดถูกต้อง คิดในทางที่ดี ไม่คิดโลก*
  - สัมมาสมาธิ / ระลึกชอบ / การใช้สมาธิในทางที่ถูกต้อง ตั้งใจกระทำในสิ่งที่ดีงาม

แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา มีคำถามทั้งหมด จำนวน 3 ข้อ ใช้เวลาทำข้อละ 20 นาที
  2. คำถามในแบบวัดนี้เป็นแบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วยทักษะย่อย 5 ด้าน คือ ทักษะการจำแนก ทักษะการจัดหมวดหมู่ ทักษะการเชื่อมโยง ทักษะการสรุปความ ทักษะการประยุกต์
  3. ห้ามขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายหรืออักษรใดๆ ลงในแบบทดสอบ
  4. ให้นักเรียนเขียนชื่อ-นามสกุล ชั้น เลขที่ ลงในกระดาษคำตอบให้เรียบร้อยและจึงลงมือทำข้อสอบ
  5. เมื่อนักเรียนทำแบบทดสอบเรียบร้อยแล้วหรือหมดเวลาในการทำข้อสอบให้ส่งกระดาษคำตอบพร้อมแบบทดสอบทันที
- คำชี้แจง** ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์กรณีตัวอย่างที่กำหนดให้แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

สถานการณ์กรณีตัวอย่างที่ 1

หัวข้อข่าว ไทยรัฐออนไลน์ (12 ธ.ค. 2563)

ใจกำแพงฯเดือด คว่าไ้ตะ-เก๊าอี้ ขว้างกันสุดสุด ในงานจิวประจำปี ที่ชาณฯ คนร่วมงาน
วิ่งหลบลูกหลงวุ่น ผ่าน 20 นาทีเหตุสงบ มีคนเจ็บนับ 10 ราย

ที่มา <https://www.thairath.co.th/news/local/north/1993405>

เนื้อหาข่าวโดยสรุป

เมื่อเวลา 23.00 น. วันที่ 10 ธ.ค.63 ผู้ใช้เฟซบุ๊กชื่อ "Nontiya Seebangtel" และ "Chatchai Ni" ได้โพสต์และไลฟ์สดเหตุการณ์การทะเลาะวิวาทในงานคอนเสิร์ตมททรรมรถแห่งประเทศไทยใน จ.กำแพงเพชร ซึ่งขณะที่รถแห่ได้ทำการแสดงอยู่นั้น กลุ่มวัยรุ่นหลายสิบคนได้มีปากเสียงทะเลาะวิวาทกันอย่างชุลมุน โดย ใช้เก๊าอี้ โต๊ะ เหยือกเบียร์ และถังน้ำแข็ง ขว้างปาโยนใส่กันอย่างดุเดือด ทำให้ผู้ที่มาร่วมงานต่างพากันวิ่งหลบ เพราะกลัวโดนลูกหลง จนทำให้มีผู้บาดเจ็บนับ 10 ราย

1. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น สาเหตุของปัญหาคืออะไร (ทักษะการจำแนก)

แนวการตอบ.....สาเหตุของปัญหาจากสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น เกิดจากการดื่มสุราของกลุ่มวัยรุ่น จนขาดสติ และเกิดการเขม่นซึ่งกันและกันจนนำไปสู่การทะเลาะวิวาทดังกล่าว.....

2. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น สามารถนำไปสู่ปัญหาสังคมด้านอื่นๆ อะไรบ้าง (ทักษะการจัดหมวดหมู่)

แนวการตอบ.....การใช้ความรุนแรงอันเกิดจากการทะเลาะวิวาทเป็นการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว อาจนำไปสู่ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านการศึกษา และ ปัญหาอาชญากรรมต่างๆ เป็นต้น.....

3. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น ก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวและสังคมอย่างไร (ทักษะการเชื่อมโยง)

แนวคำตอบ.....ปัญหาต่อครอบครัว คือ บิดา มารดาเสื่อมเสียชื่อเสียงและอาจถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย...และส่งผลให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้.....
.....ปัญหาต่อสังคม คือ สังคมเดือดร้อน...เกิดความหวาดระแวงและส่งผลให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมได้.....

4. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น ควรเกิดขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด (ทักษะการสรุปความ)

แนวคำตอบ.....ไม่ควรเกิดขึ้น เพราะ การใช้ความรุนแรงอันเกิดจากการทะเลาะวิวาทอาจส่งผลให้เกิดการได้รับบาดเจ็บถึงขั้นพิการ หรือเสียชีวิต อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเดือนร้อนให้ผู้อื่นด้วย..

5. หากนักเรียนอยู่ในเหตุการณ์หรือสถานการณ์กรณีตัวอย่างดังกล่าว นักเรียนจะมีแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอด จากการได้รับผลกระทบอย่างไร (ทักษะการประยุกต์)

แนวคำตอบ.....หากข้าพเจ้าอยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าว ข้าพเจ้าจะระมัดระวังตัวไม่เข้าไปอยู่ในสถานที่ที่เกิดการทะเลาะวิวาทหรือจะเกิดการทะเลาะวิวาท หรือเมื่อเกิดการทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นข้าพเจ้าจะดำเนินการแจ้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อระงับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น.....

สถานการณ์กรณีตัวอย่างที่ 2

หัวข้อข่าว ไทยรัฐออนไลน์ (14 ก.พ. 2564)

นักศึกษาสาววัย 17 ปี ตั้งท้องใกล้คลอดทำแท้งด้วยตัวเองจนทารกทะลักออกมาเสียชีวิต ส่วนตัวเองตกเลือดปางตาย พ่อมาเห็นรีบหามส่งโรงพยาบาล

ที่มา <https://www.thairath.co.th/news/local/south/2032171>

เนื้อหาข่าวโดยสรุป

เมื่อเวลา 22.00 น. วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2564 พ.ต.ท.ศุภชัย เพ็ชรสกุล สว.(สอบสวน) สภ.เมืองชุมพร ได้รับแจ้งว่าได้รับผู้ป่วยรายหนึ่งที่มีอาการตกเลือดอย่างรุนแรง ภายในช่องคลอดมีรกเด็กติดอยู่ ซึ่งผู้ป่วยรายดังกล่าวยอมรับสารภาพว่า พยายามทำแท้งเองจนทารกทะลักออกมาเสียชีวิต และนำศพทารกยัดใส่ไว้ในกล่องพลาสติกภายในห้องนอนที่บ้านแห่งหนึ่งในพื้นที่ตำบลนาทุ่ง อ.เมือง จ.ชุมพร เจ้าหน้าที่จึงเดินทางไปตรวจสอบที่บ้านหลังดังกล่าวพร้อมแพทย์และหน่วยกู้ภัยสายชล มูลนิธิชุมพรการกุศลสงเคราะห์

1. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น สาเหตุของปัญหาคืออะไร (ทักษะการจำแนก)

แนวการตอบ.....การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจนนำไปสู่การตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์.....

2. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น สามารถนำไปสู่ปัญหาสังคมด้านอื่นๆ อะไรบ้าง (ทักษะการจัดหมวดหมู่)

แนวการตอบ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจนนำไปสู่การตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาครอบครัว ปัญหาทางการศึกษา เป็นต้น.....

3. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น ก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวและสังคมอย่างไร (ทักษะการเชื่อมโยง)

แนวการตอบ ..ปัญหาต่อครอบครัว คือ บิดา..มารดาเสื่อมเสียชื่อเสียงส่งผลให้เกิดปัญหา

ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้ เช่น การใช้ความรุนแรง..การติดเชื่อ เอชไอวี..การหย่าร้างและเกิดปัญหาฐานะทางการเงินในการเลี้ยงดูบุตร.. เป็นต้น.....

.....ปัญหาต่อสังคม คือ หากตั้งครรภ์โดยการถูกข่มขืน ล่อลวง บังคับ ชื่นใจอาจได้รับโทษในการถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย สิ่งส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวขาดความอบอุ่นและหากเด็กที่เกิดขึ้นจากครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมในการดูแลเลี้ยงดูจะส่งผลทำให้เด็กที่เกิดมาไม่มีคุณภาพ.. เป็นต้น

4. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น ควรเกิดขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด (ทักษะการสรุปความ)

แนวการตอบ ไม่ควรเกิดขึ้น เพราะ การทำแท้งที่ผิดวิธีหรือผิดกฎหมาย จะส่งผลทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตได้และยังเกิดการติดเชื้อจนนำไปสู่การเสียชีวิต.. เป็นต้น.....

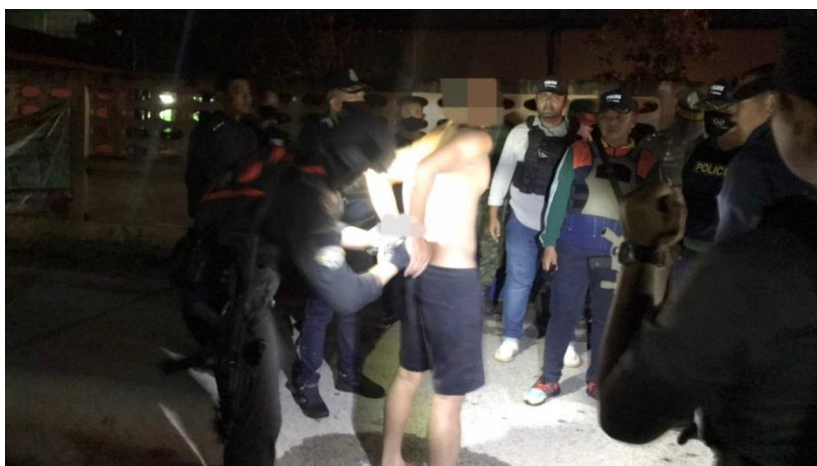
5. หากนักเรียนอยู่ในเหตุการณ์หรือสถานการณ์กรณีตัวอย่างดังกล่าว นักเรียนจะมีแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอด จากการได้รับผลกระทบอย่างไร (ทักษะการประยุกต์)

แนวการตอบ หากข้าพเจ้าตั้งครรภ์อันไม่พึงประสงค์หรือท้องก่อนวัยอันควรนั้น..ข้าพเจ้าจะนำเรื่องราวดังกล่าว ไปปรึกษาบิดา มารดาหรือผู้ใหญ่ที่ตนเองนับถือหรือไว้ใจ หรือนำเรื่องราวปัญหาที่เกิดขึ้นไปปรึกษา ครูที่ปรึกษาที่โรงเรียน เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดร่วมกันหรือนำเรื่องราวปัญหาที่เกิดขึ้นไปปรึกษาหมอมที่มีความรู้ด้านการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์.....

สถานการณ์กรณีตัวอย่างที่ 3

หัวข้อข่าว ไทยรัฐออนไลน์ (8 เม.ย. 2564)

ด.ต.หลอนยา เห็นคนเป็นผี ชัก 9 มม. กระหน่ำ 3 นัด ดับญาติตัวเอง หนีกอดปืนซุกบ้านน้ำ
ไม่รอดถูกล้อมจับ หัวขึ้นโรงพักรอส่งอภุทธิยา จับตรวจจี้-แจ้งข้อหา ผบช.ภ.9 สั่งฟันทุกฐานความผิด

ที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/crime/2065627>

เนื้อหาข่าวโดยสรุป

เมื่อวันที่ 7 เม.ย.64 พ.ต.อ.สมชาย นพศรี ผกก.สภ.คลองแจ๊ะ รับรายงานเหตุยิงกันเสียชีวิต
จึงรีบตรวจสอบที่เกิดเหตุ ที่เกิดเหตุอยู่บริเวณหน้าบ้าน พบศพผู้เสียชีวิตเป็นชาย 1 ราย ทราบชื่อ
นายธิยุทธ เกตุสุริยงต์ อายุ 39 ปี ถูกยิงด้วยอาวุธปืนกล็อก ขนาด 9 มม. เข้าที่ศีรษะและลำตัว
จำนวน 3 นัด ส่วนผู้ ก่อเหตุ คือ ด.ต.อิสรา เกตุสุริยงค์ อายุ 38 ปี เป็นตำรวจ สภ.สะเดา ตำแหน่ง
ผบก.หมู่งานป้องกันปราบปราม ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องกับผู้ตาย สอบถาม นางวันเพ็ญ เกตุสุริยงค์ อายุ
66 ปี มารดา ด.ต.อิสรา เล่าว่า ด.ต.อิสรา มีอาการประสาทหลอน เนื่องจากเสพยาเสพติดมานาน ที่
ผ่านมาได้พาไปรักษาที่ รพ.สงขลานครินทร์ หยอดเงินไปหลายแสนบาท ตอนหลังอาการดีขึ้นก็กลับมา
ทำงาน และย้ายไปหลายที่ ล่าสุดถูกย้ายมาที่ สภ.สะเดา ส่วนสาเหตุนั้น ด.ต.อิสรา อ้างว่าเป็นการยิง
ไล่ผี เนื่องจากหลอนยาเห็นคนกลายเป็นผี

1. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น สาเหตุของปัญหาคืออะไร (ทักษะการจำแนก)

แนวการตอบ การเสพยาเสพติดเป็นเวลานานจนมีอาการประสาทหลอน.....

2. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น สามารถนำไปสู่ปัญหาสังคมด้านอื่นๆ อะไรบ้าง (ทักษะการจัดหมวดหมู่)

แนวคำตอบ การเสพยาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อและนำไปสู่ปัญหาต่างๆที่เป็นอันตรายต่อสังคม เช่น...ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาปัญหาอาชญากรรมต่างๆ... เป็นต้น.....

3. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น ก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัวและสังคมอย่างไร (ทักษะการเชื่อมโยง)

แนวคำตอบ ปัญหาต่อครอบครัว คือ บิดา มารดาเสื่อมเสียชื่อเสียงส่งผลให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัวได้ เช่น การใช้ความรุนแรง... เลียทรัพย์สินที่จะต้องซื้อยามาเสพ และรักษาตัว... ทำลายระบบประสาทสมอง จิตใจเสื่อม ซึมเศร้า กังวล เลื่อนลอย และเป็นโรคจิตจากพิษยานั้นๆ..... ปัญหาต่อสังคม... คือ เป็นภัยต่อสังคม มีโอกาสเป็นอาชญากรฆ่าผู้อื่นเสียชีวิตได้.....

4. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์กรณีตัวอย่างข้างต้น ควรเกิดขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด (ทักษะการสรุปความ)

แนวคำตอบ ไม่ควรเกิดขึ้น เพราะ... การเสพยาเสพติดเป็นปัญหาต่อคนรอบข้างหากมีการเสพจำนวนมากอย่างต่อเนื่องจะส่งผลกระทบต่อระบบประสาท และยังเป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่น ชุมชนและประเทศชาติ... เพิ่มงบประมาณของประเทศไทยในการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาด้วย.....

5. หากนักเรียนอยู่ในเหตุการณ์หรือสถานการณ์กรณีตัวอย่างดังกล่าว นักเรียนจะมีแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอด จากการได้รับผลกระทบอย่างไร (ทักษะการประยุกต์)

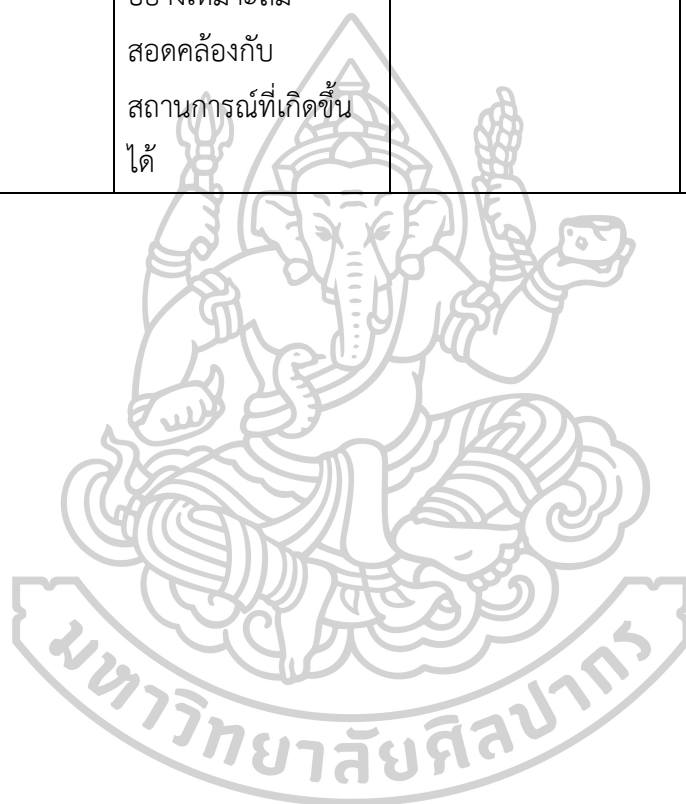
แนวคำตอบ หากข้าพเจ้าเป็นญาติ พี่ น้อง เพื่อนร่วมงานหรือเป็นผู้บังคับบัญชา ข้าพเจ้าจะนำความตำรวจคนดังกล่าวไปรักษานำมัดในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการลงโทษทางวินัยในฐานะที่เป็นข้าราชการปฏิบัติตัวไม่เหมาะสม... เป็นต้น.....

เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

รายการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	3 (ดีมาก)	2 (ดี)	1 (พอใช้)
ทักษะการจำแนก	สามารถจำแนกหรือบอกสาเหตุของปัญหาอย่างมีหลักเกณฑ์และสามารถบอกรายละเอียดต่างๆได้อย่างถูกต้องชัดเจน	สามารถจำแนกหรือบอกสาเหตุของปัญหาอย่างมีหลักเกณฑ์และสามารถบอกรายละเอียดต่างๆได้	สามารถจำแนกหรือบอกสาเหตุของปัญหาได้ไม่ชัดเจน
ทักษะการจัดหมวดหมู่	สามารถอธิบายลักษณะปัญหาหรือเหตุการณ์ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกันได้อย่างถูกต้องชัดเจน	สามารถอธิบายลักษณะปัญหาหรือเหตุการณ์ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกันได้	สามารถอธิบายลักษณะปัญหาหรือเหตุการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเข้าด้วยกันได้ไม่ชัดเจน
ทักษะการเชื่อมโยง	สามารถอธิบายผลกระทบของปัญหาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่ครอบครัวและสังคมได้อย่างถูกต้องชัดเจน	สามารถอธิบายผลกระทบของปัญหาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่ครอบครัวหรือสังคมได้	สามารถอธิบายผลกระทบของปัญหาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่ครอบครัวและสังคมได้ไม่ชัดเจน
ทักษะการสรุปความ	สามารถตัดสินข้อมูลหรือประเด็น จากเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่กำหนดให้ ว่าควรกระทำหรือไม่กระทำได้อย่างมีเหตุผล	สามารถตัดสินข้อมูลหรือประเด็น จากเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่กำหนดให้ ว่าควรกระทำหรือไม่กระทำ แต่ไม่มีการอธิบายเหตุผลประกอบ	สามารถตัดสินข้อมูลหรือประเด็น จากเหตุการณ์ เรื่องราว และสถานการณ์ที่กำหนดให้ ว่าควรกระทำหรือไม่กระทำได้ไม่ชัดเจน

รายการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	3 (ดีมาก)	2 (ดี)	1 (พอใช้)
ทักษะการประยุกต์	สามารถยกตัวอย่างวิธีการแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอด จากการได้รับผลกระทบได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้	สามารถยกตัวอย่างวิธีการแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอด จากการได้รับผลกระทบได้	สามารถยกตัวอย่างวิธีการแก้ปัญหาหรือเอาตัวรอด จากการได้รับผลกระทบได้ไม่ชัดเจน

แบบสอบถามความคิดเห็น

รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

แบบสอบถามความคิดเห็นฉบับนี้สร้างขึ้น เพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งผลการสำรวจที่ได้จะนำไปพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพต่อไป

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง ให้ตรงกับระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ระดับความพึงพอใจ 5 : มากที่สุด 4 : มาก 3 : ปานกลาง 2 : น้อย 1 : น้อยที่สุด

กิจกรรม	ความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
1) ครูผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน					
2) กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา					
3) กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้เกิดการคิดและตัดสินใจ					
4) กิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด					
5) กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน					
2. ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้					
1) การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน					

กิจกรรม	ความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
2) บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย					
3) บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม					
4) บรรยากาศของการเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน					
5) ครูผู้สอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันอภิปราย					
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้					
1) การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนพัฒนาการการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น					
2) การจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่นๆ ได้					
3) การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจเนื้อหาและองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น					
4) การจัดการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนตัดสินใจโดยใช้เหตุผลอย่างเหมาะสม					
5) การจัดการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองได้					

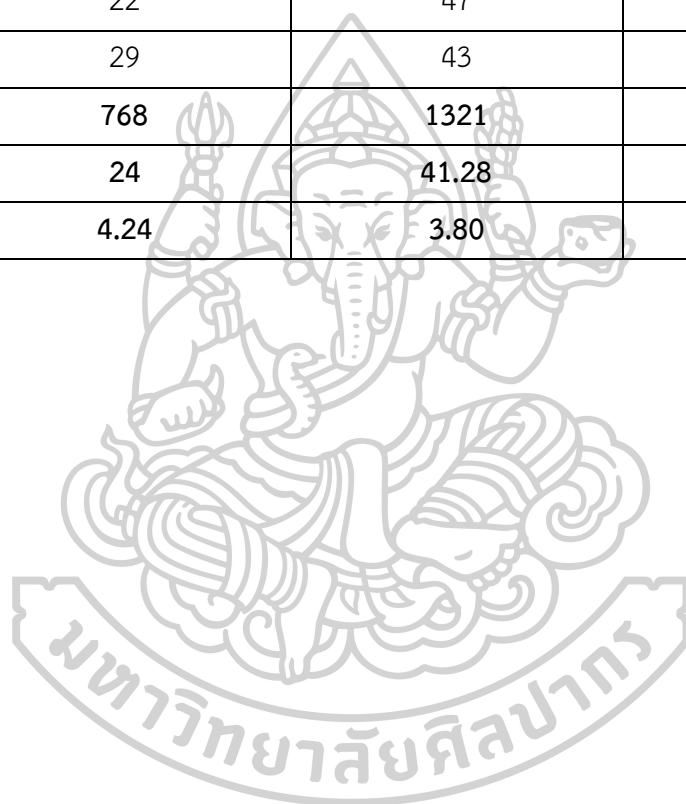

ตารางที่ 23 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง

นักเรียน คนที่	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน (50 คะแนน)	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน (50 คะแนน)	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่าง
1	26	35	9
2	22	37	15
3	28	43	15
4	23	36	13
5	24	33	9
6	21	47	26
7	24	37	13
8	23	37	14
9	24	39	15
10	26	38	12
11	20	39	19
12	20	39	19
13	21	43	22
14	29	41	12
15	21	40	19
16	20	36	16
17	20	43	23
18	20	40	20
19	22	42	20
20	21	41	20
21	27	46	19
22	21	44	23
23	39	46	7
24	29	45	16
25	25	45	20

นักเรียน คนที่	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่าง
26	21	44	23
27	32	43	11
28	21	42	21
29	24	46	22
30	23	44	21
31	22	47	25
32	29	43	14
รวม	768	1321	553
<i>M</i>	24	41.28	17.28
<i>SD</i>	4.24	3.80	4.96

ตารางที่ 24 ผลการประเมินการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 แบบประเมินการคิดวิเคราะห์ ระยะเวลาที่ 1 สถานการณ์กรณีตัวอย่างที่ 1 (กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการทำเลาะวิวาทของวัยรุ่น)

เลขที่	การคิดวิเคราะห์						
	การจำแนก	การจัดหมวดหมู่	การเชื่อมโยง	การสรุปความ	การประยุกต์	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนรวม
1	1	2	1	2	2	1.6	8
2	1	1	1	1	2	1.2	6
3	2	2	1	2	2	1.8	9
4	1	1	2	2	1	1.4	7
5	1	1	2	2	1	1.4	7
6	1	1	1	1	2	1.2	6
7	1	2	1	2	1	1.4	7
8	1	1	1	2	2	1.4	7
9	1	1	2	2	3	1.8	9
10	1	1	2	2	2	1.6	8
11	2	1	1	2	3	1.8	9
12	1	1	1	2	2	1.4	7
13	1	1	2	2	3	1.8	9
14	2	2	1	2	2	1.8	9
15	1	1	1	2	2	1.4	7
16	1	1	1	2	1	1.2	6
17	1	1	1	2	1	1.2	6
18	1	2	1	1	2	1.4	7
19	1	2	1	2	2	1.6	8
20	2	1	1	2	2	1.6	8

เลขที่	การคิดวิเคราะห์						
	การ จำแนก	การจัด หมวดหมู่	การเชื่อมโยง	การ สรุปความ	การ ประยุกต์	คะแนน เฉลี่ย	คะแนน รวม
21	2	1	2	2	2	1.8	9
22	2	1	1	1	2	1.4	7
23	2	2	2	3	3	2.4	12
24	2	2	2	2	3	2.2	11
25	2	2	2	2	2	2	10
26	2	1	2	1	2	1.6	8
27	2	2	2	3	3	2.4	12
28	2	1	1	1	2	1.4	7
29	2	2	1	1	3	1.8	9
30	2	1	1	2	2	1.6	8
31	2	1	1	2	3	1.8	9
32	2	2	1	2	2	1.8	9
<i>M</i>	1.50	1.38	1.34	1.84	2.09	-	-
<i>SD</i>	0.508	0.492	0.483	0.515	0.641	-	-

แบบประเมินการคิดวิเคราะห์ ระยะที่ 2 สถานการณ์กรณีตัวอย่างที่ 2 (กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์และท้องก่อนวัยอันควร)

เลขที่	การคิดวิเคราะห์						
	การจำแนก	การจัดหมวดหมู่	การเชื่อมโยง	การสรุปความ	การประยุกต์	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนรวม
1	2	2	2	2	3	2.2	11
2	2	2	2	2	2	2	10
3	2	2	2	3	3	2.4	12
4	2	2	2	3	2	2.2	11
5	3	2	2	3	2	2.4	12
6	2	2	2	2	3	2.2	11
7	2	2	3	2	2	2.2	11
8	2	3	3	2	2	2.4	12
9	2	3	3	2	2	2.4	12
10	2	3	2	2	2	2.2	11
11	3	3	2	2	2	2.4	12
12	2	3	2	3	2	2.4	12
13	2	2	3	2	2	2.2	11
14	2	2	3	3	3	2.6	13
15	2	2	2	3	3	2.4	12
16	2	2	3	2	2	2.2	11
17	2	2	2	2	2	2	10
18	2	2	3	2	2	2.2	11
19	2	2	3	3	2	2.4	12
20	2	2	2	3	3	2.4	12

เลขที่	การคิดวิเคราะห์						
	การ จำแนก	การจัด หมวดหมู่	การเชื่อมโยง	การ สรุปความ	การ ประยุกต์	คะแนน เฉลี่ย	คะแนน รวม
21	3	2	3	2	3	2.6	13
22	3	2	2	2	3	2.4	12
23	3	3	2	2	3	2.6	13
24	3	2	3	2	2	2.4	12
25	3	3	2	2	2	2.4	12
26	2	3	3	2	2	2.4	12
27	2	3	3	3	2	2.6	13
28	2	3	2	2	2	2.2	11
29	2	3	3	2	2	2.4	12
30	2	2	3	3	2	2.4	12
31	2	2	3	3	2	2.4	12
32	2	2	3	3	3	2.6	13
<i>M</i>	2.22	2.34	2.50	2.38	2.31	-	-
<i>SD</i>	0.420	0.483	0.508	0.492	0.471	-	-

แบบประเมินการคิดวิเคราะห์ ระยะที่ 3 สถานการณ์กรณีตัวอย่างที่ 3 (กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการ
เสพยาเสพติด)

เลขที่	การคิดวิเคราะห์						
	การ จำแนก	การจัด หมวดหมู่	การเชื่อม โยง	การ สรุปความ	การ ประยุกต์	คะแนน เฉลี่ย	คะแนน รวม
1	3	3	3	3	3	3	15
2	3	3	3	3	2	2.8	14
3	3	3	3	2	3	2.8	14
4	3	3	2	3	3	2.8	14
5	3	3	2	3	3	2.8	14
6	2	3	3	3	3	2.8	14
7	3	3	3	3	2	2.8	14
8	2	3	3	3	3	2.8	14
9	3	3	3	3	3	3	15
10	3	3	2	3	3	2.8	14
11	3	3	3	3	3	3	15
12	3	3	3	3	3	3	15
13	3	3	3	3	3	3	15
14	3	3	3	3	3	3	15
15	3	3	2	3	3	2.8	14
16	3	3	3	2	3	2.8	14
17	3	3	3	2	3	2.8	14
18	3	3	2	3	3	2.8	14
19	3	3	3	3	3	3	15
20	3	3	3	3	3	3	15

เลขที่	การคิดวิเคราะห์						
	การ จำแนก	การจัด หมวดหมู่	การเชื่อมโยง	การ สรุปความ	การ ประยุกต์	คะแนน เฉลี่ย	คะแนน รวม
21	3	3	3	3	3	3	15
22	3	3	3	3	3	3	15
23	3	2	3	3	3	2.8	14
24	2	3	3	3	3	2.8	14
25	3	3	3	3	3	3	15
26	3	3	3	3	3	3	15
27	3	3	3	3	3	3	15
28	3	3	3	3	3	3	15
29	3	3	3	3	3	3	15
30	3	3	2	3	3	2.8	14
31	2	3	3	3	3	2.8	14
32	3	3	3	3	3	3	15
<i>M</i>	2.88	2.97	2.84	2.91	2.94	-	-
<i>SD</i>	0.336	0.177	0.448	0.296	0.246	-	-

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

การแปลค่าผลการทดสอบจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ID	32	1	32	16.50	9.381
Pre	32	20	39	24.00	4.235
Post	32	33	47	41.28	3.795
Valid N (listwise)	32				

การเปรียบเทียบคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

T-Test

Notes

Output Created	08-MAR-2022 15:17:38	
Comments		
Input	Data	C:\Users\Advice\Documents\Analysis-M2-1and2-2.sav
	Active Dataset	DataSet4
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data	32
	File	
Missing Value Handling	Definition of Missing	User defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics for each analysis are based on the cases with no missing or out-of-range data for any variable in the analysis.
Syntax	T-TEST PAIRS=Pre WITH Post (PAIRED) /CRITERIA=CI(.9500) /MISSING=ANALYSIS.	
Resources	Processor Time	00:00:00.02
	Elapsed Time	00:00:00.01

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Pre	24.00	32	4.235	.749
	Post	41.28	32	3.795	.671

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Pre & Post	32	.241	.184

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 Pre - Post	- 17.281	4.959	.877	-19.069	-15.493	- 19.712	31	.000

การแปลค่าจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบปริยสัจ 4 โดยใช้กรณีตัวอย่าง โดยการแปลค่าจากแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) ตามรูปแบบของ Likert มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
X101	32	5	5	5.00	.000
X102	32	4	5	4.66	.483
X103	32	4	5	4.69	.471
X104	32	4	5	4.84	.369
X105	32	4	5	4.91	.296
Valid N (listwise)	32				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
X201	32	4	5	4.88	.336
X202	32	4	5	4.86	.336
X203	32	4	5	4.84	.369
X204	32	4	5	4.91	.296
X205	32	4	5	4.87	.336
Valid N (listwise)	32				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
X301	32	4	5	4.87	.336
X302	32	4	5	4.91	.296
X303	32	4	5	4.81	.397
X304	32	4	5	4.86	.336
X305	32	4	5	4.88	.336
Valid N (listwise)	32				

ค่าเฉลี่ยรายด้าน		SD รายด้าน	
1	4.82	1	0.39
2	4.88	2	0.33
3	4.87	3	0.34
ค่าเฉลี่ยภาพรวม		SD ภาพรวม	
4.85		0.35	

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายกันตภณ ชื่นกลิ่นรูป
วุฒิการศึกษา	<p>พ.ศ. 2550 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดตะโกสูง (เหรียญอุปลัทม์) อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม</p> <p>พ.ศ. 2552 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม ตำบลโคกพุทรา อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง</p> <p>พ.ศ. 2554 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนคงทองวิทยา อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม</p> <p>พ.ศ. 2558 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขา สังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม</p>

